

Uit

**NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET**

Det helsevitenskapelige fakultet, RKBU Nord

Kultursensitivt barnevern

En kvalitativ studie av barnevernsarbeideres erfaringer i sitt møte med etniske minoritetsfamilier

—

Pål Wessel

Masteroppgave i barnevern, 50 studiepoeng – Mai 2019

Veileder: Marcela Douglas

Forord

Denne masteroppgaven markerer avslutningen på 3 lærerike år som masterstudent. Jeg fant ut tidlig i studieforløpet at jeg ønsket å fordype meg i denne tematikken. Å skrive masteroppgave har vært en givende, lærerik og arbeidsom prosess. Det har krevd lange dager og kvelder med kontinuerlig arbeid fra prosjektstart til siste «pennestrøk». I den anledning ønsker jeg å rette en stor takk til flere personer som har bidratt til at prosjektet har kommet i havn.

En særlig takk til de 7 barnevernansatte som hadde mulighet til å stille som forskningsdeltakere. Uten dere hadde ikke dette prosjektet vært mulig å gjennomføre. Dere har mye kunnskap og verdifulle erfaringer. Jeg vil også takke barnevernlederne som har vært behjelpelige med rekruttering av deltakere. Takk til dere alle.

En stor takk til min veileder, Marcela Douglas for gjentatte gjennomlesninger og tilbakemeldinger på mine tekstutkast. Med din berikende innsikt og kunnskap har du gitt mange gode og verdifulle innspill til prosjektet. Takk for din tilgjengelighet og støtte gjennom hele prosessen.

Jeg vil også takke medstudenter og forskere ved RKBU Nord for hyggelige, interessante og lærerike masterseminarer. Dere har gitt mange gode innspill til mitt masterprosjekt.

Denne prosessen har lært meg at bred og rik tilgang til litteratur er et «must». Det er derfor på sin plass å rette en stor takk til bibliotekarene ved Andøy folkebibliotek. Dere har bestilt inn alle bøker jeg har trengt gjennom disse 3 årene. Dette har vært uvurderlig. Deres service og imøtekommenhet har vært enestående.

Sist men ikke minst, vil jeg gi en stor takk til familie og venner som har stått for mange gode middager og hyggelige stunder på lange og til tider strevsomme skrive dager. Dere har også vist interesse og engasjement for mitt mastergradsprosjekt. Takk!

Tromsø, 13.05.2019

Pål Wessel

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om hvordan barnevernsarbeidere erfarer sitt møte med etniske minoritetsfamilier. Kultursensitivitet er blitt en viktig del av flerkulturelt barnevernsarbeid, og det stilles krav og forventninger om å møte etniske minoritetsfamilier på en kultursensitiv måte (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015). Hovedmålet med denne studien er å undersøke barnevernsarbeideres erfaringer i sitt møte med etniske minoritetsfamilier, og hva som skal til for å skape et bærekraftig samarbeid utfra barnevernansattes ståsted. Intervjuguiden baserer seg på det relasjonelle, kulturelle og språklige som utgangspunkt for barnevernsarbeidernes konstruksjon av sin virkelighet. Datamaterialet består av 7 kvalitative individuelle forskningsintervju av barnevernsarbeidere ansatt i kommunalt barnevern. Deltakerne er rekruttert fra to barneverntjenester i Nord-Norge. Det er blitt benyttet semistrukturert intervjuguide for å samle inn data. Studien baserer seg på et intensivt forskningsdesign.

Hovedfunn i studien viser at barnevernsarbeiderne opplever sitt møte med etniske minoritetsfamilier som utfordrende. En vesentlig del av disse utfordringene handler om kulturelle og språklige barrierer. Kulturforståelse ble fremmet som et nøkkelbegrep i samarbeid med etniske minoritetsfamilier. Deltakerne opplever det som utfordrende å skape relasjoner og tillit til etniske minoritetsfamilier, samtidig ble relasjonsbyggende og tillitsskapende arbeid sett på som en viktig arbeidsoppgave. Deltakerne uttrykker at det er tid- og ressurskrevende å samarbeide med etniske minoritetsfamilier. Dette begrunnes blant annet i minoritetsfamiliers manglende systemforståelse og tillit til det norske barnevernet, i tillegg til at bruk av tolk medfører at samhandlingen tar mye lengre tid. Andre sentrale funn viser at informasjonsarbeid ble sett på som en viktig oppgave for å skape tillit og legitimitet, og samtidig redusere frykt for det norske barnevernet. I tillegg til kulturelle og språklige faktorer, ble også sosioøkonomiske faktorer, flyktingerelaterte faktorer og integrasjon sett på som viktige faktorer i samarbeid med etniske minoritetsfamilier.

Nøkkelord: Barnevern, flerkultur, etnisk minoritet, kultursensitivitet, kulturforståelse.

Abstract

This master thesis is about how child welfare workers experience their meeting with ethnic minority families. Cultural sensitivity has become an important part of multicultural child welfare work, and there are demands and expectations about meeting ethnic minority families in a culturally sensitive way (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015). The main goal of this study is to investigate child welfare workers' experiences in their meeting with ethnic minority families, and what is needed to create a sustainable cooperation from child welfare workers point of view. The interview guide is based on the relational, cultural, and linguistic as a starting point for the child welfare workers' construction of their reality. The data material consists of 7 qualitative individual research interviews of child welfare workers employed in the municipal child welfare service. The participants are recruited from two child welfare services in Northern Norway. A semi-structured interview guide has been used to collect data. The study is based on an intensive research design.

The main findings of the study show that the child welfare workers experience their meeting with ethnic minority families as challenging. A significant part of these challenges is about cultural and linguistic barriers. Cultural understanding was promoted as a key concept in collaboration with ethnic minority families. Participants find it challenging to create relationships and trust in ethnic minority families, while at the same time relationship-building and confidence-building work was seen as an important work. Participants maintain that it is time-consuming and resource-intensive to work with ethnic minority families. This is justified in part by the minority families' lack of system understanding and confidence in the Norwegian child welfare service, in addition to the fact that the use of an interpreter means that the interaction takes much longer time. Other key findings show that information work was regarded as an important task for creating trust and legitimacy, and at the same time reducing fear for the Norwegian child welfare service. In addition to cultural and linguistic factors, socio-economic factors, refugee-related factors and integration were also considered important factors in collaboration with ethnic minority families.

Keywords: Child welfare, multicultural, ethnic minority, cultural sensitivity, cultural understanding.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Bakgrunn for valg av tematikk	1
1.2	Samfunnsmessig relevans.....	2
1.3	Avgrensninger	3
1.4	Oppgavens oppbygning	3
2	Et teoretisk bakteppe – Teoretiske perspektiver, sentrale begreper og tidligere forskning.....	4
2.1	Kulturbegrepet i en flerkulturell kontekst	4
2.2	Hva forstås med begrepet etnisk minoritet?.....	5
2.3	Integrasjonsbegrepet.....	6
2.4	Sosioøkonomiske faktorer	6
2.5	Kultursensitivitet i teori og praksis – Et idealistisk perspektiv	7
2.6	Kulturkompetanse og kulturforståelse – To sider av samme sak?.....	10
2.7	Kulturrelativisme i en barnevernfaglig kontekst.....	11
2.8	Tidligere forskning	12
3	Forskningsmetodologi	16
3.1	Vitenskapsteori.....	16
3.1.1	Sosialkonstruksjonisme som vitenskapsteoretisk forståelsesramme	16
3.1.2	Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming	17
3.2	Kvalitativ forskningsmetode.....	18
3.3	Valg av metode.....	19
3.3.1	Forskningsdesign.....	20
3.4	Utvalg.....	21
3.4.1	Utvalgsriterier	23
3.5	Datainnsamling.....	23
3.5.1	Tillatelse til å gjennomføre prosjektet.....	23
3.5.2	Rekruttering av deltakere	24
3.5.3	Intervjuguide.....	25
3.5.4	Gjennomføring av intervjuene	25
3.5.5	Transkripsjon	27
3.6	Analyseprosessen	27
3.7	Personvern og forskningsetiske betraktninger	28

3.8	Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet	30
4	Presentasjon av empiri – Analyse, fortolkning og drøfting av funn	33
4.1	Relasjonens betydning i barnevernfaglig arbeid med etniske minoritetsfamilier	33
4.2	Kultursensitivitet – Et praksisrettet blikk på et komplekst fenomen	40
4.3	Kulturelle og språklige barrierer – ”De utfordrende møtene”	47
4.4	Betydningen av informasjonsarbeid i møte med minoritetsfamilier	53
4.5	Erfaringer ved bruk av tolk – En vesentlig påvirkningsfaktor for samhandlingskvalitet	62
4.6	Sosioøkonomiske forhold – En medvirkende faktor til kompleksitet	69
5	Oppsummering og avsluttende bemerkninger	74
5.1	Presentasjon av funn	74
5.2	Styrker og begrensninger ved studien	76
5.3	Forslag til videre forskning	77
	Referanseliste	78
	Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskriv	87
	Vedlegg 2: Intervjuguide	90
	Vedlegg 3: Prosjektvurdering fra NSD	93

1 Innledning

Tema for denne masteroppgaven er «kultursensitivt barnevern». Studien baserer seg på kvalitative forskningsintervju av barnevernsarbeidere ansatt i kommunalt barnevern, og har som målsetning å bidra til å belyse barnevernsarbeideres erfaringer i sitt møte med etniske minoritetsfamilier. Det vil bli rettet fokus mot eventuelle utfordringer barnevernsarbeidere kan støte på i møte med etniske minoritetsfamilier, og hva barnevernansatte gjennom sine erfaringer mener skal til for å skape et bærekraftig samarbeid. Formålet med prosjektet er å gi økt innsikt og kunnskap om det flerkulturelle barnevernet sett fra barnevernsarbeidernes ståsted.

Oppgaven besvarer følgende problemstilling: «*Hvordan erfarer barnevernsarbeidere sitt møte med etniske minoritetsfamilier?*».

1.1 Bakgrunn for valg av tematikk

Bakgrunn for valget av denne tematikken er for å rette fokus mot det flerkulturelle barnevernet, og bidra til kunnskapsutvikling på dette feltet. For å kunne skape endringsarbeid og videreutvikle kommunal barneverntjeneste, er det viktig at den enkelte barnevernsarbeider får komme til orde. Dette for å få kunnskap om hva som fungerer og hva som kan forbedres i arbeidet rettet mot minoritetsetniske familier. Det er barnevernsarbeiderne som står i de barnevernfaglige utfordringene i sitt daglige arbeid med etniske minoritetsfamilier, og derfor har jeg valgt å se tematikken fra barnevernansattes perspektiv. En forutsetning for et vellykket videreutviklingsarbeid er at politikere, kommunal ledelse og barnevernledere prioriterer og tilrettelegger for satsing på det flerkulturelle barnevernfaglige arbeidet (Boine, 2010, s. 13-14). Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017c, s. 41) fremmer i sitt innspill til kompetansebehov i barneverntjenesten at barnevernledere må ha kunnskap om hvordan det kan tilrettelegges for utvikling gjennom kvalitetsforbedringer og kompetanseheving. Barnevernfeltet er et komplekst fagfelt, og kommunalt barnevern står stadig overfor nye utfordringer. Èn av disse utfordringene er hvordan en skal skape et bærekraftig samarbeid mellom barnevernsarbeidere og etniske minoritetsfamilier som ikke er forbundet med stor frykt og mistillit fra minoritetsetniske miljøer (Berg et al., 2017; Fylkesnes et al., 2015; Haugen, Paulsen & Caspersen, 2017; Paulsen, Michelsen & Brochmann, 2015). På samme tid stilles det krav og forventninger om kultursensitiv praksis. Dette gjelder både i den barnevernfaglige saksbehandlingen og i samhandling med minoritetsfamilien. I rundskriv

utgitt av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fremheves det at barneverntjenesten må ta hensyn til barns og foreldres språklige, religiøse og kulturelle bakgrunn (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015). Det fremgår i utredningen (NOU 2016: 16, 2016a, s. 35) at det er viktig at det fremmes forståelse for minoritetsfamiliens kulturelle bakgrunn og kommunikasjonsutfordringer som oppstår når barn og foreldre har en annen språklig, religiøs og kulturell bakgrunn. Videre peker utvalget på at loven i større grad enn den gjør i dag må vektlegge barns og foreldres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn som sentrale faktorer i møte med barn og foreldre av minoritetsetnisk bakgrunn, og foreslår derfor at disse faktorene skal vurderes når det tas stilling til hva som er til «barnets beste» i den konkrete situasjon (ibid.). Det trekkes også eksplisitt frem at barnevernets samarbeid med etniske minoritetsfamilier innebærer et krav om kultursensitivitet (Prop. 169 L (2016-2017), s. 47). Dette skisserer at kultursensitivitet er blitt et sentralt begrep i barnevernsdiskursen, og således et tidsaktuelt og viktig tema for å sikre en kunnskapsbasert barnevernfaglig praksis.

1.2 Samfunnsmessig relevans

I Statistisk sentralbyrå sin rapport om barneverntiltak for barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet (Dyrhaug og Sky, 2015, s. 20) vises det til tall fra 2012 hvor det fremkommer at barn og unge med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i barnevernsstatistikken. Det samme viser tall fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017a). Alder i statistikken til Statistisk sentralbyrå er beregnet fra 0 til 22 år. Det er viktig å påpeke at definisjonen av barneverntiltak inkluderer både hjelpetiltak og omsorgstiltak. Tallene viser at 7,6 prosent av innvandrerbarn og 5,0 prosent av norskfødte barn med innvandrerforeldre hadde barneverntiltak i løpet av 2012 (Dyrhaug & Sky, 2015, s. 20). En nyere forskningsartikkel (Dyrhaug, 2016) viser at 26 prosent av alle barn og unge mellom 0-22 år som fikk barneverntiltak i 2015 hadde innvandrerbakgrunn. Dette inkluderer innvandrerbarn og norskfødte barn og unge med innvandrerforeldre, samt gruppen enslige mindreårige flyktninger. For å få en så nøyaktig oversikt som mulig over statistikken, vil det være nødvendig å skille minoritetsetniske familier i barnevernet og gruppen enslige mindreårige flyktninger. Dyrhaug og Sky (2015, s. 11) viser til at det var 12467 barn med innvandrerbakgrunn eller norskfødte med innvandrerforeldre som mottok barneverntiltak i 2012. Det refereres videre til at enslige mindreårige flyktninger utgjør 1746 av barna som mottok barneverntiltak i 2011 (ibid.). Dette illustrerer at andelen enslige mindreårige

flyktninger er tatt med i statistikken, men utgjør en relativ liten andel sett i sammenheng med det totale bildet.

1.3 Avgrensninger

I et stort og omfattende studentprosjekt som det er å skrive mastergradsavhandling, er det nødvendig å gjøre noen avgrensninger. Denne tematikken omfavner et mangfold av synspunkter og perspektiver, og det er derfor grunn til å tenke at relevante stemmer og perspektiver er blitt utelatt. Møtet mellom barnevernet og minoritetsetniske familier representerer to ulike perspektiver. Jeg har valgt å avgrense tematikk og problemstilling til å dreie seg om barnevernsarbeideres perspektiv på tematikken. Oppgaven er avgrenset mot et samhandlingsperspektiv med hovedfokus på kulturelle og språklige utfordringer sett fra barnevernsarbeideres ståsted. Jeg har eksempelvis valgt å prioritere bort maktaspektet ved møtet mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier. Det kan tenkes at en slik maktubalanse vil være tilstede i møtet mellom barnevernsarbeider og familier, uavhengig om møtet dreier seg om etnisk norske eller minoritetsetniske familier. Jeg begrunner også en slik avgrensning i at maktperspektivet i flerkulturelt barnevern er godt belyst og har fått mye plass i forskningslitteraturen fra tidligere (Berg et al., 2017; Bø, 2017; Holm-Hansen, Haaland & Myrvold, 2007; Moen, 1996; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014; Saus, 2006b).

1.4 Oppgavens oppbygning

Oppgaven er inndelt i totalt 5 kapitler. Det innledende kapitlet presenterer tema og problemstilling og bakgrunn for valg av tematikk. I tillegg gis det en kort statistisk oversikt knyttet til samfunnsmessig relevans, samt redegjørelse for oppgavens avgrensning. Kapittel 2 inneholder teoretiske bidrag til analysen. Her vil teoretiske perspektiver og sentrale begreper bli presentert. Til slutt i kapitlet presenteres en kort oppsummering av tidligere forskning avgrenset mot problemstillingen. Kapittel 3 omhandler forskningsmetodikk. Her presenteres vitenskapsteoretisk retning, begrunnelser for valg av metode, samt fremgangsmåte for innhenting av datamateriale og analyse. Det vil også bli presentert metodiske og forskningsetiske drøftinger. I kapittel 4 presenteres studiens funn. Her vil det foretas analyse og drøfting av empiri i lys av teori og tidligere forskning. I det avsluttende kapitlet vil det foreligge en oppsummering av funn, styrker og begrensninger ved studien, samt forslag til videre forskning.

2 Et teoretisk bakteppe – Teoretiske perspektiver, sentrale begreper og tidligere forskning

Dette kapitlet fokuserer på teoretiske perspektiver som samsvarer med oppgavens tematikk og empiriske funn i oppgaven. Det vil foreligge viktige begrepsavklaringer, definisjoner og redegjørelser av sentrale begreper som jeg tenker er naturlig å ha med i oppgaven, og som bidrar til å underbygge det empiriske datamaterialet og analyse. Til slutt vil det bli en gjennomgang av sentrale funn tidligere forskning har funnet omkring denne tematikken. Alle disse tilnærmingene og begrepene er teoretiske perspektiver som bidrar til å belyse problemstillingen. Med tanke på at temaet er «Kultursensitivt barnevern» vil det spesielt være fokus rettet mot begrepet kultursensitivitet. Samtidig vil det være viktig å se alle disse teoretiske perspektivene i sammenheng for å få et helhetlig teoretisk bilde av tematikken.

2.1 Kulturbegrepet i en flerkulturell kontekst

Kulturbegrepet kan brukes til å beskrive mange forskjellige fenomener avhengig av hvilken teoretisk tilnærming du har. Dette medfører at kulturbegrepet har ulike retninger og betydninger (Eriksen & Sajjad, 2015, s. 34; Jávo, 2010, s. 27). Eriksen og Sajjad (2015) skriver at «Når vi snakker om fremmede kulturer, kulturforskjeller og kulturkonflikt, bruker vi ordet kultur på en helt annen måte, og det er viktig å holde dette begrepet atskilt fra det andre kulturbegrepet» (s. 34). En overordnet definisjon av kulturbegrepet i en flerkulturell kontekst kan være at kultur innebærer de kunnskaper, verdier og handlingsmønstre mennesker tilegner seg som medlemmer av samfunn (Magelssen, 2008, s. 15). Begrepet kultur i denne sammenhengen kan defineres som et fellesskap av ideer, normer og verdier basert på menneskers idéverden og verdigrunnlag. Denne forståelsen av kulturbegrepet vektlegger betydningen av at virkeligheten kan fortolkes og oppfattes ulikt av ulike grupper basert på deres erfaringsgrunnlag (Jávo, 2010, s. 27). Det beskrives videre to viktige kjennetegn ved kultur. Det ene er at kultur er noe man lærer, og det andre er at kultur er en dynamisk prosess (Ibid.). En slik forståelse av kulturbegrepet synes å samsvare med Aadnesen og Hærem (2007, s. 54) sin tolkning om at kultur ikke kan fremstilles som et statisk fenomen, men er noe som stadig er i utvikling.

I denne oppgaven vil kulturbegrepet være avgrenset mot et flerkulturelt perspektiv rettet mot oppgavens problemstilling. Det vil si at jeg vil fokusere på det flerkulturelle aspektet i betydningen av begrepet kultur. Et flerkulturelt samfunn er et samfunn som består av flere kulturer, og betyr at ulike kulturer møtes hvor mennesker med ulik gruppetilhørighet og kulturell identitet omgås hverandre. Dette er mennesker fra ulike land og kulturer som skal samarbeide og leve sammen i storsamfunnet, og på den måten fører til et fellesskap med ulike identiteter, kulturer, religioner og språk (Eriksen, 2018). Sett i et flerkulturelt perspektiv kan man si at Norge har fått en mer mangfoldig befolkning, som er et resultat av innvandring og migrasjon som oppstår av mange ulike årsaker og forklaringer. Dette kan for eksempel være som følge av krig og konflikt, humanitære forhold, undertrykkelse eller arbeidsinnvandring (Brochmann, 2010, s. 435). Begrepet innvandring er en samlebetegnelse på mennesker som har ankommet Norge og bosatt seg i landet, hvor det kan være både innvandrere fra det afrikanske og asiatiske kontinent, og innvandrere som kommer fra europeiske land eller såkalte EU og EØS-land (Statistisk sentralbyrå, 2018). Dette bidrar til et flerkulturelt samfunn bestående av mange ulike kulturer, religioner og språk.

Statistisk sentralbyrå viser til at innvandrere og norskfødte barn med innvandrerforeldre ved inngangen av 2018 utgjorde 17,3 prosent av den totale befolkningen i Norge. Det finnes personer med innvandrerbakgrunn fra 221 ulike land og selvstyrte områder i Norge. Det vises også til at mennesker med innvandrerbakgrunn er representert og bosatt i alle kommuner over hele landet (Statistisk sentralbyrå, 2018). Dette gir et overblikk over det flerkulturelle mangfoldet som finnes i Norge, samtidig viser det at hver kommune i Norge har innvandrerbefolkning og således et flerkulturelt mangfold som befinner seg over hele landet. I det flerkulturelle Norge er det mange ulike kulturer og hver kultur skiller seg ut fra hverandre, samtidig som det kan være likheter mellom kulturer. I praksis vil det bety at hver kultur krever ulike forståelser og perspektiver, og på den måten bidrar til å vise kompleksiteten på dette feltet i barnevernfaglig praksis.

2.2 Hva forstås med begrepet etnisk minoritet?

Hva menes med begrepet etnisk minoritet? For å oppklare dette vil det kanskje være naturlig å dele opp denne betydningen i begrepene etnisitet og minoritet. Begrepet «etnisitet» betyr folk eller folkeslag (Eriksen & Sajjad, 2015, s. 52). Etnisitet er menneskers opplevde

kulturforskjeller som kan relateres til samhandling mellom mennesker, og at etnisitet dermed handler om subjektive opplevelser i møte mellom mennesker (ibid.). Dette kan forstås slik at individet selv definerer seg innenfor en etnisk gruppe. Begrepet «minoritet» kan ifølge Eriksen og Sajjad (2015, s. 77) defineres som en gruppe mennesker som er i mindretall i et storsamfunn og som et resultat av dette er politisk avmektig. For at det skal eksistere en minoritetsgruppe, må det også finnes en majoritetsgruppe i et storsamfunn. Eksempler på etniske minoriteter kan være innvandrere, flyktninger og deres barn. Andre etniske minoritetsgrupper som går under samme betegnelse er urfolk og nasjonale minoriteter (ibid.). Ifølge Jávo (2010, s. 14) kan begrepet «etnisk minoritet» klassifiseres som en gruppe mennesker som på grunn av bakgrunn, opprinnelse og kultur oppfatter seg forskjellig fra andre. Det vil si at etniske minoriteter per definisjon kan være mange ulike folkegrupper fra alle deler av verden.

2.3 Integrasjonsbegrepet

Brochmann (2010) definerer integrasjonsbegrepet slik og skriver at «Integrasjon som menneskelig prosess innebærer hvordan sosialisering, gjennom normer og forventningsdannelse, bidrar til å skape sosialt samhold og samfunnsmessig stabilitet» (s. 450). Integrasjon handler om kunnskap og tilpasning til samfunnets verdigrunnlag, som innebærer prosesser som knytter mennesket til samfunnet både økonomisk og sosialt. Et annet sentralt aspekt ved begrepet integrasjon er å skape følelse av tilhørighet og lojalitet (ibid.). Eriksen og Sajjad (2015, s. 80) beskriver integrasjon som en relasjon mellom minoritet og majoritet, der integrasjon innebærer deltakelse på samfunnets fellesarenaer hvor opprettholdelse av sin egen gruppeidentitet og kulturelt særpreg er viktige faktorer.

2.4 Sosioøkonomiske faktorer

Sosioøkonomisk status forklares ved at jo høyere utdanning en har, desto mer inntekt. Jo høyere yrkesprestisje, desto høyere sosial klasse. Vanlig anvendte kjennetegn på sosioøkonomiske forhold er utdanning, inntekt og yrke. Andre faktorer som kan ha innvirkning på sosioøkonomisk status er klasse, kjønn, boforhold og sosialt nettverk. På mange måter kan en si at sosioøkonomisk status er en indikator på sosial bakgrunn som fører med seg sosiale, økonomiske og ressursmessige fordeler og ulemper, avhengig om en har høy eller lav sosioøkonomisk status (Elstad, 2010, s. 264-265). Brochmann (2010, s. 446) viser til at flyktningbakgrunn og kort botid slår sterkt ut i negativ retning når det kommer til

sysselsetting og øvrige sosioøkonomiske forhold rettet mot minoritetsetniske familier. Samtidig fremheves det at familier med høy utdanning har bedre forutsetninger for å klare seg i motsetning til de med lavt utdanningsnivå. I tillegg legges det til grunn at barna generelt sett har bedre sosioøkonomiske forutsetninger enn foreldregenerasjonen (ibid.). Dette kan tenkes å kunne forklares gjennom muligheter for å gå på skole og ta høyere utdanning, og dermed styrke forutsetningene for å komme ut i arbeidslivet.

2.5 Kultursensitivitet i teori og praksis – Et idealistisk perspektiv

Kultursensitivitet er et begrep som det kan være vanskelig å finne en presis og tydelig definisjon på. Begrepet representerer et innhold med mange ulike mellommenneskelige aspekter, samt ulike teoretiske tilnærminger og betydninger som kan bidra til å definere begrepet. Denne oppgaven fokuserer på barnevernsarbeidernes definisjon av begrepet og hvordan det utøves i praksis. På denne måten vektlegges den subjektive begrepsforståelse når vi skal forstå begrepet kultursensitivitet. Det kan tenkes å være nær sammenheng mellom hva den enkelte barnevernsarbeider legger i begrepet og barnevernsarbeiderens kultursensitive tilnæringsmåte i praksis.

Kultursensitivitet som begrep består av de to ordene, kultur og sensitivitet. Med dette kan man tenke at begrepet innebærer å være sensitiv overfor andre kulturer (Qureshi, 2009, s. 209). Men dette kan forstås som en overordnet betydning og en vesentlig forenkling av begrepet. Ifølge Saus (2006a, s. 31) handler kultursensitivitet om å tilpasse sin praksis til kulturen. Dette avhenger av at barnevernsarbeideren kjenner kulturen til minoritetsfamilien. Holm-Hansen et al. (2007, s. 51) viser til at kultursensitivitet innebærer å ha en åpen, undersøkende og fleksibel tilnærming til minoritetsfamilien i en barnevernssak. Qureshi (2009, s. 209) fremhever at begrepet vektlegger økt fokus på kultur gjennom kunnskap, forståelse og bevissthet i arbeid med mennesker generelt og etniske minoriteter spesielt. Det handler om å vise forståelse og respekt for andres kulturelle verdier, normer og handlingsmønstre. Kultursensitivitet bidrar til at barnevernsarbeideren kan få forståelse for minoritetsfamiliens tanker, handlinger, holdninger som ligger til grunn for deres væremåte basert på kulturelle forskjeller. På denne måten kan det bidra til at det blir enklere å skille mellom det som er kulturbetinget, allment menneskelig og det spesielle ved hvert enkelt menneske eller familie (ibid.). Utfra dette kan man si at kultursensitivitet handler om å møte

etniske minoritetsfamilier med respekt, åpenhet og forståelse på familiens premisser basert på deres forutsetninger og behov. Jávo (2010, s. 155) fremhever at kultursensitivitet innebærer å være bevisst på at kulturelle forskjeller og likheter finnes, og at dette kan påvirke mange av våre verdier. Det fremheves videre at kultursensitivitet handler om å oppdage og forstå hvordan kulturelle faktorer påvirker kommunikasjon og samhandling. Et sentralt aspekt ved begrepet kultursensitivitet er å se den kulturelle konteksten i en helhetlig kompleks barnevernssak. Med dette menes at barnevernsarbeider er bevisst på at det finnes kulturelle forskjeller og evner å vise forståelse og aksept for dette (ibid.).

For å skape et kultursensitivt møte mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien vil det være viktig å møte minoritetsfamilien på en måte som fremmer samarbeid. Kultursensitiv praksis bygger på et møte mellom mennesker som har ulike kulturelle virkelighetsoppfatninger, verdier og normer. Med det menes at når barnevernsarbeider møter en etnisk minoritetsfamilie, innebærer dette ofte et møte mellom to vidt forskjellige kulturer. Hvordan kan barnevernsarbeideren møte denne utfordringen på en kultursensitiv tilnæringsmåte? I det følgende vil jeg presentere noen teoretiske betraktninger om kultursensitivitet i praksis.

Det er lett å tenke at kultursensitiv kommunikasjon og samhandling er en forutsetning for å skape et bærekraftig samarbeid mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier. Med «bærekraftig samarbeid» menes å oppnå en god nok samhandling til at dialog og samspill mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien fungerer på en hensiktsmessig måte (egen definisjon). Kultursensitiv kommunikasjon innebærer å ta hensyn til kulturforskjeller, avverge misforståelser og kommunisere på en måte som både barnevernsarbeider og minoritetsfamilien opplever som betydningsfull (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 204). Kultursensitiv samhandling handler om å ta hensyn til kulturforskjeller i møtet med minoritetsfamilien. På denne måten anerkjennes og verdsettes den andres opplevelse, behov og kulturbakgrunn som en verdifull ressurs i samhandlingen. Med dette inntar du minoritetsfamiliens perspektiv (ibid.).

Jávo (2010, s. 154-155) trekker frem fagpersoners holdninger og evnen til å kommunisere som viktige faktorer i utøvelse av kultursensitivitet. Det kan tenkes at disse to faktorene spiller en viktig rolle sammen. Dersom barnevernsarbeideren har gode holdninger overfor den andres kultur som ikke bidrar til stigmatisering og marginalisering, vil det bidra til å legge grunnlaget for god kommunikasjon og samhandling. Med holdninger fremheves det at barnevernsarbeideren er bevisst omkring sine egne holdninger til andre kulturer, og evner å møte etniske minoritetsfamilier med empati, respekt og åpenhet. Det påpekes videre at dette ikke nødvendigvis trenger å bety at man må komme fram til en felles forståelse, men at man må respektere den andres opplevelser og meninger (ibid., s. 155).

Røkenes & Hanssen (2012, s. 203) fremhever at kultursensitiv kommunikasjon og samhandling er viktige aspekter for å skape et godt samarbeid mellom fagpersoner og minoritetsfamilier. Det vektlegges at vi gjennom dialog og samhandling kan lære om minoritetsfamiliens kultur, samt hvordan det oppleves å møte en ny kultur og lære å kjenne barn og foreldre i minoritetsfamilien. På denne måten kan det også bidra til at barnevernsarbeideren lærer mer om seg selv og hva som er viktige tilnærminger å ha med seg i samhandling på tvers av kulturelle ulikheter. Røkenes og Hanssen fremhever videre at kulturelle forskjeller mellom fagpersoner og minoriteter har innvirkning på kommunikasjonen. Gjennom å lytte og legge opp til at minoritetsfamilien kan fortelle om sine kulturelle tenkemåter og normer kan bidra til at barnevernsarbeideren lærer om den andres kultur (ibid., s. 204). Det kan også tenkes at dette bidrar til å skape trygge rammer for minoritetsfamilien, og på den måten er tillitsbyggende og bidrar til å skape gode relasjoner mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier. Magelssen (2008, s. 18) peker på at en viktig rammebetingelse for å skape en kultursensitiv praksis handler om at barnevernsarbeideren informerer om sitt arbeid og presenterer seg selv. Det vil si å informere den etniske minoritetsfamilien om barnevernfaglig praksis generelt, og konkret formidle hva det vil si for den enkelte minoritetsfamilie å være i kontakt med barneverntjenesten. På denne måten kan man unngå at det oppstår misoppfatninger av barnevernet fra minoritetsfamiliens side (ibid.).

2.6 Kulturkompetanse og kulturforståelse – To sider av samme sak?

Mens kultursensitivitet handler mer om det som er iboende i oss som mennesker og fagpersoner, handler kulturkompetanse i stor grad om barnevernsarbeiderens ferdigheter i flerkulturelt arbeid og kunnskap om ulike kulturer (Jávo, 2010, s. 155). Det kan ses slik at begrepene kultursensitivitet og kulturkompetanse er nært beslektet i praktisk betydning, og at for å kunne utøve kultursensitivitet i praksis, må barnevernsarbeideren ha en viss form for kulturkompetanse, eller flerkulturell kompetanse (ibid.).

Saus (2006a, s. 16) hevder at kulturkompetanse handler om barnevernsarbeideres evne til å fange opp forhold som har med kultur å gjøre. For å kunne gjøre dette, kreves det kulturelle faktakunnskaper om kulturbakgrunnen som er tilhørende minoritetsfamilien som barnevernsarbeideren samarbeider med. Jávo (2010, s. 154) peker på at begrepet kulturkompetanse kan defineres som den profesjonelles evne til å samhandle effektivt med mennesker fra ulike kulturer, og tillegger at dette handler om at fagpersonen har kunnskap om ulike kulturelle grunnsyn og uttrykksformer, samt ferdigheter i å arbeide flerkulturelt. Qureshi, referert i Qureshi (2009, s. 208) trekker frem at kulturell kompetanse dreier seg om hvordan summen av den totale kulturkunnskapen benyttes i samhandlingen med minoritetsfamilien. Det påpekes videre at kulturkompetanse er ferdigheter som opparbeides gjennom teoretisk og analytisk kunnskap om kulturelle perspektiver i profesjonsutøvelse. På denne måten kan en tilegne seg kulturkompetanse ved å lese om ulike kulturer og delta på kurs og seminarer, og således utvikle teoretisk og begrepsmessig forståelse. Jávo (2010, s. 155) trekker også frem at kulturkompetanse er noe som den enkelte profesjonsutøver utvikler gjennom arbeid med etniske minoritetsfamilier i praksisfeltet, og gjennom samarbeid med kollegaer som har etnisk minoritetsbakgrunn.

Det kan tenkes at ved å ha kulturell kompetanse, bidrar dette til å legge et grunnlag for kulturforståelse. Qureshi (2009, s. 208) fremhever på den ene siden at kulturforståelse handler om å ha kunnskap knyttet til hvordan kulturer styrer tenkning, følelser og handling. På den andre siden fremheves det at kulturforståelse innebærer å ha teoretisk kunnskap og en kritisk analytisk tilnærming til kultur som fenomen i samhandling mellom mennesker. Det påpekes

videre at kulturforståelse handler om både å forstå andre og seg selv (ibid.). Røkenes og Hanssen (2012, s. 198-199) vektlegger tilnærmingene «utenfra-perspektiv» og «innenfra-perspektiv» når det kommer til kulturell kunnskap og kulturforståelse og forskjellene mellom disse. Det fremlegges at det er viktig å ha med seg kulturkunnskap i møte med andre kulturer, men fremhever at dette kan ha begrenset verdi i et samhandlingsperspektiv. Dette på bakgrunn av at kulturkunnskap har en objektiv tilnærming og at kultur på denne måten blir forstått fra et utenfra-perspektiv. Å tilegne seg kulturkunnskap fører ikke nødvendigvis til kulturforståelse, men gjennom dialog og samhandling med mennesker som har en annen kulturbakgrunn, har du derimot en god mulighet til å opparbeide kulturforståelse og lære noe om andres kulturer fra et innenfra-perspektiv (ibid., s. 199).

2.7 Kulturrelativisme i en barnevernfaglig kontekst

Kulturrelativisme handler om at samfunn er forskjellige, og at det ikke er mulig å rangere kulturer etter kvalitet, moral og utviklingsnivå. Eller på annen måte rangere kulturer på en skala som vi selv har funnet opp. Kulturer blir ansett for å være relative og forstås utfra sin egen virkelighet (Eriksen, 2010, s. 19; Eriksen & Sajjad, 2015, s. 47). Kulturrelativisme handler om at menneskets meninger, tro og handlinger må forstås utfra individets egen kulturelle bakgrunn. Ingen kulturer blir ansett for å være universell, og et viktig prinsipp innenfor kulturrelativistisk tenkemåte er at en kultur ikke kan betraktes eller måles som bedre enn andre kulturer (Jávo, 2010, s. 51). Samtidig kan kulturrelativisme ses på som et ideal. I praksis eksisterer det eksempelvis noen forestillinger knyttet til barneoppdragelse som ansees for å være bedre enn andre. Som et eksempel rettet mot oppdragervold er det viktig å understreke at ingen barn i Norge på noen måte skal bli utsatt for fysisk eller psykisk vold, skade eller misbruk, eller på annen måte utsettes for uforsvarlig behandling, jf. FNs' Barnekonvensjon, Artikkel 19 og Barnelova § 30, tredje ledd. På denne måten står lovverket over enhver «kultur». En kulturrelativistisk tilnærming til andre kulturer innebærer imidlertid å frigjøre seg fra sin ubevisste tilknytning til sin egen kultur, noe som kan føre til at vi blir mer åpne for inntrykk på omverdenen (ibid.). Ifølge Eriksen (2010, s.19) har kulturrelativisme en metodologisk tilnærming, og er et viktig teoretisk premiss og metodisk hjelpemiddel når vi skal forsøke å forstå fremmede samfunn og kulturer på en fordomsfri måte. Metodisk kulturrelativisme innebærer å forstå en handling ut fra sin egen kontekst (Bredal, 2009, s. 45). Denne oppgaven ser kulturrelativisme i lys av en slik tilnærming. Jávo (2010, s. 51) presiseres at moralske verdier må forstås i en kulturell kontekst, og at det ikke handler om at alle

verdier, i alle kulturer, har lik moralsk verdi. Utfra dette kan det forstås at det ikke vil være mulig å legge til grunn moralske perspektiver i et kulturrelativistisk syn på andre kulturer. Dette fordi at en barnevernsarbeider i sin rolle som ansatt i offentlig sektor kan være kulturrelativist i sitt barnevernfaglige arbeid med etniske minoritetsfamilier, men samtidig ha en annen forståelse og oppfatning av hva som er rett og galt utfra sin egen kultur og sitt eget ståsted som menneske. Dette kan for eksempel dreie seg om moralske verdier i den andres kultur som innebærer en tematikk som ikke er vanlig praksis i eksempelvis norsk kultur (Eriksen, 2010, s. 19).

2.8 Tidligere forskning

I denne sekvensen presenteres relevant forskning på tematikken. Det vil bli en gjennomgang av forskningsartikler, rapporter og utredninger. Jeg har benyttet søkemotorene Google og Google Scholar. Jeg har også foretatt systematiske søk i databasene Oria, Idunn og Munin. Søkeordene som ble brukt for å finne frem til tidligere forskning på tematikken er «Flerkulturelt barnevern», «Kultursensitivt barnevern», «Barnevern etniske minoritetsfamilier», «Barnevern kulturkompetanse» og «Barnevern minoritetsperspektiv». Det ble lagt vekt på å finne frem til oppdatert forskningskunnskap på tematikken. Disse søkene viser at det overordnet sett finnes mye barnevernlitteratur og forskning om det flerkulturelle barnevern, men at det finnes relativt lite forskning avgrenset mot problemstillingen i dette prosjektet, altså barnevernsarbeideres perspektiv på tematikken. Jeg har derfor også funnet frem til relevant forskning gjennom mer usystematiske og generelle søk på internett. Det ble lagt vekt på å finne frem til flest mulige fagfellevurderte publikasjoner, men det viste seg at tilgjengeligheten til disse var noe begrenset rettet direkte mot problemstillingen.

Berg et al. (2017, s. 68) viser i sin forskningsrapport til at barneverntjenestene opplever at etniske minoritetsfamilier har stor frykt for barnevernet. Dette viser også annen forskning (Fylkesnes et al., 2015; Paulsen, Michelsen & Brochmann, 2015; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014). Berg et al. (2017) viser videre til at denne frykten er større i familier med minoritetsbakgrunn enn i etniske norske familier. Det vises til at barnevernansattes oppfatning er at minoritetsforeldre har for lite kunnskap om det norske barnevernet, og at dette kan ha sammenheng med at det ikke finnes noe tilsvarende barnevern der de kommer fra, og at det

som oppleves som fremmed kan bidra til å skape frykt. Det fremkommer også i forskningsrapporten at alle barneverntjenester i denne undersøkelsen rapporterer at medieoppslag omkring enkeltsaker og generaliseringer om barnevernet basert på fortellinger fra innvandremiljø kan være informasjonskilder som skaper frykt for barnevernet. Forskningsrapporten viser videre til at flere barneverntjenester opplever at tolken i enkelte situasjoner bidrar til å underbygge, opprettholde eller skape frykt for barnevernet. Dette forklares ved at barnevernansatte i ettertid har fått vite at tolken har oversatt feil eller gir anbefalinger til minoritetsfamilien (ibid., s. 69). Haugen, Paulsen & Caspersen (2017, s. 87) fremhever i sin forskningsrapport at minoritetsforeldres frykt for barnevernet kan gjøre det vanskelig for barnevernsarbeidere å få den tilliten som trengs i starten av et samarbeid for å hjelpe familien på et tidlig stadium. Forskningsrapport viser videre til empiri hvor barnevernsarbeidere påpeker viktigheten av å redusere frykten for barnevernet som et uunnværlig arbeid i et forebyggingsperspektiv. Det fremkommer videre at dette blant annet kan forebygges ved å gi informasjon om barnevernet på minoritetsforeldres arenaer. Frykt for barnevernet fra minoritetsforeldres side fremheves blant de barnevernansatte som en av de største utfordringene i møte med etniske minoritetsforeldre, og at dette er en hindring for å skape tillit og samarbeid (ibid., s. 88).

Paulsen, Thorshaug og Berg (2014, s. 66) har gjennomgått litteratur på feltet og viser til at møtet mellom barnevernsarbeidere og etniske minoritetsfamilier kan være utfordrende, hvor det fra barnevernsarbeideres perspektiv pekes på språklige og kulturelle utfordringer. Det fremkommer at manglende felles virkelighetsforståelse og ulike syn på barneoppdragelse oppleves som klare barrierer for samarbeid og samhandling. Dette støttes også av annen forskning (Bø, 2017). Kristiansen (2014, s. 113) viser i sin doktorgradsavhandling til at samarbeid mellom barnevernsarbeider og minoritetsforeldre kan være kompleks og utfordrende, og viser til et eksempel gjennom sin empiri fra et barnevernarbeiderperspektiv at minoritetsmor ikke ønsker kontakt med barneverntjenesten. Det beskrives videre at det oppleves som spesielt utfordrende å samarbeide med etniske minoritetsfamilier, og at en vesentlig del av dette handler om kulturforskjeller. Det fremheves at ulikt syn på barn, barns posisjon i samfunnet og barns posisjon i familie, ses på som utfordrende i møte med minoritetsfamilier (ibid., s. 135). Forskningsfunn viser også til utfordringer knyttet til

levestandardfaktorer og flyktningerrelaterte faktorer hos minoritetsfamilier, og at de ulike faktorene må ses i sammenheng (Berg et al., 2017, s. 109).

Paulsen, Michelsen og Brochmann (2015, s. 70) har gjennom sin forskningsrapport blant annet undersøkt samarbeid mellom barnevernansatte og minoritetsfamilier i asylsøkerfasen. Rapporten viser til at det kan være utfordrende å få til et godt samarbeid mellom barnevernet og minoritetsfamilier som relativt nylig har ankommet Norge. Det fremkommer at dette i stor grad handler om manglende tillit og forståelse for barnevernets arbeid fra minoritetsfamiliens side. Samtidig viser funn at barnevernsarbeidere erfarer psykiske helseplager blant minoritetsetniske familier, som et resultat av traumatiske erfaringer fra sitt hjemland og flukt (Bø, 2017, s. 78). Det vises også til empiri hvor noe av utfordringen for å skape et godt samarbeid ligger i minoritetsfamiliens overdrevne forventninger i møte med det norske barnevernet. Det fremheves at minoritetsforeldre i enkelte sammenhenger kan ha urealistiske forventninger for hva barnevernet kan hjelpe til med. Dette kan dreie seg om oppholdsstatus, bolig eller økonomisk bistand som går utover det barnevernet har mandat til å hjelpe til med (Paulsen, Michelsen & Brochmann, 2015, s. 72-73). Valenta (2015, s. 94-95) har også i sin forskningsrapport kartlagt barnevernansattes opplevelse av sitt samarbeid med minoritetsfamilier som er i asylsøkerfasen. Funn fra denne rapporten viser at de færreste av respondentene rapporterer verken at de har svært godt samarbeid eller dårlig samarbeid med minoritetsforeldre. Enkelte av de barnevernansatte uttrykker at samarbeidet med minoritetsforeldre fører til vanskeligheter på grunn av foreldrenes manglende integrering, begrenset språkforståelse og kulturforståelse. Det fremheves også at kvaliteten på samhandlingen avhenger av typer saker (ibid., s. 95).

Berg et al. (2017, s. 40) viser i sin forskningsrapport til at etniske minoritetsfamilier er overrepresentert når det kommer til å motta hjelpetiltak i barnevernet. Dette støttes også av annen forskning (Dyrhaug & Sky, 2015). Det pekes på at overrepresentasjonen i hovedsak gjelder hjelpetiltak som vedtak om råd og veiledning, samt økonomiske hjelpetiltak (Madsen & Backe-Hansen, 2015, s. 52; Dyrhaug & Sky, 2015, s. 14). Økonomiske tiltak kan ses på som tiltak rettet mot sosioøkonomisk bakgrunn, og som skal virke forebyggende på fattigdom

og negative levekårsfaktorer. Berg et al. (2017, s. 56) viser til at bakgrunnen for overrepresentasjon av hjelpetiltak blant innvandrerfamilier bare delvis kan forklares utfra sosioøkonomiske forhold, men at det er en sterk sammenheng mellom svært lav sosioøkonomisk status og økt mulighet for å motta hjelpetiltak fra barnevernet. På den andre siden kan det imidlertid tyde på at det er en klarere sammenheng mellom lav sosioøkonomisk status og økt sjanse for omsorgstiltak, og at denne type tiltak anvendes i større grad der hvor minoritetsforeldre har en svært lav sosioøkonomisk status (ibid., s. 48).

3 Forskningsmetodologi

Dette kapitlet omhandler vitenskapsteoretisk retning for prosjektet, samt metodiske valg og tilnærminger som er blitt foretatt. Kapitlet består av redegjørelse for valg av forskningsmetode som anvendes for å belyse problemstillingen. Deretter presenteres en redegjørelse av utvalg og gjennomgang av fremgangsmåte for datainnsamling. Videre vil analyseprosessen bli beskrevet. Etter dette presenteres forskningsetiske aspekter ved studien. Avslutningsvis vil det foreligge metodiske refleksjoner, og en fremstilling av studiens validitet, reliabilitet og generaliserbarhet.

3.1 Vitenskapsteori

Det vitenskapsteoretiske grunnlaget i denne studien er bygd på sosialkonstruksjonisme, fenomenologi og hermeneutikk. Vitenskapsteori handler om hvordan vi går frem for å samle inn kunnskap, og på hvilken måte vi velger å anvende denne kunnskapen på. Den vitenskapsteoretiske retning bidrar til å legge premisser for hvilke metoder og fremgangsmåter som er nyttig å anvende for å belyse tematikken som undersøkes. Hvordan problemstillingen er utformet, bidrar også til å legge føringer for det vitenskapsteoretiske grunnlaget for undersøkelsen (Aadland, 2011, s. 23).

3.1.1 Sosialkonstruksjonisme som vitenskapsteoretisk forståelsesramme

En sosialkonstruksjonistisk tilnærming innebærer at mennesket skaper sin kunnskap om virkeligheten gjennom sosiale konstruksjoner. Vi skaper kunnskap gjennom språket via sosiale prosesser og samhandling med hverandre. Dette bygger på ideen om at kunnskap konstrueres i møte med ulike erfaringer og opplevelser på bakgrunn av den forståelsen og forforståelsen vi har, og at vi ikke kun kan si noe om virkeligheten ved å observere den på en objektiv måte (Røkenes & Hansen, 2012, s. 154). Askeland (2011, s. 32) fremhever at det er i møte med andre mennesker vi skaper oss selv og hvordan vi forstår omverden. Ved å formidle meninger gjennom språket produserer vi kunnskap og inspirerer hverandre til å videreutvikle denne kunnskapen (ibid.).

Forskningkunnskap som fremkommer i denne masteroppgaven er et resultat av et møte mellom forsker og deltaker hvor kunnskap utformes i fellesskap ved at forsker stiller spørsmål og deltaker deler av sin kunnskap (Thagaard, 2013, s. 45). På den måten kan man si at tema

og problemstilling blir belyst gjennom deltakernes erfaringskunnskap. Sett i et sosialkonstruksjonistisk perspektiv er det også viktig å få frem at både forsker og deltaker er skapere av forskningskunnskapen som fremkommer gjennom et intervju. Både forsker og deltaker har innflytelse på prosessen som gir grunnlag for kunnskapsutvikling (ibid.). Dette kan forklares ved at forskeren i stor grad har innflytelse over intervjusituasjonen. Det er forskeren som velger tema, samt hvilke spørsmål som stilles til deltakeren og på hvilken måte disse spørsmålene blir stilt på. På den måten bidrar forskeren til kunnskapsutvikling. På den andre siden kan man si at forskningsdeltakeren også har stor innflytelse over hvilken kunnskap som skapes i møtet mellom forsker og deltaker. Det er informanten som besvarer spørsmålene forskeren stiller, og på den måten bidrar til å skape det empiriske datagrunnlaget som skal besvare problemstillingen. Utfra dette kan man si at relasjonen mellom forsker og deltaker vil være avgjørende for hvilken kunnskap som fremkommer gjennom intervjuet, og det er viktig at forskeren reflekterer over dette gjennom forskningsprosessen (ibid., s. 45-46).

3.1.2 Fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming

En fenomenologisk tilnærming tar utgangspunkt i menneskelige opplevelser og erfaringer. Fenomenologi handler om å forstå den subjektive opplevelse, og at menneskers opplevelser tilhører en kontekst, som eksempelvis kan være en sosial kontekst i sammenheng med et møte mellom to eller flere personer (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 54). Tilnærmingen i denne oppgaven kan tolkes å bygge på erfaringsbasert kunnskap i en barnevernfaglig kontekst. På den ene siden bygger empirigrunnlaget på barnevernsarbeideres subjektive opplevelser og erfaringer i møte med etniske minoritetsfamilier. På den andre siden er den barnevernansatte en profesjonell aktør og representant for barnevernet, og vil i møtet med etniske minoritetsfamilier ha med seg en forståelse av situasjonen utfra et barnevernfaglig perspektiv. På denne måten belyser forskningsdeltakerne sine erfaringer i kraft av å være barnevernsarbeider. Thagaard (2013, s. 40) fremhever at et fenomenologisk vitenskapssyn søker dybdeforståelse i enkeltpersoners erfaringer. Et viktig budskap innen fenomenologi er å forstå fenomener basert på perspektivene til personene vi studerer, samt beskrive deres opplevelser slik den erfares av dem (ibid.). Fenomenologi som vitenskapsteori vil ha en sentral plass i denne undersøkelsen. Gjennom datainnsamling og analyse av dataene vil jeg kunne se potensielle fellestrekk og felles erfaringer blant barnevernsarbeidere knyttet til å samarbeide med etniske minoritetsfamilier, og på denne måten kunne utvikle en forståelse av fenomenet basert på deres erfaringer. Dette kan gi grunnlag for å trekke slutninger basert på

barnevernansattes felles erfaringer og opplevelser, og kan bidra til å komme med løsninger på hvordan man kan samarbeide med denne målgruppen på best mulig måte.

En hermeneutisk tilnærming fokuserer på hvordan mennesker forstår og fortolker sine omgivelser, og innebærer forståelse og interaksjon av det forståtte gjennom tale. Det vil si at kunnskap utvikles gjennom å forstå hverandre og kunnskapsutveksling mellom mennesker. For å kunne forstå den andre må vi ha innsikt i hvordan den andre opplever verden og hvilken meningskontekster den andres utsagn hører til i. Således kan man si at den andres rolle er av betydning for hvordan man forstår og fortolker den andre (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 14). Innenfor den hermeneutiske tradisjon står forforståelse sentralt. Det vil si den forståelsen vi tar med oss i møtet med den andre, og at vi forstår og fortolker den andre med utgangspunkt i våre egne erfaringer, tanker og følelser. Eksempelvis på bakgrunn av hvilken kultur eller profesjon vi tilhører (ibid.). Hermeneutikk vektlegger at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at fenomener kan tolkes ulikt hvor målet er å oppnå en dekkende og hensiktsmessig forståelse av meningen i teksten. Dette bygger igjen på at all forståelse baserer seg på vår forforståelse (Thagaard, 2013, s. 41). Hvordan forskeren forstår og fortolker datamaterialet, er avhengig av forskerens forforståelse av tematikken. Samtidig vil det være vesentlig at eksplisitte utsagn og sitater fra forskningsdeltakere kommer tydelig frem i oppgaven. I datamaterialet vil det være klare og tydelige beskrivelser fra deltakerne om hvordan de opplever sitt samarbeid med etniske minoritetsfamilier, men det vil også være mer uklare beskrivelser som stiller større krav til forskeren å fortolke og sette dette i sammenheng i lys av teoretiske perspektiver gjennom å undersøke et dypere meningsinnhold. Det vil si at utsagn og sitater vil nødvendigvis kunne fortolkes gjennom hva deltakeren kan ha ment med det vedkommende uttrykte gjennom intervjuet, samt tillegges en teoretisk kontekst som bidrar til drøfting av tematikken.

3.2 Kvalitativ forskningsmetode

Et viktig kjennetegn i kvalitativ forskningsmetode er å oppnå innsikt i deltakernes opplevelser og erfaringer, og på denne måten søke dybdeforståelse for det vi ønsker å undersøke. Forskeren har små utvalg, sammenliknet med kvantitative studier, men samtidig søker etter dybdekunnskap ved å samle inn detaljerte data. Med små utvalg menes at det er få informanter eller deltakere, men at forskeren søker etter mye informasjon fra deltakere i

forskningsprosjektet. Thagaard (2013, s. 11) fremhever at kvalitativ forskningsmetode er velegnet for å oppnå innsikt og forståelse av sosiale fenomener. Sentrale metodologiske problemstillinger knyttet til kvalitativ forskning er hvordan forskeren analyserer og fortolker de sosiale fenomener som undersøkes. Thagaard (2013, s. 12) viser til at kvalitative intervju er en relevant tilnærming for å oppnå kunnskap om hvordan enkeltpersoner opplever og reflekterer over situasjonen omkring tematikken som studeres. Kvalitative undersøkelser er preget av nærhet mellom forsker og deltakere, og dette gir grunnlag for å oppnå forståelse av tematikken som undersøkes på bakgrunn av fyldige data om personer og situasjoner (ibid.). Forskeren i kvalitative studier bør være åpen, fleksibel og ute etter deltakernes tanker og synsvinkler. Datainnsamling starter i en tidlig fase i kvalitativ forskning, og derfor starter hoveddelen av arbeidet etter at det empiriske datamaterialet er samlet inn. Det er vanlig at forskeren innenfor kvalitativ forskningsmetode på forhånd har bestemt seg for et tema innenfor et avgrenset område hvor fokus rettes mot (Aadland, 2011, s. 207).

3.3 Valg av metode

Denne undersøkelsen er basert på kvalitativ forskningsmetode gjennom kvalitative individuelle intervju som metodisk tilnærming. Jeg har utført individuelle forskningsintervju, én til én, med barnevernsarbeidere ansatt i kommunal barneverntjeneste. Bakgrunnen for valg av kvalitativ forskningsmetode som tilnærming er fordi denne metoden sees som mest velegnet til å besvare problemstillingen. Thagaard (2013, s. 60) fremhever at bearbeiding av problemstilling og forskningsdesign innebærer at forskeren reflekterer over hva undersøkelsen skal omfatte, samt hvilke metoder som kan gi relevant kunnskap. Det påpekes også at arbeidet med problemstilling og forskningsdesign må gi muligheter for fleksibilitet, slik at undersøkelsesopplegget kan endres underveis i samsvar med kunnskapen forskeren får under datainnsamlingen (ibid.). Kvalitativ forskning kan ha både en induktiv og deduktiv tilnærming. Jeg har i min oppgave valgt en induktiv tilnærming til prosjektet. Det vil si at forskningen er empiristyrte – hvor én går fra empiri til teori hvor målsetningen er teori og begrepsutvikling basert på datamaterialet som er hentet inn. Dette betyr at det utvikles teori på bakgrunn av empirigrunnlaget, slik at empirien er styrende for hvilken teori som tas med i oppgaven (Thagaard, 2013, s. 187). Et overordnet mål med dette mastergradsprosjektet er å søke barnevernansattes erfaringer og refleksjoner i møte med etniske minoritetsfamilier, og på denne måten ser jeg på kvalitativ forskningsmetode som en optimal tilnærming for å besvare problemstillingen.

Det er problemstillingen som i stor grad danner grunnlaget for valg av metode (Malterud, 2017, s. 32). Problemstillingen i dette prosjektet kan anses for å være en deskriptiv problemstilling. Det vil si at den er utformet på en slik måte at den har en beskrivende karakter for å undersøke og belyse et fenomen. I denne oppgaven vil det være å beskrive barnevernsarbeideres erfaringer i sitt møte med minoritetsetniske familier. Et viktig poeng som var avgjørende for valget av kvalitative individuelle intervju er metodens fleksibilitet. Det vil si at kvalitativ metode tillater at prosessen med å utarbeide problemstillingen pågår gjennom hele forskningsprosjektet, og at den kunnskapen forskeren får gjennom forskningsprosjektet, bidrar til å utvikle problemstillingen videre (Thagaard, 2013, s. 49).

3.3.1 Forskningsdesign

Thagaard (2013, s. 54-55) forklarer at et forskningsdesign er en skisse for hvordan undersøkelsen er tiltenkt å være i sin helhet. Ved startfasen i et forskningsprosjekt handler mye om å arbeide med problemstillingen og planlegge forskningsprosjektet ut fra problemstillingen. Thagaard trekker videre frem ordene *hva*, *hvem*, *hvor* og *hvordan* som sentrale spørreord som kan være et hjelpemiddel når forskeren skal utforme et forskningsdesign:

- *Hva* skal undersøkelsen fokusere på?
- *Hvem* er deltakerne i studien?
- *Hvor* skal undersøkelsen utføres?
- *Hvordan* skal undersøkelsen gjennomføres?

Hovedmålet med dette prosjektet er at datamaterialet skal gi en dypere forståelse og et helhetlig bilde av tematikken slik den oppleves fra barnevernsarbeideres perspektiv. Det ble foretatt en vurdering av hvilken forskningsmetodisk retning som er mest velegnet for å kunne belyse tematikken på best mulig måte, og det ble funnet at et intensivt forskningsdesign er et undersøkelsesopplegg som vil belyse problemstillingen på en grundig og helhetlig måte. Et hovedmål med denne undersøkelsen er å søke dybdekunnskap som gir grunnlag for analyse

og drøfting. Forskningsdesignet som benyttes i denne undersøkelsen er et intensivt forskningsdesign.

Et intensivt forskningsdesign kjennetegnes ved at man går i dybden på et tema, og søker mange nyanser og detaljer omkring tematikken som undersøkes. Et slikt forskningsdesign har få undersøkelsesenheter og mange variabler hvor målsetningen er å få en helhetsforståelse av tematikken (Jacobsen, 2005, s. 89). Det vil si at datamaterialet er basert på et fåtall av deltakere, og hvor forskeren i hvert intervju stiller mange dyptgående spørsmål til hver enkelt deltaker som krever analytisk refleksjon og fører til fylldige svar. Utfra dette kan det forstås å være en sterk sammenheng mellom kvalitativ forskningsmetode og intensivt forskningsdesign. En viktig målsetning med et intensivt forskningsdesign er å få frem individuelle forskjeller og variasjoner på deltakeres erfaringer og synspunkter, men også fremheve likheter som fremkommer (ibid.). Et sentralt anliggende i datainnsamlingsfasen har vært å få frem motstridende oppfatninger og erfaringer fra barnevernansatte som har deltatt i undersøkelsen hva gjelder deres erfaringer i møte med etniske minoritetsfamilier. Samtidig har det også vært viktig å få frem likhetstrekk i deltakeres opplevelser og erfaringer. Dette legger grunnlag for drøfting og belyse tematikken fra ulike perspektiver. På denne måten er den enkelte barnevernsarbeider som en viktig bidragsyter til kunnskapsutvikling. Dette gjelder både i form av empiri, belyse teori og kunne komme med innspill på hva som kan bidra til å videreutvikle «kultursensitivt barnevern». Samlet sett vil alle deltakere representere kunnskapsgrunnlaget for å gi innsikt og utvikle en forståelse av tematikken.

3.4 Utvalg

For å kunne besvare problemstillingen på best mulig måte, valgte jeg å kombinere utvelgingsmetodene strategisk utvalg og teoretisk utvelgning. Med strategisk utvalg menes at det ble rekruttert deltakere som har egenskapene og kvalifikasjonene som er strategiske i forhold til å besvare problemstillingen og belyse teoretiske perspektiver i undersøkelsen (Thagaard, 2013, s. 60). Teoretisk utvelgning som strategi vil si å velge deltakere som kan knyttes til utvikling av teori eller bidra til å belyse relevant teori (ibid.). Formålet ved å gjøre en teoretisk utvelgning er at denne utvalgsmetoden tilrettelegger for å utforske og utvikle begreper og teoretiske perspektiver. Denne metoden er også hensiktsmessig empirisk sett ved at den inviterer til at det empiriske datamaterialet bidrar til å utforske teori og utvikle nye

teoretiske perspektiver (Gobo, 2007, s. 416; Mason, 2002, s. 124). Disse to utvelgingsmetodene har mange likhetstrekk, og begge bygger på en strategisk utvalgsmetode. Det kan forstås slik at det som skiller dem er at strategisk utvalg i større grad fokuserer på empiri, og teoretisk utvalg fokuserer på teoretisk begrepsutvikling basert på det empiriske datamateriale.

Jeg har i min masteroppgave gjennomført 7 kvalitative forskningsintervju av kvinnelige barnevernansatte. Disse er alle barnevernsarbeidere som arbeider med etniske minoritetsfamilier i sin arbeidshverdag, og på den måten har opparbeidet seg erfaringer og kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til å belyse tematikken og besvare problemstillingen. Det skal nevnes at ingen av deltakerne i dette prosjektet har minoritetsetnisk bakgrunn. Noen av deltakerne i undersøkelsen har vært ansatt lengre i barneverntjenesten enn andre, og har med dette mer erfaring fra arbeid med etniske minoritetsfamilier enn andre deltakere. Det skal også nevnes at flere av deltakerne har kurs og videreutdanninger innenfor fagområdet flerkulturelt barnevern, og på denne måten har innsikt og kunnskap som også bidrar til å kunne belyse tematikken teoretisk i tillegg til sine subjektive opplevelser og arbeidserfaringer i møte med etniske minoritetsfamilier. Dette bidrar til å belyse problemstillingen både teoretisk og empirisk, og kan bli sett på som en styrke i forhold til å belyse tematikken som helhet.

Utvalget representerer barnevernansatte som arbeider med etniske minoritetsfamilier av ulike etnisk bakgrunn. Det vil si at barnevernsarbeidernes erfaringer i møte med etniske minoritetsfamilier er knyttet til flere forskjellige familier som har ulike land- og kulturbakgrunn. Dette er representativt sett i forhold til det flerkulturelle mangfoldet som finnes i Norge (Statistisk sentralbyrå, 2018). Det var et ønske ved startfasen av dette prosjektet om å ha en relativt lik fordeling mellom kjønn blant deltakerne i utvalget, men dette visste seg å bli vanskelig å realisere med tanke på at kvinnelige barnevernansatte som jobber i kommunal barneverntjeneste i dag er i stort flertall sammenliknet med mannlige ansatte. Av den grunn er det ingen mannlige barnevernansatte representert i utvalget. Dette kan bli sett på som en svakhet ved utvalget. En styrke kan være at intervjuene som er gjennomført

representerer et relativt stort datamateriale basert på dybdeintervjuer med fyldige erfaringsbeskrivelser fra deltakerne. Dette kan være en styrke med tanke på at utvalget relativt sett består av et fåtall av deltakere. Utfra datamaterialet som foreligger ser jeg på det slik at det vil være mulig å gjennomføre innholdsrike og detaljerte analyser og drøftinger. Thagaard (2013, s. 65) fremhever at antall deltakere ved kvalitative utvalg ikke bør være for store, fordi dette kan begrense mulighetene for å gjennomføre omfattende analyser av tematikken som undersøkes.

3.4.1 Utvalgskriterier

Utvalgskriterier forteller hvem som deltok i undersøkelsen og deres kvalifikasjoner for å belyse tematikken. Kriterier for utvelgelse av deltakere i denne undersøkelsen er at deltakeren har innsikt og erfaring fra barnevernfaglig arbeid med etniske minoritetsfamilier og er ansatt i kommunal barneverntjeneste. Det er ikke et kriterium at deltakeren må ha arbeidet med et konkret minimum antall barnevernssaker knyttet til flerkulturelt barnevernsarbeid for å oppfylle kriteriene for å delta. I arbeidet med å rekruttere deltakere ble det lagt vekt på at deltakeren må ha hatt barnevernssaker knyttet til å arbeide med etniske minoritetsfamilier i nyere tid, eller aktivt arbeider med etniske minoritetsfamilier gjennom undersøkelse, tiltak, omsorgsovertakelse eller oppfølging.

3.5 Datainnsamling

I dette avsnittet vil jeg redegjøre for de ulike trinnene i datainnsamlingsfasen. Her presenteres fremgangsmåte for datainnsamlingen fra start til slutt.

3.5.1 Tillatelse til å gjennomføre prosjektet

Første trinn på veien i datainnsamlingsfasen var å melde prosjektet inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD) da det innhentes direkte personidentifiserende opplysninger om deltakerne i prosjektet. Dette omfatter deltakers navn, e-post og telefonnummer. I tillegg er det blitt benyttet lydbåndopptak gjennom intervjuene. På denne måten oppbevarer forskeren personidentifiserende opplysninger underveis i forskningsprosessen. Disse personopplysningene innebærer blant annet at stemme og dialekt i kombinasjon med andre opplysninger kan gjenkjennes via lydbåndopptaket. I dette prosjektet har alle intervju blitt anonymisert ved transkripsjon av datamaterialet. NSD viser i sin vurdering av prosjektet til at det ikke samles inn sensitive personopplysninger, og at prosjektet i lys av dette har lav personvernulempe (se vedlegg 3).

3.5.2 Rekruttering av deltakere

Deltakerne i denne undersøkelsen er rekruttert fra to barneverntjenester i Nord-Norge. Fire av deltakerne er ansatt i en barneverntjeneste, mens de tre andre deltakerne er ansatt i en annen barneverntjeneste. Ved rekruttering av deltakere ble det først tatt kontakt med barnevernledere i begge barneverntjenestene per e-mail for å kartlegge muligheter for å intervju barnevernansatte, samt få tillatelse til å gjennomføre intervju med ansatte i den enkelte barneverntjeneste. Begge barnevernlederne ble introdusert for prosjektets tematikk, forskningsmetodikk og omfang. Etter kort tid fikk jeg respons og tillatelse fra begge barnevernledere til å ta kontakt med barnevernsarbeidere i hver enkelt barneverntjeneste for å gjennomføre intervju. Begge barnevernlederne har også videresendt forespørselen til aktuelle barnevernansatte i sin egen barneverntjeneste. På bakgrunn av dette fikk jeg navn, telefonnummer og e-postadresse til hver enkelt barnevernansatt som frivillig hadde sagt seg villig til å delta i prosjektet. Alle deltakerne fikk tilsendt et skriftlig informasjons- og samtykkeskriv med forespørsel om deltakelse i prosjektet per e-mail.

Prosessen med å rekruttere deltakere til prosjektet har foregått over en tidsperiode på cirka 6 måneder. Det har vist seg å være en tidkrevende prosess å rekruttere deltakere til prosjektet. Noen deltakere lyktes jeg å komme i kontakt med relativt raskt, mens andre deltakere tok det lengre tid å komme i kontakt med for å avtale intervju. I enkelte tilfeller er det blitt sendt ut påminnelser til deltakere med forespørsel om deltakelse skriftlig per e-mail. Dette ble gjort med en ukes intervall, og maksimum ved to anledninger per deltaker. Etter at disse påminnelsene ble sendt ut, lyktes jeg å komme i kontakt med alle deltakere som var tiltenkt å delta i prosjektet. Det ble også i denne sammenheng gjort avtale med hver enkelt deltaker om dato og tidspunkt for gjennomføring av intervju. Jeg valgte bevisst å sende ut intervjuguiden til alle deltakere på forhånd. Bakgrunnen for at jeg valgte en slik løsning var med en tanke om at dette ville bidra til at deltakerne hadde mulighet til å sette seg inn i spørsmålene og forberede seg før intervju, og at dette videre ville bidra til mer fyldige svar. På den annen side kan en tenke at dette vil føre til at en i større grad går glipp av instinktive og spontane refleksjoner, og at svarene som gis på spørsmålene er gjennomtenkt fra deltakeren på forhånd.

3.5.3 Intervjuguide

Det ble benyttet semistrukturert intervjuguide ved gjennomføring av alle intervju. Malterud (2017, s. 133) beskriver at semistrukturerte forskningsintervju er en samtale mellom forsker og deltaker som omfatter de temaer forskeren ønsker data om. I utarbeidingen av intervjuguiden ble det lagt vekt på å formulere åpne spørsmål som inviterer deltakerne til refleksjon og drøfting. Spørsmålene i intervjuguiden er i all hovedsak rettet mot barnevernansattes erfaringer i møte med etniske minoritetsfamilier. Det er også enkelte spørsmål som inviterer deltakeren til refleksjon rundt teoretiske begreper. Thagaard (2013, s. 98) fremhever at en semistrukturert intervjuguide kjennetegnes ved at temaer og spørsmål som utgangspunkt for intervjuene er fastlagt på forhånd, men at det ikke behøver å være en fastsatt kronologisk rekkefølge på spørsmålene. Som et utgangspunkt stilles alle spørsmålene som er nedskrevet i intervjuguiden til alle deltakere, men disse kan stilles i ulik rekkefølge etter hva som blir naturlig i forhold til intervjupersonens fortelling. En viktig faktor ved en semistrukturert intervjuguide er at den bidrar til fleksibilitet. Dette er en vesentlig forutsetning for å tilpasse spørsmålene etter deltakerens erfaringer og hva den enkelte vektlegger som viktige perspektiver innenfor tematikkens rammeverk. Samtidig kan det bidra til at deltakeren tar opp temaer som forskeren ikke hadde planlagt i forkant av intervjuet (ibid.).

Hovedgrunnen til at det ble gjennomført semistrukturerte forskningsintervju er intervjuets fleksibilitet. På bakgrunn av dette har en semistrukturert intervjuguide utfra mitt skjønn vært en styrke for det empiriske datamaterialet i dette prosjektet. En svakhet ved intervjuguiden sett i ettertid av intervjuene er at det har vært overlapp mellom enkelte spørsmål. Dette bærer også transkriberingsmateriale noe preg av ved gjentakelser fra noen av deltakerne. På den annen side kan det tenkes at dette har bidratt til at deltakere har fått mulighet til å understreke erfaringer som har vært viktig for den enkelte deltaker. En annen svakhet ved intervjuguiden er at den er utviklet i løpet av en relativt kort tidsperiode, noe som medfører at andre viktige spørsmål innenfor tematikkens rammeverk kan være utelatt.

3.5.4 Gjennomføring av intervjuene

Det ble gjennomført 4 telefonintervju og 3 tradisjonelle intervju med en tidsramme på inntil 1 time. Bakgrunnen for at det ble gjennomført telefonintervju begrunnes i lang reiseavstand, og av tidsmessige og logistikkmessige årsaker. Telefonintervjuene ble gjennomført ved at hver enkelt deltaker ble oppringt per telefon på avtalt tidspunkt. Intervjuene ble gjennomført på et stille og avlukket rom. De tradisjonelle intervjuene foregikk på deltakernes egne avlukkede

kontor på deres arbeidsplass. Det var et ønske ved prosjektstart om å gjennomføre både tradisjonelle intervju og telefonintervju for å gjøre meg noen erfaringer ved begge disse datainnsamlingsmetodene. Datamaterialet viser at de tradisjonelle intervjuene ga mest fyldig data sammenliknet med telefonintervjuene. Gjennomsnittlig års erfaring med saker i praksisfeltet viste seg imidlertid å være relativt likt fordelt mellom disse to deltakergruppene. Det kan tenkes at rammen rundt et tradisjonelt intervju kan gi en ekstra dimensjon til interaksjon mellom forsker og deltaker ved at intervjusituasjonen er basert på et personlig oppmøte ansikt til ansikt. På den annen side kan det tenkes å være en tilfeldighet som ikke har hatt innvirkning på rammene rundt intervjuet. Alle intervjuene ble imidlertid gjennomført med samme prosedyre. Det vil si at hvert intervju startet med formaliteter hvor informasjon som tidligere hadde blitt tilsendt deltakerne skriftlig, ble presentert muntlig (se vedlegg 1). Dette inkluderer presentasjon av prosjekt og problemstilling, samt forskningsetiske betraktninger. Videre ble spørsmålene stilt til hver enkelt deltaker slik intervjuguiden er utformet (se vedlegg 2). I enkelte tilfeller ble rekkefølgen på noen av spørsmålene byttet om etter hva som ble naturlig i intervjusituasjonen. Det ble gjort vurderinger underveis i intervjusituasjonen om å utelate enkelte spørsmål som var godt belyst fra deltakeren på tidligere spørsmål. Dette ble kompensert med at det ble stilt oppfølgingsspørsmål for å gi rom for avklaringer og utdypelser. Dette opplevde jeg som nyttig da det fikk frem nye perspektiver og nyanser fra deltakerne som angikk spørsmålene i intervjuguiden. Alle intervju ble tatt opp med lydbåndopptaker. Tanken bak dette er å presentere empirien på en nøyaktig måte i form av direkte sitater. Det ses på som nyttig og verdifullt å benytte lydbåndopptak i forskningsintervju dersom deltakere samtykker til dette (Tjora, 2017, s. 112). Et annet viktig poeng var ønsket om at fokus i intervjusituasjonen skulle være rettet mot deltakeren fremfor hyppig notatskriving som ville vært nødvendig dersom det ikke ble tatt lydbåndopptak. Det ble imidlertid tatt notater underveis hvor deltakerne understreket noe som var viktig fra deres ståsted. Verdien av å ta notater i kombinasjon med bruk av lydbåndopptaker kan anses for å være et viktig analyseverktøy i datainnsamlingen, og bidrar til å gi forskeren noen hovedpunkter til analysen (Thagaard, 2013, s. 112). Avslutningsvis ble alle deltakere forespurt om det var noe de ønsket å fremheve omkring tematikken som ikke inngikk i intervjuguiden. Dette viste seg å være nyttig med tanke på å tilføre prosjektet nye perspektiver som ikke var tatt i betraktning i utarbeidingen av intervjuguiden. Dette bidro til interessante analyser og refleksjoner fra deltakerne som er blitt tatt med i analysearbeidet av oppgaven.

3.5.5 Transkripsjon

Transkripsjon innebærer å gjøre tale om til tekst. Det vil si å foreta en direkte skriftliggjøring av samtalen mellom forsker og intervjuperson (Malterud, 2017, s. 78). Formålet med transkribering er å fange opp samtalen på en måte som best mulig formidler det deltakeren ønsket å få frem i intervjuet (ibid.). Transkriberingen av datamaterialet ble igangsatt samme dag som intervjuene ble gjennomført, og utført fortløpende slik at lydfilen på lydbåndopptaket kunne slettes og dermed anonymiseres. Hvert enkelt intervju ble transkribert og gjennomgått ved to anledninger, for å kontrollere at transkriberingen ble utført presist og at detaljer i råmaterialet ble tatt med. Dette ble vurdert som viktig for å kunne foreta nøyaktig sitering av deltakerne. Dette var et omfattende og tidkrevende arbeid, men også en viktig del av forskningsprosessen for å få nærhet til datamaterialet. Det ble prioritert å ta med alt som ble sagt, inkludert «tenkepauser» og andre uttrykksmåter som kan være relevante for analysen. Etter endt transkripsjon av alle intervju, satt jeg igjen med et relativt omfattende datamateriale. Tjora (2017, s. 174) anbefaler å foreta en litt mer detaljert transkribering enn det man tror er nødvendig for å unngå å miste mye informasjon som kan ha betydning for analysearbeidet. Malterud (2017, s. 80) fremhever verdien av å utføre transkriberingen selv ved at du får være «mellomleddet» mellom tale og tekst, noe som fører til at du blir kjent med materialet på en ny måte, og som kan gi gode ideer til spørsmål som stilles i analysen. Samtidig bidrar det til å styrke validiteten i studien (ibid.).

3.6 Analyseprosessen

Jeg har benyttet meg av en «eklektisk analytisk tilnærming» i analysedelen av oppgaven (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 263). Det vil si at jeg har valgt en kombinasjon av det Thagaard (2013, s. 188) kaller «personsentrert tilnærming» og «temasentrert tilnærming». En personsentrert tilnærming tar for seg analyse og presentasjon av datamateriale hvor fokus er rettet mot den enkelte deltakers stemme. En slik tilnærming kan relateres til deltakeren i en samhandlingssituasjon (ibid., s. 157), og således ses i lys av et fenomenologisk perspektiv. Mens en temasentrert tilnærming retter oppmerksomhet mot sentrale temaer i studien, hvor hensikten er å gå i dybden på hvert enkelt tema hvor alle deltakeres synspunkter fremstilles (ibid., s. 181). Bakgrunnen for at analysen representerer en «eklektisk analytisk tilnærming» kan kanskje forklares ved at denne studien er tuftet på en nokså åpen problemstilling hvor deltakernes erfaringer utforskes. Samtidig viser funn i studien at deltakerne peker på mange av de samme utfordringene, og ved flere sentrale spørsmål har en felles forståelse av

virkeligheten. Analyseprosessen i dette prosjektet kan hovedsakelig deles inn i 3 faser. I første fase av analysen var fokus rettet mot å få et helhetlig inntrykksbilde av datamaterialet. Dette foregikk ved at jeg leste gjennom transkriberingsmateriale på hvert enkelt intervju, og opprettet et notat på hver deltaker med en kort oppsummering av hva som ble vektlagt i intervjuet. Dette gav meg en grov oversikt over datamaterialet og var nyttig for prosessen videre. I andre fase av analysen ble det funnet nyttig å gå mer systematisk til verks ved å foreta en «analytisk reduksjon» av materiale på hvert intervju med formål om å velge ut sitater med potensiell kunnskapskraft (Malterud, 2017, s. 84). Dette førte til at en relativt stor del av datamaterialet ble tilsidesatt, samtidig som det åpnet opp for en målrettet og intensiv analyse (ibid.). Sitatene empirien består av stammer fra en personsentrert analytisk tilnærming basert på subjektive erfaringer som fører til sentrale temaer studiens funn bygger på, og dermed kan ses i lys av en temasentrert analytisk tilnærming. Denne fasen omfattet også analyse på tvers av intervjuene for å kartlegge likheter og forskjeller når det gjelder deltakernes erfaringer. Tredje fase innebar kategorisering av de utvalgte sitatene. Dette førte til 6 kategorier som ble vurdert til å være sentrale temaer/funn basert på en helhetsvurdering utfra hva deltakerne hadde vektlagt i intervjuene. Det har blitt foretatt justeringer og endringer underveis, og utvelgelse av sitater har vært en kontinuerlig prosess som har fulgt fra innsamling av data, og gjennom hele analyse og skriveprosessen. Jeg har gjennom prosessen benyttet meg av det opprinnelige råmateriale, parallelt med forhåndsutvalgte sitater som et resultat av reduksjonen av materialet, for å kunne utnytte tilgjengelig datamateriale på best mulig måte. Sitatene som presenteres i dette prosjektet er et resultat av «dekontekstualisering» og «rekontekstualisering». Med dekontekstualisering menes at det kun er kjernen i det deltakeren formidlet som hentes ut av sitatet og brukes i presentasjon av empiri, og at dette settes i sammenheng med andre elementer i datamaterialet som sier noe om det samme. Samtidig er det blitt foretatt rekontekstualisering ved å kontrollere at det dekontekstualiserte materialet fortsatt kan refereres til konteksten det er hentet fra. Dette for å sikre validitet og reliabilitet i undersøkelsen (Malterud, 2017, 85). En slik prosess kan ses i sammenheng med en hermeneutisk tolkningsprosess, hvor målet er å finne ut hva teksten egentlig sier (Aadland, 2011, s. 252).

3.7 Personvern og forskningsetiske betraktninger

Under dette avsnittet vil jeg redegjøre for hensyn som er tatt rettet mot personvern og øvrige forskningsetiske betraktninger som inngår i prosjektet.

Kravet om fritt informert samtykke innebærer at deltakeren skal kjenne prosjektet godt nok til å kunne på et selvstendig grunnlag ta stilling til om vedkommende ønsker å bidra med sin kunnskap (Malterud, 2017, s. 214). Ved kontaktetablering ble det sendt ut skriftlig informasjon om prosjektet, inklusive samtykkeskjema, til alle deltakere (se vedlegg 1). Samtidig ble alle deltakere informert om prosjektet muntlig som en innledning til intervjuet. Alle deltakere fikk anledning til å stille spørsmål om prosjektet dersom noe var uklart, og ble orientert om at de kunne trekke sitt samtykke på hvilket som helst tidspunkt i prosessen.

Prinsippet om konfidensialitet innebærer et krav om at forskeren må anonymisere forskningsdeltakere i prosjektet, og at personopplysninger ikke skal kunne spores tilbake til den enkelte deltaker (Thagaard, 2013, s. 28). Jeg har hatt stort fokus på å ivareta kravet om konfidensialitet og anonymitet i dette prosjektet. Personidentifiserbare opplysninger har kun blitt oppbevart og behandlet via lydbåndopptaker. Dette gjelder primært gjenkjenning av deltakeres stemme og andre identifiserbare opplysninger deltakerne har gitt som følge av intervjuet. Samtykkeskjema som ble innhentet fra deltakere har vært oppbevart i nedlåst skap, og er blitt makulert fortløpende etter at hvert intervju er blitt transkribert. Ved transkribering av datamaterialet ble det vektlagt at alle personidentifiserbare opplysninger skulle anonymiseres, og lydbånd umiddelbart slettes fra lydbåndopptaker etter endt transkribering. I prosjektfasen mellom datainnsamling og transkribering ble lydbåndopptaker oppbevart utilgjengelig for andre. Gjennomføringen av telefonintervju fant sted på et avlukket rom. Dette var en forutsetning av forskningsetiske hensyn for å kunne gjennomføre telefonintervjuene via telefonens høytalerfunksjon og på denne måten ta opp intervjusamtalen via lydbåndopptak og samtidig ivareta kravet om konfidensialitet og anonymitet. Malterud (2017, s. 215) fremhever at forskeren kan styrke personvernet ved å endre på noe informasjon i materialet, men at dette ikke bør gå på bekostning av grunnleggende forutsetninger for forståelsen av prosjektets problemstilling. Det har vært fokus rettet mot at deltakernes arbeidsplass ikke skulle gjenkjennes i datamaterialet. Dette har ført til at enkelte opplysninger har uteblitt. Det er også viktig å presisere at disse opplysningene etter mitt syn ikke har vært av vesentlig betydning.

Jeg har under hele forskningsprosessen vært opptatt av å bevare deltakernes integritet. Det vil si at det ikke skulle medføre konsekvenser for deltakerne å delta i prosjektet (Thagaard, 2013, s. 30). Under hele forskningsprosessen har jeg vært bevisst barnevernansattes taushetsplikt. Jeg har under utarbeiding av intervjuguide vært opptatt av å formulere spørsmål på en måte som ikke skulle være til hinder for deltakernes taushetsplikt. Samtidig har alle deltakere innledningsvis i intervjusituasjonen blitt påminnet om å ikke gi direkte eller indirekte identifiserbare personopplysninger som kan være gjenkjennbare. Dette i henhold til NSD sine anbefalinger (NSD, 2018). Et annet forskningsetisk aspekt som det ble reflektert rundt var deltakernes manglende kontroll på hvordan forskeren velger å analysere og fortolke dataene. Det er relevant å reflektere over at deltakernes samtykke til å delta i prosjektet finner sted tidlig i forskningsprosessen, og at det på dette tidspunktet er vanskelig for forskeren å forutse hvilken retning prosjektet vil ta (Mason, 2002, s. 81). Kvalitativ forskningsmetode innebærer også en nødvendig «selekteringsprosess» hvor data spisses direkte mot problemstillingen (Ibid., s. 121). Det betyr at deltakerne ikke har kontroll på hva forskeren selektivt velger ut som sitater til å representere oppgavens empiri.

3.8 Validitet, reliabilitet og generaliserbarhet

Forskning handler om å skape troverdige resultater basert på velbegrunnede fortolkninger ved systematisk analyse av empiri og et velegnet forskningsdesign (Tjora, 2017, s. 253). I denne sekvensen skal jeg redegjøre for kvalitetsvurderinger som er foretatt i dette prosjektet, og se nærmere på forhold som kan ha styrket og begrenset studiens kvalitet.

Validitet handler om gyldighet, og hvorvidt det er en logisk sammenheng mellom problemstilling og funn i undersøkelsen (Tjora, 2017, s. 231). Ifølge Thagaard (2013, s. 204-205) baserer validitet seg på tolkning av data, og relateres til om de tolkninger forskeren kommer frem til, er gyldig sett i sammenheng med den virkeligheten som er undersøkt. En måte å styrke validiteten på er transparens i studien (ibid., s. 205). Flere forskningsetiske aspekter ved prosessen har blitt diskutert underveis i dette kapitlet. Jeg har under utformingen av dette kapitlet hatt fokus på å redegjøre for fremgangsmåte, trinn for trinn, og på denne måten representerer dette kapitlet en kronologisk rekkefølge på min forskningsprosess. Tjora (2017, s. 251) legger vekt på at forskeren må utvise refleksivitet ved å reflektere over egen forforståelse, og samtidig foreta tolkninger av egen tolkning. Temaer og spørsmål i

intervjuguiden er i stor grad formet av min forforståelse. Rammen for oppgaven er blitt til som et resultat av hva jeg har registrert har preget barnevernfaglige diskurser og tidligere forskning rettet mot tematikken. Samtidig har jeg hatt fokus på å belyse nye sider som ikke synes å være like fremtredende i tidligere faglitteratur og forskning. Det ble under analyse- og skriveprosessen av prosjektet lagt vekt på å ha en kritisk tilnærming til hvilke sitater som skulle løftes ut av datamaterialet og presenteres som empiri. Samtidig har jeg under hele prosessen vært kritisk til hvordan jeg som forsker har fortolket meningsinnholdet rundt hva den enkelte deltaker har formidlet, og gjentatte ganger kontrollert mine fortolkninger opp mot hva den enkelte deltaker eksplisitt uttrykte. Samtidig er sentrale begreper forankret i intervjuguiden, og hver enkelt deltaker har under intervju blitt spurt hva de legger i begrepene «kultursensitivitet» og «kulturkompetanse». På denne måten har deltakernes definisjoner av begrepene blitt brukt som et bakteppe i analysedelen av oppgaven, og kan ha vært et bidrag til å styrke begrepsvaliditeten.

Reliabilitet knyttes til om forskningen er gjennomført på en pålitelig og troverdig måte. Dette innebærer at undersøkelsen må være til å stole på, og være gjort på en måte som vekker tillit (Jacobsen, 2015, s. 17). Gjennom å måle reliabilitet tar man utgangspunkt i spørsmålet om en annen forsker som bruker de samme metodene, ville kommet frem til det samme resultatet (Thagaard, 2013, s. 202). Jeg vil imidlertid ikke relatere denne undersøkelsen i lys av en slik tradisjonell form for reliabilitetstesting. Dette på bakgrunn av at datamaterialet er å betrakte som subjektiv erfaringskunnskap fra deltakerne, og er et resultat av interaksjon mellom forsker og deltaker (ibid.). Jeg har derfor valgt å knytte reliabilitet opp mot min posisjon som forsker i feltet. Thagaard (2013, s. 115) tar opp temaet rundt hvorvidt deltakerne forteller det de tror forskeren vil høre. Et slikt utgangspunkt kan tenkes å utfordre reliabiliteten. Det kan ikke utelukkes at intervjupersoner ønsker å fremstille seg selv i et godt lys og på denne måten beskrive sine erfaringer med et ønske om å gjøre et godt inntrykk. På den annen side kan deltakeren imidlertid ønske å fremstille problematiske sider ved sine erfaringer i lys av sin arbeidssituasjon (ibid.). Jeg skal være forsiktig med å trekke noe konklusjon i den ene eller andre retningen. Datamaterialet viser imidlertid at deltakerne i stor grad reflektere over problematiske sider ved sine erfaringer. En styrke ved denne undersøkelsen kan være at jeg hadde ingen nær kjennskap til forskningsdeltakerne, og dermed stilte alle deltakerne med likt utgangspunkt til intervju. Av den grunn er det ikke noe som skulle tilsi at relasjonen mellom

forsker og deltaker har hatt innvirkning på hva deltakerne har formidlet eller mengde informasjon som hver enkelt deltaker har gitt. På den annen side kan det heller ikke utelukkes at min tilstedeværelse i intervjusituasjonen kan ha påvirket deltakernes svar på spørsmålene. Jeg har tidligere i dette kapitlet vært kritisk til intervjuguiden, og ser på denne som et «svakt punkt» ved oppgaven. Å bruke mer tid på utforming av intervjuguide ved større grad av systematisering og unngå overlappende spørsmål, kunne bidratt til å styrke reliabiliteten. Samtidig kan det tenkes at små justeringer i spørsmålsformuleringer kunne bidratt til å gi andre svar. En annen mulig svakhet ved reliabiliteten kan være min mangel på erfaring ved å gjennomføre intervju. Jeg merket en vesentlig forskjell på intervjuferdighetene mine fra det første intervjuet til det siste. Dette kan ha påvirket datamaterialet og ført til at kvaliteten på de første intervjuene er dårligere enn de siste, og at dette kan ha bidratt til å svekke sammenligningsgrunnlaget blant deltakernes svar.

Generaliserbarhet handler om hvorvidt funnene har overførbarhet til en større populasjon basert på fortolkninger vi har gjort av datamaterialet (Thagaard, 2013, s. 210). Ifølge Tjora (2017, s. 238) er det innenfor kvalitativ forskning relevant å tenke generalisering på en annen måte ettersom forskningsdesignet representerer en dyptgående analyse basert på et fåtall av deltakere. Antall deltakere i denne studien kan forstås å være for lite til å kunne danne et generaliseringsgrunnlag. Denne studien har som målsetning å belyse barnevernsarbeideres erfaringer i møte med etniske minoritetsfamilier, og på denne måten være et supplement til tidligere forskning på feltet. Samtidig kan funn i denne studien tyde på å ha flere fellestrekk rettet mot funn tidligere forskning har konkludert med (Berg et al., 2017; Bø, 2017; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014). Det kan tenkes at en jevnere fordeling av kjønn blant deltakerne i undersøkelsen ville ført til styrking av undersøkelsens generaliseringskraft og representativitet. Med dette menes at det også er mannlige ansatte i kommunalt barnevern, og ved å få frem deres opplevelser og erfaringer i møte med etniske minoritetsfamilier ville det bidratt til å representere en større populasjon av barnevernansatte. Samtidig kan man tenke at datamaterialet bygger på deltakernes subjektive erfaringer og opplevelser, og at det av den grunn vil være vanskelig å generalisere til en større populasjon uavhengig av kjønnsfordelingen i utvalget.

4 Presentasjon av empiri – Analyse, fortolkning og drøfting av funn

I dette kapitlet vil jeg vise til resultater og funn i undersøkelsen, i tillegg vil det foreligge analyse og drøfting av funn opp mot empiri som presenteres. Det empiriske datamaterialet vil bli presentert i form av direkte og indirekte sitater fra deltakerne. Det kan være relevant å avklare hvilke minoritetsetniske familier vi snakker om når barnevernsarbeiderne beskriver sitt møte med denne målgruppen. Datamaterialet viser at det dreier seg om minoritetsetniske familier med landbakgrunn fra Asia, Afrika og Øst-Europa. Kapitlet vil være inndelt i 6 underoverskrifter basert på temaer som ble vurdert som sentrale og viktige funn i datamaterialet. Kapitlet i sin helhet vil være oppbygd slik at det først presenteres empiri i form av direkte og indirekte sitater, deretter vil det foreligge analyse, fortolkninger og drøfting av funn kontinuerlig. Jeg har valgt å bruke begrepet «deltaker» om barnevernansatte som har deltatt i intervjuene. Som tidligere nevnt består datamaterialet av til sammen 7 forskningsdeltakere fra to barneverntjenester i Nord-Norge. Hver enkelt deltaker i studien er under transkriberingsfasen blitt nummerert i vilkårlig rekkefølge fra 1-7.

4.1 Relasjonens betydning i barnevernfaglig arbeid med etniske minoritetsfamilier

Å skape bærekraftige relasjoner og opparbeide tillit til etniske minoritetsfamilier ble ifølge deltakerne sett på som viktige oppgaver den enkelte barnevernsarbeider har for å kunne samhandle med minoritetsfamilien på en adekvat måte. Det ble understreket fra flere av deltakerne at dette kunne vise seg å være en tid- og ressurskrevende oppgave, men at dette ikke måtte komme i veien for at relasjonsbygging ble prioritert som en hvilken som helst annen arbeidsoppgave. Deltakerne fremhever at det å ta seg tid er avgjørende for å lykkes med samhandlingen. Det ble også fremhevet fra flere av deltakerne at det oppleves som utfordrende å skape relasjon og tillit til etniske minoritetsfamilier. Deltaker 1 uttrykker relasjonens betydning i møte med minoritetsfamilien slik: «[...] *Ja, jeg tenker at det blir nesten umulig å hjelpe de hvis vi ikke får til denne relasjonen, sånn at det blir viktig å skape et sånn tillitsforhold på en måte, selv om situasjonen for de er vanskelig*». Her viser deltakeren til hvor viktig tillitsbygging og relasjonen er for å kunne samarbeide med minoritetsfamilien. Det kan fortolkes slik at det vil være vanskelig å komme videre saksbehandlingsmessig i en barnevernssak dersom det ikke ligger en viss form for relasjon og

tillit til grunn i samhandlingen mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien. Samtidig vil det være like viktig å skape tillit og relasjon til etnisk norske familier. Det er grunn til å reflektere over hva det er som skiller disse to målgruppene. Jávo (2010, s. 191) fremhever at det kreves kultursensitivitet og kulturkompetanse for å arbeide med minoritetsfamilier på en effektiv og profesjonell måte. Det påpekes at dette blant annet innebærer kulturkunnskap, kunnskap om barneoppdragelse, samt kompetanse i flerkulturell kommunikasjon og bruk av tolk (ibid.). Dette kan ses på som «tilleggsdimensjoner» når en etnisk norsk barnevernsarbeider skal samhandle med minoritetsetniske familier, kontra etnisk norske familier. Saus (2006b, s. 49) påpeker at kulturperspektivet må implementeres som en del av barnevernets praksis, og ikke bare gjøres gjeldende i enkeltmøter med minoritetsfamilier. Deltaker 1 forklarte videre at for å få til en god relasjon basert på tillit er det viktig med hyppige møter og samtaler, samt at minoritetsforeldre får kontakt med saksbehandleren sin ved behov og ønske om å prate. I det videre uttrykker deltaker 1 følgende:

«[...] Den største utfordringen har egentlig vært å skape en relasjon, og få tillit... Og det å faktisk ha tid... Tid til å jobbe med disse familiene, fordi det tar mye lengre tid enn å jobbe i en vanlig norsk familie. Det tar lengre tid i forhold til at du trenger å observere mye mer, du trenger å tilbringe mye mer tid sammen med de... Jeg tenker at det er viktig at man viser at man har tid når man skal tilbringe tid sammen med de, eller så får de fort tanker om at du bare gjør det fordi du må».

Her forteller deltaker 1 at den største utfordringen i sitt møte med etniske minoritetsfamilier har handlet om å skape relasjon og få tillit. I det videre skisserer deltakeren viktigheten av å sette av tid og ressurser for å kunne få en god relasjon til minoritetsfamilier. Det uttrykkes at det trengs å sette av mer tid og ressurser sammenliknet med en etnisk norsk familie, for å bygge en god relasjon. Deltakeren forteller også at minoritetsfamiliens inntrykk av at barnevernsarbeideren har kapasitet i form av tid er et viktig aspekt for å skape et godt samarbeid hvor minoritetsfamilien føler seg ivaretatt. På spørsmål fra intervjuer om hvor lang tid det kan ta for å bygge en relasjon, svarer deltaker 1 følgende: *«I den ene familien har jeg jo brukt halvannen til to år på å få en god relasjon... Bare jobbe med å trygge de... Sånn at det tar tid».* Dette tegner et bilde av hvor tid- og ressurskrevende det kan være å skape en god relasjon. Brottveit (2008, s. 178) peker på dialogen som en viktig funksjon i barnevernsarbeid med tanke på at barnevernsarbeideren skal etablere en relasjon til barna og minoritetsforeldre. Det pekes på dialogen som første skritt på veien mot å skape en relasjon. Det fremheves

videre at den barnevernansattes relasjon til foreldre kan gi barnevernet viktig kunnskap både i forhold til foreldres utøvelse av foreldreskap, hvordan barna har det, hvilke utfordringer barna og foreldre opplever, samt hvilke tiltak som vil være til «barnets beste» (ibid.). På spørsmål om hvilke utfordringer og muligheter som kan skapes i møtet mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilier, svarer deltaker 5 slik:

«[...] så muligheten vår er på en måte å.. skape en relasjon og gi de informasjon, og trygge de på at det er mulig å hjelpe, også får man ganske mange muligheter i det. Utfordringene er jo at det kan ta tid å bygge en relasjon.

Dette sitatet fra deltaker 5 forklarer at det ligger muligheter ved å forsøke å skape en relasjon til minoritetsfamilien. Det er uklart hva deltakeren legger i at dette inviterer til mange muligheter. Det kan imidlertid fortolkes utfra hva deltakeren sier at en bærekraftig relasjon vil gjøre det enklere å samarbeide med minoritetsfamilien videre i saken. Det kan også tolkes slik at en trygg og god relasjon kan virke avskrekkende og dermed føre til at terskelen for å ta imot hjelp fra barneverntjenesten blir lavere. På spørsmål om hva som kan skape tillit mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier, svarer deltaker 6 slik: *«[...] Og sette av tid til å bygge relasjon»*. Betydningen av relasjonsbygging ble fremhevet som èn av flere viktige faktorer for å skape tillit mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier fra deltakeren. Ved å tolke dette utsagnet, kan det også se ut til å ha et ressursmessig aspekt på lik linje med andre deltakeres erfaringer, ved at det oppleves som viktig å sette av nok tid til å bygge relasjon til minoritetsfamilien. Røkenes og Hanssen (2012, s. 180) peker på 3 sentrale universelle forhold som bidrar til å skape en god relasjon: Væremåte, empati og anerkjennelse. Det vises videre til at personer som har vært i kontakt med hjelpeinstanser og fått god hjelp, fremhever relasjonen som det sentrale. Betydningen av å føle tillit og oppleve at fagpersonen har nok tid, vektlegges som viktige faktorer for å skape en god relasjon (ibid., s. 179-180). Deltaker 2 påpeker også viktigheten av å skape en god relasjon og trygghet til det beste for barna og minoritetsfamilien, og fremhever følgende:

«[...] Også er det jo dette her med å få til en god relasjon til dem og få dem til å føle seg trygg. Og da tenker jeg at det er kjempeviktig at vi aldri dekker over noe [...] Altså at vi må tørre å si at det av og til er slik at barnevernet må ta barn ut av familier. Eller at noen barn ikke kan bo hjemme hos foreldrene sine. At vi må være ærlig, tenker jeg..».

Ved å lese ordlyden i sitatet, kan det tolkes slik at det å skape god relasjon og trygghet kan oppleves som utfordrende. Med tanke på at dette fremheves eksplisitt fra deltakeren uten å være direkte knyttet opp mot spørsmål fra intervjuer, viser at dette er et sentralt tema som oppleves viktig i barnevernfaglig arbeid. Samtidig påpeker deltakeren at det er viktig å være tydelig og ærlig i sitt møte med minoritetsfamilier. Det kan fortolkes slik at deltakeren hevder at åpenhet og tydelighet er viktige faktorer for å skape en god relasjon. Deltakeren uttrykker at vanskelige temaer også må formidles på en tydelig måte, og ikke underkommuniseres fra barnevernsarbeiderens side. Det legges vekt på at faktum i en barnevernssak ikke må dekkes over. Dette kan dreie seg om å informere og formidle barnevernets lovpålagte mandat om omsorgsovertakelse i henhold til barnevernloven § 4-12, slik deltakeren skisserer. På den ene siden kan det tenkes at en god relasjon basert på trygghet og tillit vil ha positiv betydning for hvordan vanskelige temaer mottas og påvirker samhandlingen mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier. På den andre siden kan det tenkes at samtaletemaer som innbefatter omsorgsovertakelse kan skape større avstand relasjonsmessig, fordi det for noen minoritetsfamilier kan oppleves truende i form av frykt for å bli fratatt barna. På spørsmål om hva som skal til for å skape et godt samarbeid mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier, svarer deltaker 7 slik:

«[...] men det er jo også sånn at hvis folk er kjemperedd, så tror jeg ikke de sitter igjen med så fryktelig mye.. Da tenker jeg at de mellommenneskelige møtene, det er der jeg kan være en varm person å snakke med. Det er det jeg har mest fokus på i starten, og ta det litt etter litt [...]».

Her peker deltaker 7 på minoritetsetniske foreldres frykt for barnevernet, og vektlegger det mellommenneskelige i møtet med minoritetsfamilier. Det kan fortolkes slik at deltakeren vektlegger relasjonens betydning i møte med minoritetsfamilien, og imøtekommer minoritetsfamiliens frykt for barnevernet ved å være en samtalepartner og forsøke å skape en trygghetsfølelse hos familien ved starten av samarbeidet. Det synes å fremkomme at deltakeren er opptatt av at en god start på samhandlingen, legger grunnlaget for et bærekraftig og tillitsbasert samarbeid videre i en barnevernssak. Fylkesnes (2018, s. 57) viser i sin doktorgradsavhandling til minoritetsetniske foreldres frykt for barnevernet, og påpeker at en fremtredende faktor for frykt i undersøkelsen handlet om etniske minoritetsfamiliers opplevelse av å ikke bli lyttet til og tatt på alvor når barnevernet fatter beslutninger. Dette tegner et bilde av relasjonens innflytelse for å skape trygge rammer i en barnevernssak.

Minoritetsetniske foreldres frykt for barnevernet støttes også av annen forskning (Berg et al., 2017; Paulsen, Michelsen & Brochmann, 2015; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014). Jávo (2010, s. 158) fremhever at det kan være svært tillitsskapende å vise interesse for hvordan minoritetsfamilien har opplevd hjelpeapparatet og samtidig lytter til deres erfaringer. På spørsmål om hva som skal til for å skape trygge rammer for familier med etnisk minoritetsbakgrunn, svarer deltaker 4 blant annet følgende: «[...] Og at de har en fast kontaktperson (barnevernansatt) som kjenner dem...». Det kan tenkes at en fast kontaktperson som kjenner minoritetsfamilien vil gjøre det enklere å bygge relasjon og få tillit, samtidig som det kan bidra til å skape trygghet for minoritetsfamilien. Det kan også forstås slik at dette vil bidra til å gjøre det enklere å oppsøke hjelp og få tillit til det norske barnevernssystemet. Mange minoritetsetniske barn og familier kan oppfatte barneverntjenesten som uoversiktlig, og ønsker å ha en barnevernansatt å forholde seg til. Det kan forstås å være lettere å forholde seg til personer enn til tjenester og fagfelt (Prop. 106 L (2012-2013), s. 35). Jávo (2010, s. 158) peker på at en av barrierene mot å oppsøke hjelp kan handle om frykt for at barnevernsarbeideren, tilhørende majoritetsbefolkningen, ikke skal forstå eller ha fordommer mot dem. Ved at minoritetsfamilien primært har en barnevernansatt å forholde seg til, kan føre til at terskelen for å oppsøke hjelp blir lavere. Det kan tenkes at det vil bli en mer gjensidig forståelse og respekt med tanke på at minoritetsfamilien og barnevernsarbeideren kjenner til hverandre fra før av.

Flere av deltakerne snakker om sin rolle som barnevernsarbeider og hvordan den profesjonelle rollen som barnevernansatt enkelte ganger blir satt til side i møte med etniske minoritetsfamilier. Deltaker 4 uttrykker det slik:

«Hun ene moren som jeg har oppfølging med, hun er veldig opptatt av hvordan det går med meg og mine barn. Også bruker jeg å være hos henne, og det er jo mat og ting og spiser sammen med henne. Også snakker vi litt sammen, også lager hun te til meg. Også nå har vi planlagt at jeg skal hjem til henne, også skal vi lage fiskemat. Hun har lyst til å lære seg å lage norsk fiskemat. Så det er jo å være litt sånn raus, og der du har mulighet til det. Og forstå. Og sånn sett få litt tillit hos dem. Det handler jo mye om at de trenger en del tid».

Her forteller deltakeren om hvordan hun som barnevernsarbeider går utenfor den tradisjonelle rammen som barnevernansatt, og går over i en annen rolle som innebærer en mer personlig sfære. Vi ser at «fora» for samhandling mellom barnevernsarbeider og minoritetsmoren her foregår utenfor barnevernsarbeiderens kontor, og heller finner sted i en mer uformell setting i minoritetsmorens hjem. Det kan fortolkes slik at deltakeren beskriver en type interaksjon som hun opplever at fremmer det relasjonsmessige aspektet ved samhandlingen og er noe som skaper tillit. Det kan imidlertid også i dette sitatet tolkes slik at tid- og ressursaspektet har stor betydning for hvordan relasjonen mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien utarter seg. Kjernen i sitatet synes å være at en god arena for samhandling og tillitsskapende arbeid foregår i deres naturlige omgivelser hvor minoritetsmoren føler trygghet. Røkenes og Hanssen (2012, s. 247) peker på begrepet «personlig profesjonalitet» om relasjonskompetanse i møte med andre mennesker. Det innebærer å finne en personlig måte å fylle yrkesrollen sin på ved å være seg selv og sette sitt eget preg på yrkesutøvelsen. Deltaker 7 uttrykker seg slik:

«[...] Altså det hender jo at når jeg er på hjemmebesøk at jeg får tilbud om å spise både somalisk mat og afghansk mat og i det hele tatt, og gått litt inn i en rolle hvor jeg har tenkt at: Blir det for privat?... Jeg har for eksempel fått julegaver fra fremmedspråklige klienter, og det får jeg ikke så ofte fra norske familier. Det hender jo at.. At rollene skli over i hverandre, at jeg på den ene siden er saksbehandler og på den andre siden er forelder i samme klasse og at noen av disse barna kan være på besøk hos mine barn, fordi at de går i samme klasse. Men det skjer jo for så vidt i alle familier. Men jeg tenker at det handler mye om å være mer medmenneskelig enn å være saksbehandler».

I dette sitatet reflekterer deltaker 7 over sin rolle som barnevernansatt. Deltakeren uttrykker at hun har fått tilbud om å spise mat som minoritetsfamilien har laget ved hjemmebesøk, og reflekterer om dette blir for privat. Deltakeren sier også at hun har mottatt julegaver fra etniske minoritetsforeldre, og viser til at dette ikke er like vanlig å få fra etnisk norske foreldre hun har arbeidet med. Dette kan være tegn på en god og bærekraftig samhandling hvor foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn ønsker å vise takknemlighet for hjelp de har fått. På den annen side hevder Eriksen og Sajjad (2015, s. 263) at det for en flyktning kan være vanlig praksis fra deres hjemland å gi presanger og bygge multiplekse relasjoner til byråkrater i offentlige tjenestemyndigheter som et «middel» for å få gjennomslag for et krav, og at det således er viktig å informere om hvordan det norske samfunnssystemet fungerer. Røkenes og Hanssen (2012, s. 247) peker på at det går en grense mellom å være profesjonell på en

personlig måte og det å være privat. Forfatterne peker på at det er viktig å gi rom for det personlige møtet som de kaller «Jeg-Du møtet», og at dette er en måte å forhindre at møtet blir objektiverende. Det fremheves videre at det er viktig at barnevernsarbeideren ikke opptrer som privatperson, og at dette kan skape uklare og urealistiske forventninger (ibid.). Deltaker 7 viser også til det å balansere mellom to roller ved at hun på den ene siden er saksbehandler i barnevernet, og på den andre siden er forelder i samme skoleklasse som minoritetsforeldrenes barn. Hvilke utfordringer kan dette føre til? Det kan tenkes at å bevare den profesjonelle rollen som saksbehandler, og samtidig ha en relasjon til minoritetsfamilien på den private arena som barn i samme skoleklasse inviterer til, kan være utfordrende i saksbehandlerøyemed. Deltakeren uttrykker videre at god samhandling innebærer å være medmenneskelig mer enn saksbehandler. Det kan tyde på at deltakeren vektlegger det medmenneskelige i relasjon til minoritetsfamilien, men samtidig har et bevisst forhold til å bevare profesjonalitet i samhandlingen. Det kan forstås slik at deltakeren vektlegger en helhetlig kulturelt betinget omsorgsforståelse som en viktig del av saksbehandlingen. Men hva vil det si å vektlegge det medmenneskelige mer enn saksbehandling, slik deltakeren uttrykker? Det kan tenkes at å vise hensyn og forståelse for minoritetsfamilien kultur og livssituasjon, og møte minoritetsfamilien på deres premisser hvor det skapes trygge rammer. Ofte kan saksbehandling gi assosiasjoner til et byråkratisk system hvor samtalen foregår på et barnevernskontor under rigide og formelle rammer som ofte er tidsavgrenset. Det kan tenkes at et slikt møte kan være effektivt, men ikke nødvendigvis alltid trenger å være den beste måten å skape relasjon og tillit på. Kan det også tenkes at det å være medmenneskelig i denne sammenheng handler om å gå utover de tradisjonelle profesjonelle rammene som barnevernansatt? Deltaker 4 beskriver en situasjon hvor hun skal på hjemmebesøk til en minoritetsmor slik at moren kan lære seg å lage norsk fiskemat. Dette kan betraktes som en slags flerkulturell utveksling hvor møtet mellom barnevernsarbeider og minoritetsmoren foregår utenfor de satte profesjonelle rammene. En slik samhandling kan ses på som noe mer enn bare saksbehandling. Det kan også ses på som en måte å skape samhandling og tillit på som omhandler det medmenneskelige aspektet ved relasjon. Røkenes og Hanssen (2012, s. 248) peker på at det kan være vanskelig å vite grensen mellom hva det vil si å være privat og personlig. Det er i stor grad opp til barnevernsarbeideren å definere en naturlig avgrensning av det private. Grensene vil ofte være forskjellig fra situasjon til situasjon og fra relasjon til relasjon. Det vektlegges at det er viktig at barnevernsarbeideren finner en balanse mellom å gi av seg selv og bevissthet omkring sin egen profesjonsrolle (ibid.).

4.2 Kultursensitivitet – Et praksisrettet blikk på et komplekst fenomen

En viktig del av denne undersøkelsen har vært å undersøke deltakernes kultursensitive tilnærming i sitt arbeid med etniske minoritetsfamilier. Fokus har primært vært rettet mot hva hver enkelt deltaker vektlegger som viktige perspektiver i kultursensitivt barnevernsarbeid. På spørsmål om hva deltakerne legger i begrepet kultursensitivitet, viste det seg at hver enkelt deltaker vektla begrepet forskjellig og hadde ulike forståelser og tilnærminger til begrepet. Det som likevel mange av deltakerne hadde til felles når de skulle definere begrepet var at de vektla forståelse og respekt for etniske minoritetsfamiliers kultur og verdier, samt kunnskap om kulturforskjeller. Å ikke være fordomsfull og forutinntatt ble også eksplisitt nevnt fra flere av deltakerne. Kulturforståelse ble imidlertid sett på som et nøkkelbegrep i samhandling med etniske minoritetsfamilier. Det kom også tydelig frem gjennom datainnsamlingen at kultursensitivitet er et begrep som viser seg å være vanskelig å «få tak i» og definere på en presis måte. Deltaker 1 sier følgende på spørsmål om hva hun legger i begrepet kultursensitivitet og hvordan hun utøver det i praksis:

«[...] Jeg tenker på hva er kultur og hva er sensitivitet.. Og det jeg forbinder med det er å være ydmyk og sensitiv.. I møte med andre sin kultur. Og det her.. Kanskje med å være nysgjerrig, interessert og ikke så fordomsfull. Men prøve å.. Ja du skal trå varsomt.. før du blir trygg på at du har noe grunnlag for å ha en forståelse, rett og slett... Overfor andre sin kultur».

Deltaker 1 vektlegger ydmykhet og det å trå varsomt som viktige hensyn å ta i møte med etniske minoritetsfamilier. Deltakeren definerer også det å være nysgjerrig, åpen og vise interesse som en del av begrepet. Det kan fortolkes slik at deltaker 1 tegner et bilde av at samarbeid og forståelse i møte med etniske minoritetsfamilier er komplekst og utfordrende uten kulturkompetanse om minoritetsfamiliens bakgrunn. Deltaker 1 fortsetter:

«Med ydmyk så mener jeg at man må prøve å forstå familien, og forsøke å forstå hvorfor de gjør som de gjør. At du ikke bare kommer inn å fortelle dem at sånn gjør vi det i Norge, og ferdig med det, og at jeg bryr meg ikke om hvorfor du tenker sånn som du gjør».

Når deltakeren retter fokus mot forståelse, kan det tolkes at det er kulturforståelse som rettes oppmerksomhet. Det kan forstås slik at deltakeren er opptatt av å forsøke å forstå

minoritetsfamiliens kulturelle bakgrunn, og på denne måten opparbeide kulturkompetanse og danne seg et bilde av deres kulturelle livsverden. Å innta et slikt perspektiv, kan ses i sammenheng med det Jávo (2010, s. 51) legger til grunn for kulturel relativisme. Disse to sitatene synes samlet sett å ha en klar retning mot kultursensitivitetsbegrepet ved at deltakeren har fokus på en åpen og undersøkende tilnærming i møte med etniske minoritetsfamilier (Holm-Hansen et al., 2007, s. 51). Deltaker 5 uttrykker seg slik på spørsmål om hva hun legger i begrepet kultursensitivitet:

«Jeg synes det er litt vanskelig å svare, fordi det er så stort. Det blir så omfattende. Jeg tenker jo at det handler om å ha en.. å hele tiden ha med seg... At folk kommer fra en annen kultur. At de har levd på en helt annen måte enn hva vi gjør i vår kultur. At det påvirker deres måte å tenke på. Se løsninger på. Hva som er godt nok... Og ha den forståelse med seg hele tiden, ved at de kommer fra noe annet som gjør at de overhodet ikke ser de samme tingene som vi gjør og ikke tenker på samme måte som oss. For eksempel ved at her ser jeg ting i relasjon mellom forelder og barn som er bekymringsfullt.. Også har det med kultur å gjøre.. Og dette her med å finne ut av og forklare hvor vi kommer fra og hva vi tenker».

I dette sitatet ser vi at deltakeren reflekterer over begrepet. Deltakeren fremhever at begrepet oppfattes som stort og omfattende, og at det dermed er vanskelig å finne en presis definisjon. Deltaker 5 peker på det å være bevisst omkring kulturelle ulikheter mellom seg selv som fagperson, og familien man skal samarbeide med. Vi ser at det reflekteres over at situasjoner som barnevernsarbeideren kan oppfatte som bekymringsfullt, kan ha en kulturell forklaring og være noe som blir ansett for å være normalt i deres kultur. Det kan forstås slik at denne type refleksjon går i kjernen på kultursensitivitetsbegrepet. Qureshi (2009, s. 209) fremhever at en del av kultursensitivitet som begrep innebærer å ha bevissthet, kunnskap og forståelse i møte med etniske minoritetsfamilier. Det kan oppfattes slik at det er nettopp dette deltakeren legger vekt på når hun reflekterer over begrepet. Det kan fortolkes slik at deltaker 5 avslutningsvis i sitatet påpeker at barnevernsarbeideren må avklare sine egne holdninger og sitt eget kulturelle ståsted og forklare hvordan barnevernfaglig praksis fungerer i Norge utfra hva som tenkes er til «barnets beste» utfra en norsk kontekst. På spørsmål om hva deltakerne tenker er det viktigste å være bevisst på i møte med etniske minoritetsfamilier, sier deltaker 6 følgende: «Være bevisst over sin rolle som barnevernsarbeider». Når vi snakker om kultursensitiv praksis i møte med etniske minoritetsfamilier tas det til ordet for at barnevernsarbeideren ikke

bare må fokusere på minoritetsfamiliens kultur, men i større grad rette fokus mot sine egne holdninger og sin egen kultur (Jávo, 2010, s. 155; Qureshi, 2009, s. 209). På den ene siden kan det tenkes at en slik tilnærming vil bidra til at barnevernsarbeideren blir bevisst sin egen kulturelle kontekst, og på denne måten utvider sin «kulturelle horisont» i møte med etniske minoritetsfamilier. På den andre siden kan en tenke hvem som har definisjonsmakt til å definere hva som er god og riktig barneoppdragelse og omsorgsutøvelse. Skytte (2008, s. 253) fremhever at det er grunn til å reflektere over at etniske minoritetsfamilier sjelden har makt og innflytelse til å være med å definere hva som er normalitet. Det hevdes videre at det er risiko for at minoritetsforeldre blir sett på som foreldre som egenskapsforklares, det vil si at foreldrenes egenskaper forklares utfra sin religiøse og kulturelle bakgrunn, mens majoritetsbefolkningens møte med barneverntjenesten situasjonsforklares utfra en sosial kontekst (ibid.).

Deltaker 1 uttrykker seg slik på spørsmål om hva hun tenker er det viktigste å være bevisst på i møte med etniske minoritetsfamilier:

«[...] Fordi det er noe med at kanskje har det ikke vært god nok oppdragelse fra et norsk syn på hva som er god nok barneoppdragelse. Men når vi kommer inn i den familien, så er det ikke akseptabelt at det har vært et slag eller slåing, og er dette noe vi kan jobbe med? Er det foreldre som kan endre seg? Jeg tenker at vi må tørre å.. gi de en sjanse til å endre seg. Vi må selvfølgelig også se alvorlighetsgraden oppi dette her. Vi må tørre å jobbe på en litt annen måte, og det synes jeg vi er blitt flinkere til. For det som vi kan definere som omsorgssvikt her, trenger ikke å være det hos dem. Også er det å forstå hvorfor de gjør det sånn som de gjør det uten å tenke at det er til hensikt for å skade barna deres. De gjør det i beste mening, også blir det omsorgssvikt for oss. Så vi må tenke annerledes, og vi må møte de på en annen måte, vi må forstå på en annen måte [...]».

Det kan fortolkes slik at deltaker 1 vektlegger at barnevernsarbeidere i møte med etniske minoritetsfamilier må tilpasse sin praksis etter kulturen. Dette peker i samme retning av hva Saus fremmer som god kultursensitiv praksis (Saus, 2006a, s. 31). Følgende kan forstås i form av hva deltakeren eksplisitt uttrykker; At barnevernsarbeideren må tenke, møte og forstå på en

annen måte. Videre fremhever deltakeren at det som vi kan oppfatte som omsorgssvikt i norsk kulturell kontekst, ikke trenger å bli sett på som omsorgssvikt i deres kontekst. Her peker deltaker 1 implisitt på at en handling må ses i lys av sin egen kontekst, og dermed legges det til grunn et metodisk kulturell relativistisk perspektiv (Bredal, 2009, s. 45). En slik tilnærming kan også forstås å ha en klar retning kultursensitiv praksis. Jávo (2010, s. 51) fremhever som tidligere nevnt i teorikapittelet at kulturell relativistisk tilnærming i praksis innebærer at barnevernsarbeideren frigjør seg fra sin egen kultur, og åpner opp for inntrykk fra minoritetsfamiliens kultur. På denne måten kan det tenkes å være relevant å trekke paralleller mellom kultursensitivitet og metodisk kulturell relativisme som tilnæringsmåte i barnevernfaglig praksis. Bredal (2009, s. 45- 46) vektlegger at en handling må forstås før den kan vurderes, og peker på koblingen mellom kultursensitivitet og metodisk kulturell relativisme som et ideal på flerkulturelt barnevernsarbeid. Deltaker 2 fremhever følgende på samme spørsmål:

«[...] Også tror jeg det er viktig at vi... Vi stopper litt opp og tenker at: Er dette.. I våre øyne.. Jeg tror vi må stoppe opp og tenke: Er dette skadelig for barna?... Jeg tror vi må se det litt i lys av hva disse barna er vant med. Jeg tror vi må tørre å trekke pusten litt og se litt. Også heller bruke litt tid på å veilede foreldrene på at det ikke er bra i det lange løp, men at vi ikke overreagerer med en gang. Det tror jeg er kjempeviktig. Jeg tenker at det ofte er sånn at hvis vi får en melding (bekymringsmelding) om at et barn har fortalt at han blir slått hjemme av sin far, det er jo noe som han sikkert blir hver dag, men at gutten er vant med det. Men for oss som opplever det, vil det være akutt. Så det å stoppe opp litt og tenke: Hva er det som er akutt eller hvem er dette akutt for, er det for oss eller for barnet? For det kan jo gjøre enda større skade dersom vi tar ut et barn (fra familien) uten å veilede foreldrene».

Her peker deltaker 2 på «mildeste inngreps prinsipp». Det innebærer at barnevernet ikke skal iverksette mer inngripende tiltak enn det som er å anse som nødvendig for å oppnå en akseptabel omsorgssituasjon. Det følger også av prinsippet at hjelpetiltak alltid skal vurderes før det iverksettes vedtak om omsorgsovertakelse, jf. barnevernloven § 4-12 (Barne- og likestillingsdepartementet, 2016b, s. 7). Deltakeren uttrykker eksplisitt i sitatet at hjelpetiltak som råd og veiledning vil kunne være aktuelt å sette inn i et slikt tilfelle. I det videre synes deltakeren å rette oppmerksomhet mot barneoppdragelse som noe som kan forstås i en

kulturell kontekst. Det kan se ut til å være flere likhetstrekk mellom hva deltaker 1 og deltaker 2 hevder er viktig å være bevisst på i møte med etniske minoritetsfamilier. Begge deltakerne er opptatt av å vektlegge veiledning av foreldrene som et tiltenkt velegnet tiltak for endringer i barneoppdragelsen. Et annet poeng som synes å fremkomme er viktigheten av bevissthet rundt de kulturelle bakenforliggende forklaringene på barneoppdragelse slik deltakerne skisserer. Et slikt utgangspunkt vil si å legge til grunn kulturforståelse og kulturkompetanse som forståelsesramme for barneoppdragelse. Deltaker 2 synes også å ha en kultursensitiv tilnærming, og begge deltakerne kan forstås å innta et metodisk kulturrelativistisk ståsted i sin bevissthet i møte med minoritetsetniske familier. Qureshi (2009, s. 215) skriver om betydningen av kulturell kontekstforståelse når vi skal forsøke å forstå menneskers handlinger i lys av sosiale og kulturelle faktorer som danner premisser for handlinger. Kontekstforståelse bidrar til refleksjoner og handlinger hos barnevernsarbeidere, og har sitt utspring i at handlinger ikke kan relateres til kultur som sådan, men er tilknyttet den konteksten i samfunnet som begrenser eller muliggjør handlingen. På en slik måte kan visse former for barneoppdragelse ses på som irrasjonelle og motsetningsfylte sammenliknet med norsk kulturell kontekst (ibid.). Kulturell kontekstforståelse kan ses på som et verktøy for å få en dypere forståelse av minoritetskulturer og synet på barneoppdragelse i den andre kulturen. Det kan oppfattes slik at anvendelse av kulturell kontekstforståelse i praksis krever flerkulturell kompetanse, kulturforståelse og evnen til kultursensitiv tilnærming i møte med minoritetsfamilien. Det kan tenkes at evnen til å identifisere bekymringsverdig barneoppdragelse som noe kulturelt betinget, vil være en styrke i flerkulturelt barnevernsarbeid og et steg i retning kultursensitivt barnevern. Det er viktig å presisere at bruk av oppdragelsesvold er forbudt og straffbart i Norge. Samtidig blir bruk av oppdragelsesvold sett på som et nødvendig onde i en god barneoppdragelse i flere minoritetsetniske kulturer. I møte med etniske minoritetsfamilier er det viktig å ha kunnskap om slik oppdragelsespraksis, og ikke se på mild oppdragelsesvold isolert sett som tegn på alvorlig omsorgssvikt, men reflektere over at det kan finnes en kulturell kontekst som ligger til grunn for handlingen (Jørgensen og van der Weele, 2009, s. 63). Samtidig er det viktig å understreke at barnevernssystemet er lovmessig forpliktet til å reagere når det er meldt inn bekymringsmelding om oppdragervold, jf. Barnevernloven § 4-2. Mange minoritetsetniske foreldre kan imidlertid se på det som vanskelig å oppdra barn i Norge, fordi konteksten for barneoppdragelse er forskjellig sammenliknet med foreldrenes egen oppvekst (ibid.).

Når deltaker 5 får spørsmål om hvordan hun behandler barnevernssaker som skaper utfordringer på grunn av kulturelle forskjeller, svarer hun slik:

«Jeg ønsker å tenke at man ikke håndterer det veldig mye annerledes enn andre saker.. Man skal jo prøve å sette seg inn i og forstå en kultur som ikke er som vår egen, og noe som er fremmed for oss... Men at man prøver å forstå hva de kommer fra og hva de har med seg, og hvorfor de opptrer på den måten som de gjør. Men man må likevel prøve å forklare de hvorfor vi opptrer som vi gjør, og hva vi tenker er.. viktig her vi bor, på en måte.. Men jeg tenker igjen at det handler om god kommunikasjon og prøve å forklare, prøve å gi den beste informasjonen man kan om hvorfor vi gjør som vi gjør og hva vi forventer og ikke forventer, og hva som er godt nok og ikke godt nok. Og lytte til hva de sier, og prøve å vise forståelse samtidig som man prøver å forklare hva som er greit og ikke greit her».

Her forteller deltaker 5 at hun ønsker å tenke at hun håndterer barnevernssaker som inneholder kulturelle utfordringer på lik linje med andre saker, samtidig som hun forsøker å sette seg inn i, lytte og forstå kulturen til minoritetsfamilien. Det kan fortolkes slik at deltakeren har en målsetning om å møte minoritetsfamilien uten fordommer eller stereotype forestillinger, men på en åpen og fleksibel måte. Samtidig retter deltakeren fokus mot hva barnevernet og storsamfunnet tilhørende majoritetsbefolkningen, ser på som trygg og forsvarlig omsorgsutøvelse. Rugkåsa, Ylvisaker og Eide (2017, s. 29) problematiserer det de kaller «normative tattforgittheter» i møte med etniske minoritetsfamilier. Dette innebærer en barnevernfaglig tanke og praksis som går i retning sterke normative føringer for hva som er «barnets beste» og samfunnets forventninger til god omsorgspraksis. Dette bidrar til at det skapes en målestokk for hva som er å anse som en god måte å leve livet sitt på. Det fremheves også at barnevernsarbeidere som profesjonsutøvere og tilhørende majoritetsbefolkningen, er bidragsyttere til å definere normalitetsgrensene for hva som er god barneomsorg. Dette kan forstås slik at barnevernet og samfunnet forøvrig sitt syn på god og tilstrekkelig omsorg tas forgitt som den beste omsorgsutøvelsen i møte med minoritetsfamilien (ibid.). Dette trenger ikke nødvendigvis å ses på som en motsetning til kultursensitiv praksis, men kan tenkes å være en tilnærming som utfordrer det kultursensitive perspektivet. Sett fra et barnevernfaglig ståsted kan det tenkes å være utfordrende å balansere kultursensitiv tilnærming og hensynet til

minoritetsetniske kulturer slik begrepet legger opp til (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015, s. 12; NOU 2016: 16, 2016, s. 35; Prop. 169 L (2016-2017), s. 47) opp mot det forfatterne kaller «normative tattforgittheter» (Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, s. 29). På den ene siden foreligger det krav om å møte etniske minoritetsforeldre på en kultursensitiv måte med fokus på å vise hensyn, varsomhet og forståelse overfor minoritetsfamiliens kultur, mens det på den annen side kan tenkes å være klare sosiale og samfunnsmessige normer fra majoritetssamfunnet for hva som er god og trygg omsorgsutøvelse. Disse to hensynene kan ses på som motstridende, og det kan tenkes at slike saker stiller høye krav til både barnevernfaglig kompetanse og kulturkompetanse. Dette vil også stille høye krav til gode vurderinger og skjønnsutøvelse fra den enkelte barnevernsarbeider.

På spørsmål om hvordan deltaker 7 utøver kultursensitivitet i praksis, uttrykker hun seg slik:

«[...] Jeg tenker jo at kulturer er jo så mangt, og skulle man liksom sagt at vi tenker at somaliere trenger det og afghanerne trenger det og polske trenger det og norske trenger det, så tenker jeg at det er det motsatte av å være kultursensitiv. Å tenke at her er det nyanser og at man er menneskesensitiv, for å si det sånn. Men at jeg har en forståelse for at.. Det oppdras barn i alle verdens land og at man ikke skal tenke på standarder, men at man bør være tilstede.. Det å være tålmodig og ja.. Jeg ville omdefinert begrepet til menneskesensitiv».

Her reflekterer deltaker 7 over kulturens kompleksitet i barnevernfaglig kontekst. Det kan forstås slik at deltakeren uttrykker at hver kultur krever ulike forståelser og perspektiver, og at dette er noe som krever høy grad av flerkulturell kompetanse fra den barnevernansatte. Det kan fortolkes slik at deltakeren legger vekt på at innenfor hvert land og etnisitet, finnes det kulturelle likheter og forskjeller, og for å ivareta en kultursensitiv tilnærming i samhandling med etniske minoritetsfamilier er det viktig å se den enkelte familie utfra deres forutsetninger på et individuelt nivå. Vi ser også at deltakeren legger vekt på det hun kaller «menneskesensitiv» fremfor kultursensitiv. Dette kan fortolkes slik at barnevernsarbeideren er opptatt av å se mennesket bak kulturen, og ikke entydig fokusere på det kulturelle aspektet, men vektlegger et helhetlig og allmenngyldig perspektiv i kraft av å være menneske. Det

fremheves at et møte mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier ikke er et møte mellom kulturer, men et møte mellom mennesker (Eriksen & Sajjad, 2015, s. 46; Røkenes & Hanssen, 2012, s. 204). På denne måten gis deltakerens mening et innhold om at en i større grad må rette fokus mot det å være «menneskesensitiv» fremfor det kulturelterte med utgangspunkt i kultursensitivitet. På bakgrunn av dette kan en reise spørsmål om det ikke likevel vil være umulig å unngå at samhandling mellom en etnisk norsk barnevernsarbeider og minoritetsetniske familier i større eller mindre grad vil være preget av den enkeltes kulturelle kontekst? På den ene siden kan det tenkes at det vil være uunngåelig å møte minoritetsetniske familier på en kultursensitiv måte uten å stadfeste og reflektere over utfordringer som oppstår i samhandlingen på bakgrunn av kulturelle barrierer. Det kan tenkes at bevissthet om at det finnes kulturelle forskjeller og vise forståelse for disse vil være vanskelig uten å gi rom for at det kulturelle aspektet påvirker og er en del av samhandlingen. På den andre siden kan en legge til grunn en mer allmennmenneskelig tilnærming. På denne måten vektlegges de kulturelle likhetene, og fokus er rettet mot å skape en opplevelse av fellesskap og trygghet i samhandlingen. Det tas imidlertid til ordet for at det vil være naturlig å ta i betraktning både kulturelle forskjeller og likheter, hvor målet er å skape en ny og felles forståelse for problemstillingen barnevernsarbeideren og minoritetsfamilien samarbeider om (Jávo, 2010, s. 53).

4.3 Kulturelle og språklige barrierer – ”De utfordrende møtene”

Datamaterialet sett i sin helhet viser at barnevernsarbeiderne opplever sitt møte med etniske minoritetsfamilier som utfordrende. Hva som oppfattes utfordrende synes å være flertydig, men deltakerne retter spesielt fokus mot kulturelle og språklige utfordringer som en barriere for samhandling. Overordnet sett synes det å dreie seg om hvordan barnevernsarbeiderne skal kommunisere i en kontekst som er ukjent for minoritetsetniske familier, samtidig som det skal arbeides for å skape et bærekraftig samarbeid til «barnets beste». På spørsmål om det kan oppleves utfordrende å skape tillit med tanke på kulturelle forskjeller og språkbarrierer, uttrykker deltaker 1 seg slik:

«Ja, det er kanskje den største utfordringen. Fordi at... det er jo en stor utfordring at vi også skal forstå de... Jeg har jo også måtte fortelle hva som er vanlig for oss. Jeg tenker at det er viktig at det skal være en gjensidig forståelse, for at de også skal forstå hvorfor vi blir bekymret her i Norge når dere gjør det sånn... Og at jeg kan si at

hvis det er vanlig for dere å gjøre det sånn, så forstår jo jeg at sånn er det. Så det kan jo være en utfordring at gjensidigheten ikke alltid er der [...]».

Her fremhever deltaker 1 at kulturforskjeller og språkutfordringer oppleves som utfordrende i samhandling med etniske minoritetsfamilier. Utfordringer knyttet til språklige og kulturelle barrierer samsvarer imidlertid med annen forskning (Berg et al., 2017; Bø, 2017; Kristiansen, 2014; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014). Det kan forstås slik at deltaker 1 trekker frem annerledeshet mellom den majoritetsetniske og minoritetsetniske kulturen som en barriere for forståelse, og at dette bidrar til ulike referanserammer på hva som er normalitet. Dette synes å være i tråd med tidligere forskning. Berg et al. (2017, s. 84) viser eksempelvis i sin forskning til at når barnevernansatte snakker om kulturelle forskjeller, er dette ofte forbundet med en annerledes forståelse av barnets rolle og posisjon i familien. Dette fremgår også av forskning Bø (2017, s. 76) har utført. Det kan tilsynelatende fortolkes slik at deltaker 1 er opptatt av å legge føringer for hva som anses som normalitet i en norsk kontekst hva gjelder foreldrerollen, barnets posisjon og forståelse av barneoppdragelse. Ifølge Aadnesen og Hærem (2007, s. 36) er barnevernsarbeideres forforståelse på et generelt grunnlag knyttet opp mot majoritetssamfunnets verdier og fagkunnskap om barn og unges utvikling. Vike og Eide (2009, s. 27) hevder at svært mye av barnevernets arbeid i møte med minoritetsetniske familier baserer seg på å endre verdier, forståelse og relasjoner gjennom dialog og samarbeid. Deltakeren peker videre på viktigheten av gjensidig forståelse for å skape tillit, samtidig som det presiseres at dette ikke alltid er like enkelt å få til i praksis. Det kan fortolkes slik at deltakeren opplever det som like viktig at barnevernsarbeideren forstår minoritetsfamilien tross språklige utfordringer og kulturforskjeller, på lik linje som at familien forstår hva barnevernsarbeideren formidler utfra sitt barnevernfaglige ståsted. Et viktig mål synes å dreie seg om å skape en bærekraftig samhandling basert på gjensidig tillit. Det er imidlertid god grunn til å tenke at dersom det foreligger språklige barrierer, vil dette bidra til å gjøre det komplisert å forstå den andres kultur. Det kan fortolkes slik at når deltakeren eksplisitt sier forståelse, inkluderer dette både kulturforståelse og språklig forståelse. Skytte (2008, s. 119) fremhever at språket er det viktigste verktøy for å uttrykke og formidle kulturelle verdier og normer. Dermed blir språket den mest effektive måten å kommunisere på mellom kulturer. Utfra dette kan det tenkes at det er nær kobling mellom det språklige og kulturelle. Vike og Eide (2008, s. 29) påpeker i samsvar med Jávo (2010, s. 161) at det er urealistisk å forvente at minoritetsetniske foreldre med andre referanserammer skal forstå omfattende norske idealer

og standarder på familieliv og barneoppdragelse. Det kan forstås slik at det i enkelte tilfeller eksisterer et slags «vakuum» mellom hva som forventes utfra en norsk standard kontra foreldrepraksis som utøves av minoritetsforeldre. Det kan tenkes at dersom denne avstanden blir for stor, vil dette bidra til samhandlingsvansker i en barnevernssak. På spørsmål om hvilke tanker deltakerne har omkring utfordringer som kan skapes i møtet mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier, svarer deltaker 4 slik:

«Ja du har jo ganske store utfordringer i forhold til språk. Du har veldig store utfordringer i forhold til at du kanskje ikke forstår hva behovene deres er og hva slags verdier de har og hva de er vant med fra sitt hjemland [...] Og at de kanskje er traumatisert.. Og at man har forståelse for at ting er vanskelig og utfordrende».

Her fremhever deltaker 4, i likhet med deltaker 1, språklige og kulturelle barrierer som utfordringer i samarbeidet. Det synes i tillegg å fremkomme at deltaker 4 er opptatt av å forstå minoritetsfamiliens individuelle behov og hva hun som barnevernansatt kan bidra med i sitt samarbeid med familien. Deltaker 4 trekker også frem psykisk helseperspektiv ved å henvise til traumer, og at dette kan være en medvirkende faktor i et sammensatt bilde. Forskning viser at flykningerelaterte faktorer som traumer, i kombinasjon med andre faktorer, trolig kan ses i sammenheng med overrepresentasjon av hjelpetiltak blant minoritetsfamilier i barnevernet (Berg et al., 2017, s. 115; Bø, 2017, s. 78; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014, s. 66). Det kan tolkes slik at deltakeren inntar en kultursensitiv tilnærming ved at hun tar minoritetsfamiliens perspektiv med utgangspunkt i deres kultur og livssituasjon. Det er imidlertid grunn til å anta at språkbarrierer kan være en medvirkende årsak til utfordringer som oppstår knyttet til å forstå minoritetsfamiliens kulturelle verdier og behov. Qureshi (2009, s. 217) støtter opp under dette ved å påpeke at kommunikasjon gjennom språk er en forutsetning for å forstå den andres kultur. Deltaker 3 uttrykker seg slik på samme spørsmål: *«Det er språket jeg har slitt mest med.. Også det med felles forståelse av deres kultur. Så.. det som har vært utfordrende er jo språk og forståelse av deres kultur».* Her peker deltaker 3 på de samme utfordringene som deltaker 1 og deltaker 4 har fremhevet. Kristiansen (2014, s. 131) viser også i sin doktorgradsavhandling til at barnevernansatte opplever møtet med etniske minoritetsfamilier som utfordrende på bakgrunn av språkutfordringer og manglende felles referanserammer når det gjelder kultur. Paulsen, Thorshaug & Berg (2014, s. 66) peker i sin litteraturgjennomgang i samme retning ved at barnevernsarbeidere opplever sitt møte med minoritetsetniske familier som utfordrende. Dette forklares blant annet utfra manglende felles språk og kulturforskjeller

(ibid.). Dette viser at annen forskning peker på flere av de samme forekomstene som er i tråd med funn som er fremtredende i denne undersøkelsen. På spørsmål om det kan være utførende å skape tillit med tanke på kulturelle forskjeller og språkbarrierer, svarer deltaker 5 slik:

«.. Ja det kan det selvfølgelig være, tenker jeg. Det kan være utfordrende. Særlig kanskje i forhold til språkbarrierer, fordi vi bruker språket vårt hele tiden. Det er i aller høyeste grad språket vi bruker i det daglige. Og hvis det plutselig ikke kan brukes, så er det ekstra utfordrende [...] Så språkbarrierer kan helt klart gjøre det vanskeligere. Å få til kommunikasjon, og prøve å forstå hva den andre prøver å si eller hvor direkte man bør være.. Det er noe man bør være ekstra bevisst på».

Her fremhever deltaker 5 språkbarrierer som den største utfordringen. Deltakeren påpeker at språket er et viktig verktøy i arbeidet som barnevernansatt, og at kommunikasjon er vesentlig i alt arbeid. Deltakeren retter også oppmerksomhet om hvor direkte man bør være, og at dette er noe man bør være ekstra bevisst på. Deltaker 4 reflekterer også over språklige uttryksmåter. Hun sier følgende: «[...] Altså de er jo mye mindre direkte enn det vi er. Jeg kan jo spørre et spørsmål.. Ikke sant.. Hvorfor slår du barnet ditt. Mens de blir jo nesten «rystet» over at jeg kan være så direkte [...]». Her rettes oppmerksomhet mot ulike språklige kommunikasjons og uttryksmåter. Det skisseres et bilde av direkte språkstil versus indirekte språkstil. Deltakeren sier at hun kan ha en direkte måte å kommunisere på i møte med etniske minoritetsfamilier, men at dette kan være motstridende i forhold til minoritetsfamiliens måte å kommunisere på. Jávo (2010, s. 163) påpeker at språklige uttryksmåter og argumentasjonsmåter kan være kulturelt forskjellig. Det fremheves at den norske kulturen i sin uttryksmåte har en tendens til å gå rett på sak med et ønske om å være direkte, mens mange asiatiske kulturer har en kommunikasjonsmåte som er mer indirekte. Dette gir et eksempel på kulturelle forskjeller som påvirker språk og kommunikasjon, og således kan ha innvirkning på samhandlingen. Bø (2017, s. 76) og Røkenes og Hanssen (2012, s. 198) peker på betydningen av å kjenne hverandres kulturelle koder. Med kulturelle koder menes en bestemt måte å kommunisere på og et system av verdier som er felles for en kultur (ibid.). Det fremheves at manglende kjennskap til språklige og kulturelle uttryksmåter skaper barrierer for kommunikasjonen (Bø, 2017, s. 76).

Det kan videre tenkes at kulturens kompleksitet spiller en betydelig rolle i møte med den enkelte familie. Spørsmålet blir da hvordan en skal utføre arbeidet i tråd med barnevernets mandat, og samtidig tilnærme seg minoritetsfamilien på en kultursensitiv måte. Deltaker 2 belyser kulturens kompleksitet på følgende måte:

«[...] Jeg tenker også det at vi som hjelper kan tenke at.. Ja de kommer fra det landet og der gjør de det sånn.. Ikke sant, det at vi skjærer alle under en kam og at vi ikke tenker på at det er mange kulturer innad i landet og ikke bare innad i landet.. Altså at innenfor en kultur kan det også være flere kulturer. At vi lett kan tenke at i et land er det èn kultur.. Det tenker jeg kan være en utfordring [...]».

Deltaker 6 retter også oppmerksomhet mot forståelsen av kultur som et komplekst fenomen, og uttrykker seg slik:

«[...] Altså det er kanskje lett å tilskrive folk mange egenskaper utfra deres kultur. Og det er jo veldig store forskjeller [...] hvordan man opplever sin egen kultur eller hva man har med seg ifra det innad i èn og samme kultur [...] for det kan jo være veldig store forskjeller fra familie til familie, uansett om man kommer fra samme kultur. Så det tenker jeg er viktig. Og det kan jo være ulike måter å leve på i samme kultur [...]».

Her ser vi at deltaker 2 og deltaker 6 fremhever kultur som et sammensatt fenomen bestående av unike og særegne måter å leve ut sin kultur på. Dette kan forstås å peke i retning kulturrelativisme (Eriksen, 2010, s. 19). Deltaker 2 trekker frem et eksempel ved at det kan være lett å tenke på kultur synonymt med landbakgrunn. For eksempel «afghansk kultur» eller «somalisk kultur». Et slikt perspektiv kan ses i lys av det Døving (2009, s. 14) kaller en essensialistisk tolkningsramme. Det vil si å se på kultur som synonymt med identitet (ibid.). Det kan forstås slik at deltakerne trekker frem viktigheten av å være bevisst på at hver minoritetsfamilie har en etnisk og kulturell tilhørighet, men at familien tolker kulturen på sin egen måte og dermed også praktiserer den på sin særegne måte. En slik tilnæringsmåte synes imidlertid å samsvare med Jávo sitt poeng om å se på kultur som noe man lærer, og samtidig se på kultur som en dynamisk prosess (Jávo, 2010, s. 27). En slik tilnærming til kultur innebærer å se på kultur som noe som er i stadig endring, og som kommer til uttrykk basert på egne erfaringer. Det vil i praksis si at hver familie krever ulik forståelse basert på sin

oppfatning av sin egen kultur (ibid.). Dette kan forstås å være i tråd med en kultursensitiv tilnærming.

Andre forhold som synes å være en påvirkningsfaktor for samhandlingen er misforståelser. Dette støttes også av annen forskning (Berg et al., 2017, s. 76; Bø, 2017, s. 75). Det kan forstås slik utfra empirien at misforståelser legger begrensninger på samspillet mellom barnevernsarbeideren og minoritetsfamilien. Dette kan først og fremst tenkes å ha en forklaring utfra språklige barrierer, samtidig er det ikke utenkelig at det kulturelle også kan spille inn som en forklaring på dette. Eriksen og Sajjad (2015, s. 46) påpeker at betydningen av kultur ikke skal undervurderes, og at det er grunnlag for å hevde at kulturforskjeller ofte kan være en årsak til kommunikasjonsbarrierer og misforståelser. Deltaker 3 uttrykker seg slik på et oppfølgingsspørsmål om hva som kan vanskeliggjøre etablering av tillit: «*Ja.. Misforståelser [...] De som jeg har vært borti er jo språklige utfordringer og kulturforskjeller*». Her trekker deltakeren frem «misforståelser» som en barriere for å etablere tillit til minoritetsetniske familier. Deltaker 3 viser videre til at dette dreier seg om språklige og kulturelle misforståelser som oppstår på grunn av manglende felles språk og kultur. På spørsmål om deltakerne opplever språkutfordringer som hemmende for møtet med minoritetsfamilien, svarer deltaker 5 slik:

«... Både ja og nei. Noen ganger trenger det ikke å være det. Noen ganger kan det være hemmende for møtet fordi det kan ta, for det første kan et møte ta mye lengre tid fordi man må gå gjennom og gå gjennom, også noen ganger blir det likevel ikke rett. Også må man forklare ting. Også må man ta opp og oversette, også får man ikke brukt tiden på en fornuftig måte. Også kan det bli feil, også kan det bli misforståelser [...]».

Her ser vi at deltakeren opplever språkutfordringer som hemmende, men at det ikke alltid trenger å være det. Det fremkommer at møtet med en minoritetsetnisk familie kan være tid- og ressurskrevende. Det kan forstås slik utfra hva deltakeren uttrykker at dette skyldes en kombinasjon av manglende norskspråklige ferdigheter og systemforståelse. Det kan fortolkes at deltakeren forsøker å formidle at det er mange elementer i samhandlingen som skal «klaffe» for at det ikke skal oppstå misforståelser. Deltaker 6 uttrykker seg slik:

«[...] Men utfordringer tenker jeg kan gå på det med språk, sånn generelt, og språkvansker eller at det lettere kan skape misforståelser [...] Det handler litt om å gjenta ting og være bevisst på å spørre om minoritetsfamilien har forstått, for å avklare eventuelle misforståelser».

Her ser vi at deltaker 3 knytter misforståelser opp mot språklige utfordringer. Det synes å være klart at deltakeren er bevisst på at det kan oppstå misforståelser i møte med minoritetsetniske familier. Bø (2017, s. 75) fant i sin forskning at barnevernsarbeidere opplevde at språkbarrierer førte til at det ble vanskelig å få frem sitt budskap på en presis måte. I tillegg kom det frem at barnevernsarbeiderne ofte var i tvil om minoritetsfamilien hadde forstått det som ble formidlet (ibid.). Norsk Innvandrersforum (2013) har gjennom sitt prosjekt arbeidet med å belyse utfordringer knyttet til møtet mellom barnevernet og minoritetsetniske miljøer. Deres erfaringer viser at både barnevernet og minoritetsetniske familier opplever møtet som utfordrende. Det vises videre til at begge parter forteller om mistillit og misforståelser, hvor det hevdes at kulturforskjeller og språkutfordringer trolig kan være noen av årsakene (Norsk Innvandrersforum, 2013, s. 4).

4.4 Betydningen av informasjonsarbeid i møte med minoritetsfamilier

Et sentralt tema blant alle deltakere var viktigheten av informasjonsarbeid rettet mot etniske minoritetsfamilier og minoritetsmiljøer for øvrig. Dette ble fremhevet gjentatte ganger blant alle deltakere gjennom intervjuene. Deltakerne var spesielt opptatt av at minoritetsfamilien i de første møtene får grundig informasjon om det norske barnevernet. Informasjonsarbeid ble av deltakerne først og fremst sett på som et tillitsskapende tiltak, men kan også forstås å betrakte som et ledd i integreringsprosessen. Å drive informasjonsarbeid som fremmer en realitetsnær og helhetlig forståelse av det norske velferdssystemet generelt og barnevernet spesielt, ble av deltakerne fremhevet som viktig for å skape tillitsfulle relasjoner og samhandling med minoritetsetniske familier. Samtidig ble det sett på som et viktig arbeid for å redusere feilaktige stereotypiske forestillinger om barnevernet fra minoritetsmiljøer, samt redusere mange minoritetsfamiliers frykt for det norske barnevernssystemet. Enkelte av deltakerne trakk også frem at medias måte å fremstille barnevernet på kan bidra til å skape frykt blant minoritetsetniske familier. På spørsmål om hva som kan skape et godt samarbeid og trygge rammer i møte med minoritetsetniske familier, trekkes informasjonsarbeid ofte frem som et viktig arbeid.

Deltaker 2 fremhever følgende på spørsmål om hva som kan skape trygge rammer i en barnevernssak: «*Det er først og fremst god og rett informasjon om barnevernet og hvordan barnevernet arbeider... Og gangen i en barnevernssak [...] og at vi hvertfall forsøker å få de til å føle seg trygg... Og at de har tillit*». Her trekker deltakeren frem relevant informasjon om barnevernet generelt, samt saksgangen i en barnevernssak som viktig informasjonsarbeid for å skape tillit og trygghet blant minoritetsetniske familier. Deltaker 4 svarer slik på samme spørsmål: «*... Det er jo kanskje mer informasjon om barneverntjenesten, og mer korrekt informasjon. Kanskje vi skulle vært flinkere til å ha brosjyrer eller informasjonshefter som de kunne fått. Men mer informasjon om hva barnevernet er, tenker jeg er viktig*». Her ser vi at deltaker 4 fremhever mer informasjon om barnevernets arbeid som viktig for å skape trygge rammer. Samtidig synes det å virke uklart hva deltakeren legger i «mer korrekt informasjon». Det kan imidlertid fortolkes slik at det her menes informasjon som baserer seg på en mer helhetlig kunnskapsramme om norsk barnevern, og ikke på forenklete stereotypiske oppfatninger av barnevernet. Det fremgår i utredningen (NOU 2016: 16, 2016, s. 36) at en viktig del av arbeidet til kommunal barneverntjeneste som en offentlig forvaltning er å gi detaljert og god informasjon om barnevernet til familier med minoritetsbakgrunn. Dette dreier seg om informasjon om hvordan barnevernet kan hjelpe familien, samt informasjon om barnets og familiens rettigheter (ibid.). Barnevernet har en veilednings- og informasjonsplikt. I Forvaltningsloven §§ 11 og 17 fremgår det at barneverntjenesten skal besørge at parter i saken er så godt opplyst som mulig før det tas beslutninger. Deltaker 3 uttrykker seg slik:

«Det er at de forstår systemet... Og at de forstår at vi er nødt til å følge et regelverk.. Som sier noe om hva vi er lovpålagt til å gjøre. Det er jo de rammene som vi er nødt til å følge og som det er viktig at de forstår».

Her trekker deltakeren frem forståelse av systemet som viktig for å skape trygge rammer i en barnevernssak. Det kan forstås slik at deltakeren peker på det norske velferdssystemet generelt og barnevernssystemet spesielt. Deltakeren påpeker også viktigheten av at minoritetsfamilien forstår at barnevernsarbeideren har lovpålagte rammer å forholde seg til i en barnevernssak. Det kan fortolkes slik at deltakeren peker på at minoritetsfamiliers manglende integrering i form av begrenset systemforståelse skaper utfordringer i samhandlingen. Deltaker 3 fortsetter:

«[...] Men i dette tilfellet som jeg har jobbet med så har vi vært veldig nøye på at når vi forsto at dette ble en misforståelse, så har vi vært veldig nøye med å forklare og fortelle hvordan vi jobber og hvorfor vi gjør slik vi gjør og hva vi vil oppnå med det samarbeidet som vi ønsker med denne familien».

Her henviser deltaker 3 til en misforståelse mellom barnevernet og minoritetsfamilien, og fremhever at barnevernet i slike tilfeller er opptatt av at minoritetsfamilien skal forstå barnevernets budskap. Innvandrersforum (2013, s. 15) viser i sin rapport til at barnevernet opplever at foreldre med minoritetsbakgrunn ikke kjenner til kravene som stilles til foreldre i det norske systemet. Czarnecki (2018, s. 138) viser i sin bok til et eksempel på manglende systemforståelse blant minoritetsetniske familier, og at dette bidrar til å skape mistillit til det norske barnevernssystemet. I dette eksemplet vises det til at polske foreldre mangler grunnleggende forståelse av hvordan det norske barnevernssystemet og velferdssystemet for øvrig fungerer (ibid.). Deltaker 5 uttrykker seg slik på spørsmål om hva som kan skape trygge rammer i en barnevernssak:

«Jeg tenker at forståelse av samfunnet og hvordan ting fungerer eller hvordan myndighetene opererer [...] Altså forståelse av et system og hvordan det er. Dette er helt annerledes enn hva de kan være vant til, og det man må forklare til dem. Jeg tror det viktigste er å være klar over at det er kulturelle forskjeller, og prøver å forklare og sette fingeren på dette sammen med minoritetsfamilien. At man kartlegger og i fellesskapet kan snakke sammen om de forskjellene som finnes, og at da lærer de også noe om hvordan man forholder seg til det norske systemet.. Altså den informasjonsbiten. Og være åpen for de forskjellene som er uansett hva de forskjellene innebærer, og være åpen for at kulturforskjeller eksisterer og finne ut av sammen med minoritetsfamilien hvordan man kan løse dette i samhandlingen».

Her peker deltaker 5 på systemforståelse og kunnskap om det norske samfunn. Dette synes å peke i samme retning av hva deltaker 3 tidligere har påpekt. Deltakeren fremhever at det norske samfunnssystemet er noe som kan være ukjent for minoritetsfamilien, og at en del av informasjonsarbeidet derfor innebærer å informere om hvordan det norske samfunns- og velferdssystemet fungerer. Deltakerens utsagn synes å ha en integreringsorientert tilnærming, ved at deltakeren peker på forståelse av det norske velferdssystemet som viktig for å skape trygge rammer i møte med minoritetsfamilien. Deltaker 5 trekker også frem dialog og

samhandling som plattform for å kartlegge forskjeller, og på denne måten informere om det norske barnevernssystemet med gjensidig åpenhet og respekt som en slags «grunnbjelke» for samhandlingen. Innholdet i deltakerens refleksjon synes å ha en klar kultursensitiv tilnærming. Det kan også forstås å ha en kulturellevistisk holdning i form av at deltakeren vektlegger å være åpen for kulturforskjeller som finner sted, og bruke dette som et ledd i å forklare hvordan det norske systemet fungerer og sammen komme frem til gode løsninger for begge parter (Jávo, 2010, s. 51). Dette kan også forstås å være del av en integreringsprosess. Eriksen og Sajjad (2015, s. 265) fremhever viktigheten av at både barnevernsarbeider og minoritetsfamilien lærer seg å forstå hverandre. Minoritetsfamilien må forstå tankegangen i det norske samfunnssystemet og hva som inngår i deres mandat område, og barnevernsarbeideren må gjøre seg kjent med minoritetsfamiliens «livsverden (ibid.)». Et slikt premiss synes imidlertid å være i tråd med deltakerens betraktninger. På spørsmål om hvordan minoritetsfamilien får informasjon om hva barnevernet er og hva barnevernets oppgaver går ut på, svarer deltaker 5 slik:

«Først og fremst så prøver vi på best mulig måte å sette oss ned og fortelle inngående og gi best mulig informasjon om hva vi faktisk gjør og kan gjøre... Med tolk hvis det trengs. Sånn at den viktigste informasjonen er jo den informasjonen som vi kan gi selv. Så har vi jo også hefter fra Bufetat som er oversatt til mange forskjellige språk som vi kan gi de, og hvor det står mye informasjon om barnevernet i Norge og hva barnevernet gjør [...] Og hvis det blir sviakt i relasjon og kommunikasjon og det blir vanskelig å formidle dette, så kan disse (informasjonsheftene) være gode å dele ut [...] For å sikre seg at de har muligheten til tilgang på informasjon som er nyttig. Men i all hovedsak så handler det jo om å formidle informasjonen selv i møtene og forklare hva vi gjør og hva det handler om».

Deltaker 5 uttrykker utfra sine erfaringer at det å informere og forklare hvordan norsk barnevern fungerer gis prioritett i møte med minoritetsetniske familier. Det kan fortolkes slik at deltakeren mener dette er hensiktsmessig både for å forebygge feilaktige stereotypiske fremstillinger av norsk barnevern, men også for å opplyse minoritetsfamilien om deres rettigheter i møte med barnevernssystemet. I tillegg fremheves det at familien kan få informasjonshefter på sitt eget språk om norsk barnevern, og at dette kan være hensiktsmessig i tilfeller hvor det oppleves utfordrende å formidle informasjon i møte med

minoritetsfamilien. Deltakeren understreker videre at den viktigste informasjonen er det som barnevernsarbeideren kan formidle selv. Deltaker 4 uttrykker følgende:

«Det er jo på en måte i første møte, så får de jo informasjon og, også i forhold til hvis vi har oppstartsmøter, så får de jo informasjon. Men det er jo mer sånn at det går via tolk hvis at det er møter da [...] Men samtidig er det nok kanskje ikke nok informasjon. Og det kan vi nok bli veldig mye bedre på, og det er kanskje ikke alltid slik at de får informasjon om hva alt dreier seg om».

Deltaker 4 trekker her frem at det gis informasjon til minoritetsfamilien om hva barnevernet er. Det kan imidlertid forstås slik utfra hva deltakeren uttrykker at det er i de første møtene informasjonsarbeid gis prioritet. Samtidig hevder deltakeren at det finnes et forbedringspotensial fra barnevernets side om å gi nok utfyllende informasjon på en måte som minoritetsfamilien forstår. Utfra hva deltakeren sier avslutningsvis, kan det forstås slik at informasjonsflyt fra barnevernsarbeider til minoritetsfamilien ikke alltid følger gjennom hele prosessen. På den ene siden kan det tenkes at kommunikasjonsutfordringer bidrar til å vanskeliggjøre informasjonsarbeid, og at det derfor bare gis prioritet i situasjoner hvor det er høyst nødvendig. På den andre siden kan det tenkes at fokus er mer rettet mot at barnevernsarbeideren skal forsøke å forstå minoritetsfamiliens syn på barneoppdragelse og familieliv, og at systematisk informasjonsarbeid med formål om å informere minoritetsfamilien tillegges mindre vekt. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet la i sin proposisjon til Stortinget i 2013 frem en rekke kvalitetsmål for barnevernet. Ett av disse kvalitetsmålene innebærer at barn og familier skal bli involvert og ha innflytelse i sin egen sak. Det fremgår av proposisjonen at barnevernet må ha systemer og metoder for informasjon i alle faser i en barnevernssak (Prop. 106 L (2012-2013), s. 50)). Det kan forstås slik at dersom en minoritetsetnisk familie skal bli involvert og ha innflytelse i sin egen sak, er det en forutsetning at det gis informasjon i alle faser av saken slik at familien har mulighet til medvirkning, samt har kjennskap til hvordan det norske barnevernssystemet fungerer. For at familien skal kunne nyttiggjøre seg av den informasjonen som gis, må det legges frem på en slik måte at minoritetsfamilien forstår detaljer i informasjonen som formidles. Et viktig virkemiddel for å sikre at minoritetsfamilien har forstått et innhold kan være ved bruk av tolk, slik deltaker 4 fremhever benyttes i formelle møter med minoritetsetniske familier (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015, s. 12). Deltaker 2 uttrykker seg slik:

«[...] Når vi er i kontakt med familier, så får de jo i første møte god info om barnevernet, og hvordan vi jobber og hvem vi er og hvilke rettigheter de har, så da bruker vi tolk slik at vi er sikker på at de forstår».

Her fremhever deltaker 2 at det i første møte med minoritetsfamilien prioriteres å gi informasjon om barnevernets rolle, samt hvilke rettigheter minoritetsfamilien har. I tillegg påpeker deltakeren at det brukes tolk i slikt informasjonsarbeid. Deltaker 6 svarer følgende på samme spørsmål:

«Jeg tenker først og fremst at i møte med familien, barnet og familien, så forsøker man å gjennomgå informasjon i de første møtene. Og da har man tolk. Hvis det er sånn at man behøver tolk [...] I tillegg til det.. Så har vi informasjonshefter fra Bufetat.. Altså det er noe jeg tenker man alltid burde gi familien [...] I tillegg så har vi en del brosjyrer fra Bufdir på forskjellige språk som vi bruker å dele ut».

Her peker deltaker 6 på at informasjonsarbeid rettet mot barnevernets mandat gjøres gjeldende i de første møtene. Dette synes å være i tråd med hva deltaker 2 og deltaker 4 tidligere har påpekt. Samtidig fremheves informasjonshefter som en kanal for informasjonsformidling om det norske barnevernet, slik deltaker 5 tidligere har fremhevet. Fylkesnes og Netland har gjennomført en «beste-praksis»-studie på samarbeid mellom barnevernsarbeidere og etniske minoritetsfamilier. Studien finner at det å gi informasjon på en tydelig og åpen måte ble vektlagt som viktig. Dette innebærer å gi informasjon om barnevernets myndighet og rolle, bruk av tolk ved behov og kontrollere minoritetsfamiliens forståelse. Det ble videre fremhevet som viktig at minoritetsfamilien kontinuerlig ble informert om barnevernets rolle og myndighet, og at dette bidro til at minoritetsfamilien forsto hensikten bak barnevernsarbeiderens fremgangsmåte i saken (Fylkesnes & Netland, 2012, s. 228). Det kan her forstås slik at den mest nyttige informasjonen er den som gis i dialog med minoritetsfamilien. Samtidig kan det tenkes å være et godt supplement å gi informasjon ved hjelp av informasjonshefter på minoritetsfamiliens eget språk.

Flere av deltakerne var også opptatt av å drive mer utadrettet og oppsøkende informasjonsarbeid om kommunalt barnevern på arenaer hvor minoritetsetniske foreldre oppholder seg. Dette for å informere og opplyse om barnevernet generelt, men også for å

nyansere bildet av det norske barnevernet. Enkelte av deltakernes oppfatning kan tyde på at en del av minoritetsfamiliers frykt for barnevernet dels kan basere seg på forenklete forestillinger om barnevernet i deres minoritetsetniske nettverk og dels medias fremstilling av barnevernet. Deltaker 2 uttrykker følgende:

«Vi har jo i ... og i ... (to kommuner i nærområdet) der har vi Voksenopplæringen hvor vi er å informerer om barnevernet. Der får de informasjon om hva barnevernet er og hvordan barnevernet jobber og alt mulig.. De får.. Vite hva som skjer fra barnevernet får inn en bekymringsmelding og hele veien. Altså gangen i en barnevernssak. Enten det blir henlagt, eller om det blir tiltak eller plassering. Så de får veldig mye informasjon [...] De får også informasjon om hva det er som.. Utløser bekymringsmeldinger til barnevernet [...]».

Her fremheves det fra deltakeren at informasjonsarbeid om barnevernet også finner sted «utenfor barnevernlokalene». Dette kan ses på som et hensiktsmessig forebyggende og tillitsskapende informasjonstiltak. Samtidig synes det å være uklart hvorvidt dette er informasjonstiltak implementert som en del av barnevernets flerkulturelle virksomhet, eller om dette er informasjonsarbeid som utføres sporadisk utenfor fastsatte rammer. Boine (2010, s. 20) påpeker at det er avgjørende å ha rutiner på informasjonsarbeid for å få kontinuitet i arbeidet. Deltaker 6 uttrykker seg slik:

«[...] Også generelt så er jeg en del ute på skolene og prater en del om barneverntjenesten, også samarbeider vi med kommunens voksenopplæring og at vi iblant er inne i klassene omkring norskopplæring og introduksjonsprogrammet og gir informasjon om barneverntjenesten. Så det er også en måte å få informasjon om barneverntjenesten uten at man nødvendigvis har blitt en klient da».

Deltaker 6 uttrykker også at utadrettet informasjonsarbeid på skoler og voksenopplæring gjennomføres. Det kan forstås slik at deltakeren peker på denne type informasjonsarbeid som et slags informativt og ufarliggjørende tiltak utenfor rammer som innebærer «klientifisering». På den ene siden kan det tenkes å være tillitsskapende å drive utadrettet og oppsøkende informasjonsarbeid med tanke på at barnevernsarbeideren viser seg utenfor den tradisjonelle stereotype barnevernrollen. På den andre siden kan det tenkes å forebygge «klientifisering». Det vil si at minoritetsforeldre i forkant får informasjon og kjennskap til barnevernets mandat,

og i hvilke situasjoner barnevernet er lovpålagt å gripe inn for å sikre «barnets beste». Informasjonsarbeid i en slik form synes også å være et integrerende tiltak. Døving (2009, s. 11) fremhever at integrering handler om å skape en viss grad av samhørighet i en mangfoldig befolkning. Å informere om barnevernet utenfor rammen av «klientifisering» kan tenkes å bidra til viktig kunnskap i integreringsøyemed rettet mot minoritetsmiljøer om det norske barnevernssystemet. Deltaker 7 peker på mye av det samme, men synes imidlertid å ha en mer tilspisset tilnærming. Følgende kommer til uttrykk:

«Vi hadde et møte.. Ja jeg vet ikke hvor mange forskjellige nasjonaliteter det var der, men der jobbet vi for å gi informasjon om hvem vi er og hva vi gjør, og ble litt kjent med de. Men det er ikke satt noe systematisk, i en årsplan, som at vi gjør sånn og sånn. Det blir jo litt tilfeldig kanskje, men vi sier aldri nei til slike møter når vi blir spurt [...] For det er jo klart at det som kommer frem i media gjenspeiler jo ikke det vi tidsmessig bruker arbeidstida vår på. Så... Nei at vi fortsetter og selv sette litt mer på dagsordenen og komme oss ut [...]».

Her viser deltakeren til et konkret møte hvor flere nasjonaliteter var samlet, og hvor formålet var å gi informasjon om det norske barnevernet. Samtidig kan det forstås slik at deltakeren uttrykker at denne type virksomhet ikke er implementert som et fastsatt tiltak i tjenesten. Deltakeren trekker i tillegg eksplisitt frem det som kan forstås som medias unyanserte fremstilling av barnevernet, og at dette ikke gir et helhetlig og mangfoldig bilde av barnevernsarbeideres arbeidsoppgaver. Det kan tolkes slik at deltakeren mener det er viktig å være en synlig aktør, og prioritere utadrettet og oppsøkende informasjonsarbeid som et ledd i arbeidet med å skape tillit og legitimitet. Samtidig viser forskning at barnevernsarbeidere opplever hektisk arbeidsdager med liten grad av fleksibilitet (Bø, 2017, s. 79). Deltaker 7 fortsetter:

«[...] Og for å si det sånn, det var en forelder som sa: Åå, jeg trodde jo barnevernet var kjempefarlig, men nå skjønner jeg at det er dere ikke. Det er jo fint. Men jeg tror nok at mange likevel er redde [...]».

Her viser deltakeren til en konkret situasjon hvor det kan forstås at informasjon basert på faktakunnskap om barnevernssystemet ikke samsvarer med minoritetsfamiliens forforståelse av det norske barnevernet, og at en realitetsnær fremstilling av det norske barnevernet bidro

til å redusere frykt. Innvandrersforum (2013, s. 21) viser til at mange minoritetsetniske familier relaterer barnevern og omsorgsovertakelse synonymt med hverandre. Det vises videre til at økt tilstedeværelse og synliggjøring av barnevernets arbeid før foreldre er blitt brukere innenfor barnevernssystemet, kan redusere frykten for barnevernet (ibid.). På spørsmål om hvilke utfordringer som kan oppstå i møtet mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien, sier deltaker 2 følgende:

«Jeg tenker jo at det kan være utfordrende å skape tillit. Spesielt fordi de har den informasjonen de har om barnevernet når de kommer til Norge [...] At de veldig veldig ofte har fått feil informasjon om hva barnevernet er før de kommer til Norge. Så det skaper en veldig stor utfordring, at de har et inntrykk av hva barnevernet er før de kommer til Norge, og det er jo et heilt feil inntrykk [...]».

Her forteller deltaker 2 at det kan være utfordrende å skape tillit til familier. Dette baserer seg på deltakerens opplevelse av at minoritetsfamilier ofte kan ha en forforståelse basert på feilaktig informasjon om det norske barnevernet, og at dette byr på utfordringer i samhandlingen. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2017b, s. 6) har utarbeidet en handlingsplan med formål om å bedre tillit mellom barnevernet og minoritetsetniske miljøer. Her fremmes ulike tiltak for å øke tilliten, hvor et av tiltakene innebærer mer informasjon og dialog. Et annet tiltak som fremmes er større grad av systematisk videreutvikling og tilpasning av barnevernet til et samfunn bestående av kulturelt mangfold (ibid.). Deltaker 5 sier følgende:

«[...] Utfordringene er jo at det kan ta tid å bygge en relasjon og at de sitter på mye tanker etter å ha fått informasjon fra sitt nettverk og fått høre fra media som gjør at.. som skaper en redsel.. Før de får vite hva vi faktisk kan gjøre og hvem vi er, og at det kan være utfordrende å trygge de på at barnevernet ikke kun går inn for å hente ut barn..».

Her peker deltaker 5 både på at unyansert informasjon fra media og det som kan forstås som normativ informasjon fra deres nettverk kan skape frykt og redsel for barnevernet. Det kan forstås slik at deltakeren gir en beskrivelse av at det oppleves utfordrende å bygge relasjon på bakgrunn av deres forforståelse når minoritetsfamilien allerede er i barnevernssystemet. Empiri i denne studien viser at det foregår mye informasjonsarbeid når minoritetsfamilier er

innenfor systemet. Funn viser også noe forekomst av utadrettet og oppsøkende informasjonsarbeid. Det er imidlertid grunn til å tenke at det norske barnevernet er tjent med å jobbe mer aktivt og målrettet med informasjonsarbeid i et forebyggende perspektiv. Å intensivere informasjonsarbeid kan tenkes å bidra til å styrke barnevernets omdømme og legitimitet (Prop. 106 L (2012-2013), s. 39)). Boine (2010, s. 20) påpeker at kommunens politikere har et samfunnspolitisk ansvar og dermed er medansvarlig for barnevernets arbeid. Samtidig har politikere og kommunal ledelse ansvar for et godt økonomisk rammeverk som bygger et tilfredsstillende barnevernstilbud. I tillegg er barnevernledelse en viktig aktør for kvaliteten på arbeidet og tilrettelegging for gode arbeidsvilkår for den enkelte barnevernansatte. For å jobbe målrettet med informasjonsarbeid er det nødvendig at både kommunalt og statlig barnevern ivaretar sitt informasjonsansvar (ibid.). For å lykkes med videreutviklingsarbeid rettet mot informasjonsformidling er det en forutsetning at det tilrettelegges for økt satsing på dette feltet.

4.5 Erfaringer ved bruk av tolk – En vesentlig påvirkningsfaktor for samhandlingskvalitet

Et viktig gjennomgangstema blant deltakerne var bruk av tolk. Dette ble av alle deltakere fremmet som et sentralt virkemiddel i samhandling med minoritetsetniske familier. Bruk av tolk ble fremhevet som viktig for at minoritetsfamilien skal forstå hva barnevernsarbeideren formidler, men også for at barnevernsarbeideren skal forstå hva minoritetsfamilien uttrykker. Samtidig viser flere av deltakerne til at bruk av tolk er en tidkrevende prosess. Alle deltakere uttrykker at det er rutiner for bruk av tolk i de første møtene. Datamaterialet viser at det er stor grad av varierende erfaringer ved bruk av tolk. Et stort flertall av deltakerne påpeker at de har både positive og negative erfaringer, hvor 6 av 7 deltakere viser til å ha opplevd dårlig kvalitet på tolkingen. Deltakerne fremmer at dårlig kvalitet på tolkingen bidrar til å hemme samhandlingen, og at tilsvarende god kvalitet på tolkingen bidrar til å styrke samhandlingskvaliteten. Alle deltakere påpeker at bruk av telefontolk er den mest brukte og vanlige tolkemethoden i deres arbeidshverdag.

Deltaker 1 uttrykker følgende på spørsmål om erfaringer ved bruk av tolk:

«Jeg har mest bare positive erfaringer i forhold til bruk av tolk, men jeg har brukt mest telefontolk [...] Jeg tenker at det er nødvendig å bruke tolk. Og særlig i førstekontakten med familien, når det skal gis informasjon, riktig informasjon, så må det brukes tolk. For det skal ikke være rom for misforståelser. Og for eksempel når man skal gå gjennom vedtak, tiltaksplan, når det kommer dokumenter fra retten, rettspapirer.. Også har jeg selv bestemt meg for at selv om familien ikke vil bruke tolk, så tar jeg selv en beslutning fordi at jeg har behov for tolk, for at jeg må være sikker på at jeg forstår riktig [...]».

Her fremhever deltaker 1 at det er nødvendig å bruke tolk, og spesielt i de første møtene hvor det skal gjennomgås informasjon. Deltakeren uttrykker også at en viktig del av det å bruke tolk er for å unngå misforståelser. Samtidig fremheves et annet interessant poeng hvor tolking ses på som et kommunikasjonsmiddel for samhandling, og ikke bare som et hjelpemiddel som skal komme minoritetsfamilien til gode. Jávo (2010, s. 165) påpeker at bruk av tolk i flerkulturelle samhandlinger er nødvendig i møter hvor barnevernsarbeider og minoritetsfamilien ikke har felles språk som utgangspunkt for kommunikasjon. Det kan også i mange tilfeller være nødvendig å benytte tolk når det er usikkerhet rundt hvorvidt minoritetsfamilien forstår hva som blir formidlet fra barnevernsarbeiderens side. Bruk av tolk er et viktig hjelpemiddel dersom kommunikasjon hindres av språklige utfordringer. En dyktig tolk som utfører tolkeoppgaven på en god måte kan operere som brobygger under møtet mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien. Dersom det ikke brukes tolk kan dette gi dårligere kvalitet på tjenesten (ibid.). Deltaker 6 viser imidlertid til vekslende erfaringer ved bruk av tolk, hun sier:

«Jeg bruker telefontolk i møte med minoritetsspråklige familier. Og i blant bruker jeg tolk for å få oversatt dokumenter [...] Men det er absolutt varierende kvalitet på tolker som vi har brukt, og i blant.. får man en dårlig tolk, så tenker jeg at det kan være vanskelig og bare føre til enda flere misforståelser, eller at møtet ikke blir noe bra eller ikke slik som man hadde tenkt seg... Men det finnes også mange bra tolker, men jeg tenker at det er en læringsprosess å ha telefontolksamtaler. Det gjør jo noe med samtalen, enn om du ikke hadde brukt tolk eller hadde hatt samme språk som minoritetsfamilien. Det blir ikke alltid like bra flyt i samtalen [...]».

Her fremhever deltaker 6 at hun opplever varierende kvalitet på tolkingen, og at dårlig kvalitet på tolkingen kan føre til at det oppstår flere misforståelser. Dette synes å stå i kontrast til hva deltaker 1 uttrykker. Her ser vi at begrepet «misforståelser» blir sentralt i diskursen om bruk av tolk. På den ene siden ser vi at det fremmes at en god tolk kan bidra til å forebygge misforståelser, mens det på den andre siden kan føre til enda flere misforståelser dersom kvaliteten på tolkingen er dårlig. Et annet aspekt synes å være deltakerens erfaring om at bruk av tolk er et «forstyrrende element» i samhandlingen. Samtidig sier deltaker 6 at det finnes det som kan betegnes som godt kvalifiserte tolker. Det kan fortolkes slik utfra hva deltakeren uttrykker at bruk av tolk også er noe som stiller krav til kompetanse hos barnevernsarbeideren. Deltaker 2 uttrykker seg slik om erfaringer i forhold til bruk av tolk:

«[...]Det er blandede erfaringer jeg har med bruk av tolk... Det jeg synes mange ganger kan være vanskelig det er hva som blir oversatt, om de (minoritetsfamilien) forstår. Fordi jeg har opplevd at moren i en sak ikke forstod tolken [...] Jeg blir litt usikker av og til når de (tolken).. Hvis tolken oversetter litt, også prater de kjempelenge, også prater de litt sammen, også prater tolken mye, også sitter du der og lurer på hva de prater om. Hva er det som.. ja... Så det har vært litt både og i forhold til bruk av tolk».

Deltaker 2 fremhever at hun har varierende erfaringer ved bruk av tolk, og viser til et konkret eksempel hvor minoritetsmoren ikke forstod tolken. Samtidig fremheves det som kan forstås å være misvisende tolking utfra hva deltakeren her beskriver. Deltaker 4 påpeker mye av det samme, og sier følgende:

«[...] Også vet du jo heller ikke hva tolken sier.. Når du bruker tolk, så kommer det ikke bestandig tydelig frem hva som blir sagt. Så det har vi jo også erfaring med at ikke tolken tolker riktig. Sånn at det er jo også en utfordring i forhold til det å forstå og bli trygg på barneverntjenesten og ja..».

I følgende sitat problematiserer deltaker 4 bruk av tolk. Her uttrykker deltakeren eksplisitt erfaringer ved at tolken ikke tolker i henhold til gjeldende retningslinjer for god tolkeskikk. Tolkens oppgave er å tolke innholdet i alt som kommuniseres i en samtale mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien, hvor intet skal utelates, tillegges eller endres (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2018). Samtidig uttrykker deltakeren at feil tolking

har negativ effekt på samhandlingskvalitet med hensikt om å informere og skape trygghet rundt minoritetsfamilien. Det kan tenkes at dårlig tolkekvalitet kan påvirke barnevernssystemets tillit til tolketjenesten. Dette vil i så fall være en bekymringsfull utvikling tatt i betraktning tolkens viktige rolle. Skytte (2008, s. 261) fremhever at kvalitetsutvikling av barnevernfeltet er avhengig av en faglig robust utdanning av tolker. Utvalgets anbefaling i den offentlige utredningen «Tolking i offentlig sektor» (NOU 2014: 8, 2014, s. 35) legger vekt på at kvalifiseringstiltakene for tolker bør styrkes, og at dette blant annet gjøres gjennom å utdanne flere tolker, samt styrke tolkeutdanningen. Deltaker 5 uttrykker seg slik:

«[...] Og at tolkene ikke alltid er så gode som vi ønsker. Vi får jo ikke alltid smashing gode tolker, dessverre. Sånn at vi opplever jo også at det faktisk kan bli større utfordringer i samhandlingen med minoritetsfamilien å ha tolk enn at det ikke brukes tolk [...] Vi benytter en tolketjeneste hvor vi får utdelt tolker, så det er jo ikke alltid like lett. Men noen ganger kan det være nyttig å bruke tolk. Også kan det være hemmende for møtet og samhandlingen, fordi at det ikke nødvendigvis alltid er gode tolker».

Her uttrykker deltaker 5 sine erfaringer om at dårlig kvalitet på tolkingen kan føre til at utfordringene i møte med minoritetsfamilien blir større enn det ville vært uten bruk av tolk. Dette synes å være tråd med hva deltaker 6 tidligere har påpekt. Samtidig fremhever deltakeren at bruk av tolk er hensiktsmessig hvor kvaliteten på tolkingen er tilfredsstillende. Jávo (2010, s. 165) påpeker at en viktig faktor for å skape samarbeid, er at barnevernsarbeider og minoritetsfamilien har en språklig forståelse for hverandre. Den største utfordringen i flerkulturelt arbeid er situasjoner hvor fagperson og minoritetsfamilien ikke snakker samme språk, og at det i slike møter ofte er nødvendig å bruke tolk for å forhindre språkbarrierer (ibid.). Kommunikasjon er et vesentlig virkemiddel for å skape samhandling. Bruk av tolk er først og fremst viktig for å ivareta rettssikkerhet for minoritetsspråklige familier, men det kan også bli sett på som en måte å utvise kultursensitivitet på ved å sikre likeverdige tjenester (NOU 2014: 8, 2014, s. 18). Aadnesen og Hæren (2007, s. 75) fremhever at bruk av tolk kan bidra til å begrense asymmetri i relasjon og kommunikasjon. Det kan tenkes at god kvalitet på tolkingen sikrer at minoritetsfamilien får mulighet til medvirkning og den samme informasjonen om barnevernet som en etnisk norsk familie ville ha fått hvor det ikke er behov for tolk. Dette kan bidra til å skissere hvor viktig tolkens rolle er i samhandlingen mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien. En større undersøkelse utført av Integrerings- og

mangfoldsdirektoratet (2008, s. 38) viser at nær 50 % av de barnevernansatte som deltok i studien oppgir at de noen ganger eller ofte har hatt negative erfaringer ved bruk av tolk, i den grad at samtalen har blitt vanskeligere å gjennomføre på bakgrunn av manglende ferdigheter hos tolken. Undersøkelsen viser også et underforbruk av tolk i kommunalt barnevern (ibid., s. 41). Samtidig oppgir 6 av 7 deltakere i denne undersøkelsen å ha opplevd dårlig kvalitet på tolkingen. Dette gir grunnlag for å stille spørsmål ved om det kan være en sammenheng mellom barnevernansattes negative erfaringer ved bruk av tolk og underforbruk av tolk i kommunal barneverntjeneste. Samtidig kan det tenkes å være i kombinasjon med tid- og ressursmangel blant barnevernsarbeidere i lys av at bruk av tolk krever «merarbeid». Innvandrersforum (2013, s. 19) fremhever både fra et barnevernsarbeider- og forskerperspektiv at noe som kan styrke flerkulturelt barnevernsarbeid er at tolkene kan begreper og innhold i barnevernfaglig arbeid, samt har grundig kjennskap til barnevernfeltet.

På samme spørsmål, trekker deltaker 4 frem tid- og ressursaspektet ved samhandling med minoritetsetniske familier og bruk av tolk. Deltakeren uttrykker følgende:

«I forhold til hvis du må bruke tolk, så tar det litt ekstra tid og det på en måte blir.. det blir litt mer jobb med det. Du kan jo ikke bare ta en telefon, og si sånn: Har du tid til et møte sånn og sånn. Det er tidkrevende. Det må oversettes. Du må sende dokumenter med oversetting hvis du trenger det. Du må bestille tolk. Så det er jo i forhold til tiden. At det tar ekstra tid. Det er mest det [...]».

Det kan tolkes slik at deltaker 4 på generell basis trekker frem samhandling med minoritetsetniske familier som en tidkrevende prosess som et resultat av at tolk må benyttes i enhver sammenheng. Deltakeren konstruerer et bilde av at tolk ikke kun benyttes i samtalen mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien, men også i forbindelse med innkalling til samtale og oversettelse av dokumenter. Deltaker 7 peker også på tid og ressurser som sentrale faktorer. Følgende kommer til uttrykk:

«Det er jo i den grad at ting er komplisert nok i feltet, så er jo selvtilliten og erfaringer til dem som jobber med det, spiller jo også inn, og det er jo en lavere terskel der man lettere får til avtaler og samtaler med kanskje uten bruk av tolk og.. Det tenker jeg er noe annet... Altså man prøver jo selvfølgelig å balansere det hele og prøver å ikke

bruke familiemedlemmer til tolking og sånt, men det vises nok at det innimellom blir sånn av praktiske hensyn, og kanskje man må raskt ut på noe og at man ikke har fått bestilt tolk, også tar man en samtale likevel».

Det kan forstås slik at deltaker 7 her peker på to faktorer som spiller inn i samhandling med minoritetsfamilien. Det ene er faglig selvtillit og arbeidserfaring fra barnevernsarbeiderens side, og det andre er tid- og ressursaspektet som deltaker 4 tidligere har fremhevet. Samtidig kan det fortolkes slik at deltaker 7 her uttrykker at bruk av familiemedlemmer til tolking anvendes i mangel på tid og ressurser, kombinert med en hektisk arbeidshverdag. Aadnesen og Hærem (2007, s. 76) påpeker at bruk av familiemedlemmer til tolking byr på både juridiske og etiske utfordringer. Tolken skal ha en nøytral og upartisk rolle for å sikre nødvendig tillit til begge parter, og dermed stilles det habilitetskrav til tolken (ibid.). I tillegg til tidsfaktorene som deltaker 4 og deltaker 7 har fremhevet, legger Jávo til grunn andre aspekter som kan forstås å være tidkrevende, men nødvendig for å oppnå en god tolkesamtale. Jávo (2010, s. 167) fremhever viktigheten av å foreta et godt «forarbeid» i forkant av tolkesamtalen. Dette innebærer å vurdere tolkens egnethet og gi viktig informasjon. Samtidig bør tolken kjenne til formålet med samtalen, språklig uttrykksmåte samt fagfeltet som rammene for samtalen inngår i (ibid.). Røkenes og Hanssen (2012, s. 205) fremhever at bruk av tolk kan føre til at det blir nødvendig å ta spesielle hensyn. Dette kan eksempelvis være å tilrettelegge for at tolkens kjønn, morsmål og etnisk tilhørighet er i samsvar med minoritetsfamiliens ønsker og behov. På denne måten tilrettelegger barnevernsarbeideren for å skape kommunikasjon og samhandling mellom partene, samtidig som kulturelle preferanser og verdier blir ivaretatt (ibid.). Samlet sett tegner dette et bilde av hvor tid- og ressurskrevende en slik samhandling kan være i praksis. Tidligere forskning peker på at barnevernsarbeidere opplever hektiske arbeidsdager med tidspress (Bø, 2017, s. 79; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014, s. 30). I lys av at det er godt dokumentert at barnevernsarbeidere opplever å ha dårlig tid til enkeltsaker, kan det være grunn til å stille spørsmål ved om dette preger kvaliteten på tjenesten som utføres når det er velkjent at bruk av tolk krever ekstra tid og ressurser.

Flere av deltakerne uttrykker at bruk av «kulturtolk» benyttes i deres barneverntjeneste, og er noe som primært brukes i særskilte tilfeller. Deltakerne fremhever at dette er noe som har blitt

anvendt i praksisfeltet gjennom de seneste årene, og er et relativt nytt «fenomen» i deres praksis. Jávo (2010, s. 168) viser til at kulturtolker sin arbeidsoppgave er å forklare og formidle utover det språklige, og skal fungere som et «bindeledd» mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien når det kommer til oversetting av begreper og kulturelle koder. Kulturtolker skal ha både god norskspråklig kunnskap og kunne sitt eget morsmål, i tillegg til god kjennskap til det norske systemet og hjelpeapparatet. Kulturtolken skal kunne samarbeide både med barnevernssystemet og den enkelte minoritetsfamilie (ibid.). Deltaker 3 uttrykker følgende:

«[...] Også har vi kjempegode erfaringer med kulturtolk [...] Fordi at i den ene saken har vi slitt litt og hatt noen utfordringer. Og det hjalp veldig med kulturtolk i denne saken, og det ble bra til slutt. Saken ble henlagt i dette tilfellet, og det er jo i grunn bra [...]».

Deltaker 3 viser til å ha gode erfaringer ved bruk av «kulturtolk». Deltakeren peker på å ha opplevd utfordringer i møte med minoritetsfamilier, men viser til å ha god effekt ved bruk av kulturtolk. I lys av hva som er kulturtolkens rolle, kan det fortolkes slik at noen av disse utfordringene kan skyldes kulturforskjeller og minoritetsfamiliens manglende kunnskap om det norske samfunnssystemet generelt og barnevernssystemet spesielt. Det kan forstås slik at bruk av kulturtolk kan ses på som en del av det kultursensitive arbeidet. Jávo (2010, s. 168) fremhever at bruk av kulturtolk kan være nyttig i enkelte sammenhenger for å bryte kulturelle barrierer og bidra til å øke forståelse, samtidig som det kan fungere problemløsende og bidra til å effektivisere samarbeidet mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien. I tillegg påpeker Jávo at kulturtolken kan være bidragsyter til integreringsprosessen ved å øke minoritetsfamiliens forståelse av det norske samfunnet (ibid.). Deltaker 4 synes imidlertid å ha en mer kritisk holdning til bruk av kulturtolk. Hun sier følgende:

«[...] Hvis jeg skulle vært en kulturtolk for Nord Norge og for eksempel i Afghanistan eller noe sånt... Jeg kunne jo ikke ha forklart i forhold til alle [...] Vi hadde jo en sånn dag med fosterhjemmet og hvor en afghansk mor og deres afghanske barn hadde møte med barnevernet, og hvor vi hadde en kulturtolk tilstede. Og hun moren som var fra Afghanistan, hun ble nesten sint fordi at denne kulturtolken hadde blandet, og hun (moren) sa at det stemte ikke det hun sa (kulturtolken) og skjønte ikke hva hun (kulturtolken) snakket om [...] Sånn at du kan jo spørre deg selv om det er virksomt

hele tiden, men selvfølgelig det kan jo virke mange ganger, men du skal jo på en måte være kritisk [..]».

Her konstruerer deltaker 4 et kritisk perspektiv hva gjelder bruk av kulturtolk. Det kan tolkes slik at deltakeren vektlegger kultur som et komplekst fenomen som praktiseres og forstås individuelt basert på sine egne verdier og erfaringer. Deltakeren viser videre til en konkret hendelse hvor det kan forstås å ha oppstått misforståelser og feilaktig «kulturtolking» sett fra minoritetsmorens ståsted. Det kan fortolkes slik at både kulturtolken og minoritetsmoren har landbakgrunn fra Afghanistan, men har ulike «kulturell bagasje» og dermed ulike syn på sin kultur. Døving (2009, s. 15) fremhever at mennesker sosialiseres inn i kulturelle univers, og at kultur og livserfaringer ofte kan ha en sammenheng. En slik tilnærming kan således relateres til forståelsen om å se på kultur som en dynamisk prosess ved at personlig kulturell identitet forandres og skapes gjennom samhandling og kommunikasjon (Jávo, 2010, s. 27).

4.6 Sosioøkonomiske forhold – En medvirkende faktor til kompleksitet

Underveis i forskningsprosessen ble det naturlig å se nærmere på sosioøkonomiske forhold. Gjennom datainnsamlingen kom det frem at en del av etniske minoritetsfamiliers henvendelser til barnevernet gjaldt sosioøkonomiske forhold i form av økonomiske og materielle hjelpetiltak. Czarnecki (2018, s. 58-62) viser i sin bok til et konkret eksempel hvor dårlige levekår, kombinert med andre faktorer, fører til konflikter i hjemmet, og som videre utvikler seg til utfordringer i samhandlingen mellom barnevernet og minoritetsmoren. Bredal (2008, s. 39) trekker frem kritikken som har blitt rettet mot barnevernet, hvor det på den ene siden hevdes at barnevernet tar for mye hensyn til kultur, og på den annen side påpekes at barnevernet tar for lite hensyn til kultur. Det blir reist spørsmål i barnevernlitteraturen om det norske barnevernet overfokuserer på det kulturelle aspektet, og at arbeidet i for liten grad er rettet mot andre faktorer som sosiale problemer, klasse og økonomi som en forklaring på en vanskeligstilt livssituasjon (Bredal, 2008, s. 39; Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, s. 25; Skytte, 2008, s. 33). En slik tilnærming bidrar til å rette fokus mot flere perspektiver og skisserer et bilde av kompleksiteten møtet mellom barnevernsarbeidere og minoritetsetniske familier kan by på. Deltaker 2 sier følgende:

«[...] Veldig mange av de har jo hørt når de kom til Norge at barnevernet i Norge tar barna. Det har de jo fortalt. Det har jeg hørt flere ganger. Så det er nok den forforståelse som gjør at det er vanskelig å få til et samarbeid med de mange ganger

når de kommer til Norge, nettopp fordi de er blitt fortalt det de er blitt fortalt. Også er det jo også noe med at vi har jo hatt andre veien også der vi har vært inne for å hjelpe familier og da kunne jeg hjulpet en familie med utstyr og klær og sånt. Og da har andre familier kommet, fordi at de har hørt at barnevernet kjøper alt til familien. Ikke sant.. Da er det motsatt.. Da kommer de til oss når det er snakk om at det er sånn det er, eller at de kan få mye klær og andre ting».

Her skisseres et todelt bilde av kommunalt barnevern. På den ene siden tegnes et bilde av at barnevernet tar barna. På den andre siden tegnes et bilde av barnevernet som en forebyggende og hjelpende instans som bidrar med økonomiske og materielle hjelpetiltak. Det todelte bildet av det norske barnevernet omtales av Kojan (2011, s. 11) som «kjernebarnevernet» og «velferdsbarnevernet». Kjernebarnevernet handler om å beskytte barn fra omsorgssvikt, jf. Barnevernloven § 1-1, første ledd, mens velferdsbarnevernet forstås som virksomhet rettet mot å bedre barns levekår, jf. Barnevernloven § 4-4, første ledd (ibid.). Basert på hva deltaker 2 forteller kan det fortolkes slik at det kan være vanskeligere å få til et samarbeid med minoritetsfamilien når saken dreier seg om andre problemstillinger som ikke omhandler økonomiske og materielle tiltak. Deltakeren uttrykker at deres forforståelse kan ha betydning for hvordan samarbeidet utarter seg. Deltakeren beskriver imidlertid videre at terskelen er lav for å ta kontakt med barnevernet når det dreier seg om hjelpetiltak som omgår klær og utstyr. Dette kan fortolkes å dreie seg om en situasjon hvor lav sosioøkonomisk status spiller inn. Ifølge Kojan (2013, s. 75) kan dette trolig skyldes at vi har et barnevern som i stor grad er tuftet på å gi alle barn gode livsmuligheter, og at mange hjelpetiltak derfor brukes med hensikt om å utjevne sosial ulikhet. Dette kan forstås å gi en beskrivelse av «velferdsbarnevernet» i praksis (ibid., s. 81). Holm-Hansen et al. (2007, s. 15-16) peker i sin forskningsrapport på det fremtidige flerkulturelle barnevernet. Her fremkommer det at en avgjørende faktor for et kultursensitivt barnevern er at barnevernsarbeideren har god situasjonsforståelse og evner å fange opp konkrete sosioøkonomiske forhold (ibid.). Deltaker 7 uttrykker seg slik:

«[...] Så kan vi jo sitte i møter med folk som bor dårlig og trangt, har bekymringer for økonomi, fremtiden, er traumatisert. Og da er vi.. for å si det sånn, det er veldig ofte at vi har en ting på agenda som vi ønsker å få gjort, men der vi gjør noe helt annet fordi.. Det er en del praktisk ting, ting skal ordnes. Vi er jo.. fort inne i veldig mange

forskjellige andre ting som ikke nødvendigvis har med det barnevernfaglige å gjøre, fordi at det er der behovet er her og nå».

Her fremhever deltakeren sosioøkonomiske faktorer som boforhold og økonomi. I tillegg fremheves traumer som en faktor å ta hensyn til. Dette bidrar til å gi et bilde av kompleksiteten slike saker kan stå ovenfor. Det kan forstås slik at deltakeren her tegner et bilde av at de sosioøkonomiske faktorene oppfattes som prekære i kombinasjon med andre faktorer, og at tiltenkte barnevernfaglige arbeidsoppgaver blir satt på vent. Det kan fortolkes slik at deltakeren i dette sitatet gir en beskrivelse av barnevernsarbeideren som påtar seg en slags «koordinatorrolle». Her blir håndtering av familiens levekårsutfordringer en vesentlig del av arbeidet. Statistisk sentralbyrå viser til at barn og unge med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert blant lavinntektsfamiliene når det kommer til vedvarende lavinntekt (Epland & Kirkeberg, 2017; Epland, 2018). Dette kan ses i lys av Kojan (2011, s. 73) sitt poeng om at vi har et «klassebarnevern» med en tydelig overrepresentasjon av familier med lavere klasselag. Tall fra henholdsvis 2012 og 2007 viser at innvandrerbarn og norskfødte barn med innvandrerforeldre får i gjennomsnitt mer økonomisk hjelp fra barnevernet enn norskfødte barn av norske foreldre (Dyrhaug og Sky, 2015, s. 14; Madsen og Backe-Hansen, 2015, s. 52). Rugkåsa, Ylvisaker og Eide (2017, s. 55) retter et kritisk blikk mot det de kaller «kulturalisering av sosiale problemer». Kulturalisering vil si å ha et for ensidig fokus på det kulturelle som en forklaring på minoritetsfamiliens utfordringer, og hvordan kulturelle forskjeller virker inn på møtet mellom barnevernsarbeidere og minoritetsfamilien (ibid.). Samtidig hevdes det at en overfokusering på kultur og et for lite bredspektret fokus på familiens situasjon fører til at en ikke ser kompleksiteten i saken (Fylkesnes, 2018, s. 66; Rugkåsa, Ylvisaker & Eide, 2017, s. 55). En studie utført av Aarset og Bredal (2018, s. 78) finner imidlertid i sin gjennomgang av fylkesnemndsaker lite eller ingen overfokusering på kultur fra barnevernets side av det som kan forstås å være kulturalisering. Eriksen og Sajjad (2015, s. 84) peker på sin side at det er vanskelig å skille mellom kulturforskjeller og klasseforskjeller, og viser til at det er en smitteeffekt mellom disse to dimensjonene. Dette kan forstås å peke i retning av at det ikke nødvendigvis eksisterer noe motsetningsforhold mellom kultur og klasse. På spørsmål om hvilke utfordringer som kan skapes i møte mellom barnevernsarbeider og minoritetsetniske familier, svarer deltaker 4 blant annet følgende:

«[...] Jeg har også jobbet med en familie fra.. en kinesisk familie, og der var det også litt sånn at.. Da får du også en tanke om at hvorfor gjør de det ikke bare sånn, det er

jo det som er vanlig.. Men for de er det ikke vanlig å gjøre det sånn. De kommer fra blokker i Kina der de er vant med å bo trangt og kanskje små leiligheter og man glemmer mange ganger de perspektivene de har og det er ei stor utfordring.. Og på en måte tenke utfra det. Norge er jo et velferdssamfunn og et rikt land der vi på en måte har mye eneboliger. Her er det jo mye velstand og man tar ting litt for gitt mange ganger. Sånn at det... Det er nok en utfordring i forhold til dette».

Det kan forstås slik at deltaker 4 peker på både kulturelle og sosioøkonomiske forskjeller mellom den konkrete kinesiske familien som her nevnes og majoritetsbefolkningen, og at disse to faktorene i kombinasjon har innvirkning på hvordan barnevernsarbeideren oppfatter konkrete forhold i deres familiepraksis. Deltakeren synes også å peke på det å være bevisst deres kulturelle og sosioøkonomiske bakgrunn i møte med familien, og forstå deres praksis utfra konteksten familien befinner seg i. Det kan tolkes slik at deltakeren her reflekterer over hvilke utfordringer store sosioøkonomiske forskjeller kan føre med seg i møtet mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien på bakgrunn av ulike referanserammer. Skytte (2008, s. 32) fremhever at det i barnevernfaglig arbeid er viktig å være bevisst omkring familiens samfunnsmessige og sosiale vilkår, og at barnevernsarbeideren kartlegger hvilke sosioøkonomiske forutsetninger foreldrene har for å skape trygge rammer i oppveksten til barna sine. Deltaker 7 uttrykker følgende på samme spørsmål:

«[...] I de senere tid har jeg opplevd at i familier der fedrene har kommet først til... De kan jo ha litt skolegang fra før av, og har lært seg ganske mye norsk [...] At det fort kan bli vanskelig å etablere relasjon like bra med de minoritetsfamilier som ikke snakker så bra norsk, og at de også kan være traumatisert, og ha lite utdanning.. Det er ei utfordring det og...».

Det kan forstås slik at deltaker 7 her påpeker at det kan være enklere å samhandle med minoritetsfedre på bakgrunn av at denne gruppen foreldre har bedre norskspråklige ferdigheter. Utfra hva deltakeren fremhever kan det tolkes slik at dette baserer seg på erfaringer om at minoritetsfedre har et sterkere sosioøkonomisk utgangspunkt ved å ha tidligere skolegang og dermed bedre forutsetninger for å lære seg det norske språket. Dette retter fokus mot skolegang og språkkunnskaper som viktige integreringsfaktorer. På den andre siden ser vi at deltakeren peker på utfordringer knyttet til å skape relasjoner til minoritetsfamilier som har begrenset norskspråklig kunnskap. Deltakeren viser også til at

faktorer som traumer og mangelfull utdanning som forstås å være «tilleggsutfordringer», kan bidra til å vanskeliggjøre samhandlingen. Dette gir et eksempel på komplekse og sammensatte utfordringer. Det kan imidlertid tenkes at språkutfordringer som en enkeltfaktor kan være en medvirkende årsak til lav sosioøkonomisk status. Det er rimelig å anta at gode norskspråklige ferdigheter har stor betydning for mulighetene til å lykkes i arbeidslivet, og at dette igjen påvirker inntekt og velstandsnivået til familien som et resultat av en vellykket integreringsprosess. Rugkåsa (2009, s. 130) eksemplifiserer norskkunnskapens betydning i to kasus som er en del av et forskningsprosjekt hun har utført. Her vises det til at svake norskspråklige ferdigheter fører til at mulighetene for å lykkes i arbeidslivet reduseres (ibid.). Dette kan igjen tenkes å påvirke familiens sosioøkonomiske forhold. Dette kan ses på som en digresjon til tematikken, men kan således bidra til å belyse sammenhengen mellom norskkunnskaper, sosioøkonomisk status og integrering, og hvilken innvirkning dette samlet sett kan ha i møtet mellom barnevernsarbeider og minoritetsfamilien.

5 Oppsummering og avsluttende bemerkninger

I dette avsluttende kapitlet vil jeg gi en oppsummering av studiens funn. Det vil også bli gitt avsluttende bemerkninger om styrker og svakheter ved studien, samt forslag til hva som kan være interessant å undersøke nærmere ved videre forskning.

5.1 Presentasjon av funn

Tema for denne masteroppgaven er «Kultursensitivt barnevern». Fenomenet «kultursensitivitet» har blitt benyttet som et bakteppe for analyse og fortolkning av barnevernsarbeidernes erfaringer. Følgende problemstilling har blitt utforsket i denne studien: «*Hvordan erfarer barnevernsarbeidere sitt møte med etniske minoritetsfamilier?*». Dette prosjektet har bidratt til å gi flere svar på hvordan barnevernsarbeidere opplever sitt møte med etniske minoritetsfamilier, og hva deltakerne gjennom sine erfaringer tenker at bidrar til å skape et bærekraftig samarbeid.

Alle deltakere fremhever at det er utfordrende å samarbeide med etniske minoritetsfamilier. Dette bildet synes å være komplekst og sammensatt, og dreier seg om flere forhold som har betydning for samhandlingen sett fra barnevernsarbeideres perspektiv. Deltakerne fremhever kulturelle og språklige utfordringer som en barriere for samhandling. Flere av barnevernsarbeiderne viser til stor «kulturell distanse» mellom seg selv og familien de jobber med, og at dette bidrar til kompleksitet rundt samhandlingen. Dette dreier seg blant annet om ulike referanserammer på hva som er normalitet. Når det gjelder kulturelle barrierer trekker deltakerne hyppig frem begrepet «kulturforståelse» i flere sammenhenger. Et sentralt aspekt som fremmes er innsikt og kunnskap om barneoppdragelse og andre forhold som har betydning for barnet i lys av familiens kulturelle kontekst. Samtidig peker flere av deltakerne på kultur som et komplekst fenomen som er vanskelig å forholde seg til. Dette synes å dreie seg om deltakernes erfaringer om at hver enkelt familie praktiserer sin egen kultur ulikt, og at det dermed ikke finnes en allmenn forståelse utfra landbakgrunn. Flere av deltakerne fremhever eksplisitt at «kultur» tas med i betraktning når det gjøres avveininger av hva som er «barnets beste» i den konkrete situasjon. Samtidig formidles hva som anses som barnets beste utfra en «norsk standard». Alle deltakere utpeker språkbarrierer som en stor utfordring som hemmer samhandlingen, hvor flere av deltakerne peker på at det er lett å miste nyanser og detaljer i det som forsøkes å formidles, og dermed blir vanskelig å kommunisere på en tydelig

måte. Et annet aspekt som trekkes frem er usikkerhet hvorvidt minoritetsfamilien har forstått det som formidles fra barnevernsarbeiderens side. En språklig utfordring som markerer seg tydelig er at det lett kan oppstå misforståelser. Tolkens rolle i samhandlingen beskrives av deltakerne som viktig. Dette kan ses i lys av de kulturelle og språklige utfordringene som trekkes frem. Deltakerne fremmer nokså tydelig at bruk av tolk er en sterk påvirkningsfaktor for samhandlingskvalitet. Flere av deltakerne uttrykker at dersom tolken ikke tolker på en tilfredsstillende måte, bidrar dette til å gjøre samhandlingen vanskeligere enn det ville vært uten bruk av tolk. Samtidig kan det se ut til å være et mønster at tilsvarende god tolking bidrar til å styrke samhandlingskvaliteten. Det er imidlertid verdt å merke seg at datamaterialet viser at 6 av 7 deltakere har opplevd dårlig kvalitet på tolkingen. Enkelte av deltakerne fremhever at bruk av «kulturtolk» ble tatt i bruk ved særskilte tilfeller. Empiri i studien finner varierende erfaringer også ved bruk av kulturtolk, og viser til to konkrete eksempler fra to ulike deltakere som skisserer gode og dårlige erfaringer ved bruk av kulturtolk.

Å skape en god relasjon basert på trygge rammer og tillit ble av deltakerne fremmet som et viktig arbeid og en forutsetning for en vellykket samhandling. Det ble derfor fremhevet som nyttig å sette av tid og ressurser til relasjonsbygging. Samtidig fremhever deltakerne utfordringer knyttet til å skape bærekraftig relasjon og tillit til etniske minoritetsfamilier. Frykt for barnevernet ble av enkelte deltakere trukket frem som en negativ påvirkningsfaktor i form av mistillit som bidrar til å gjøre møtet vanskelig. Flere av deltakerne reflekterer utfra sine erfaringer om at dette kan forklares utfra minoritetsfamiliens forforståelse og manglende kunnskap om det norske barnevernet. Samtidig peker deltakerne på at dette kan forsterkes utfra hva minoritetsfamilien har hørt om barnevernet fra media og sitt sosiale nettverk. Informasjonsarbeid var noe deltakerne var opptatt av og erfaringsmessig pekte på som et viktig arbeid. Detaljert informasjonsformidling i møtet med minoritetsfamilien var noe som ble gitt prioritet spesielt i de første møtene. Dette som et bidrag til økt systemforståelse, og som kan fortolkes å være et ledd i integreringsprosessen. Enkelte av deltakerne viser også til verdien av utadrettet- og oppsøkende informasjonsarbeid for å skape tillit og legitimitet, og som et viktig forebyggende tiltak. Samtidig avdekker empiri i denne studien liten grad av systematisk utadrettet- og oppsøkende informasjonsarbeid. Det fremkommer at denne type informasjonsarbeid i stor grad kun gjøres på forespørsel og ellers i enkelttilfeller.

Funn i datamaterialet viser at sosioøkonomiske forhold spiller en rolle. Flere av deltakerne viser til at dette er problemstillinger de må håndtere parallelt med de kulturelle og språklige utfordringene, og at disse inngår som en del av det å jobbe med minoritetsetniske familier. Traumer fremheves også blant flere av deltakerne som en faktor å ta hensyn til i et sammensatt bilde. Dette bidrar til å vise kompleksiteten i disse barnevernssakene. Et fremtredende og konkret funn som alle deltakere henviser til, er at det oppleves som tid- og ressurskrevende å samhandle med etniske minoritetsfamilier. Funn i studien viser at dette kan forklares utfra en rekke forhold. Disse har jeg valgt å liste opp i følgende punkter:

- Sette av tid til å bygge relasjon for å skape tillit, legitimitet og bærekraftig samarbeid.
- Kulturelle utfordringer som krever utvikling av kulturkompetanse og sette seg inn i den andres kultur.
- Språklige utfordringer som fører til at det blir nødvendig å gjenta og repetere for at minoritetsfamilien skal forstå innholdet.
- Bruk av tolk som tar mye tid og krever planlegging og forberedelser.
- Informasjonsarbeid som et bidrag til økt forståelse for det norske samfunnssystemet generelt og barnevernssystemet spesielt.

Avslutningsvis vil jeg stille spørsmålet om barnevernsarbeidere i kommunalt barnevern får nok tid til å kunne møte alle disse arbeidsoppgavene som deltakerne i denne studien hevder fremmer samhandling og tillit i møte med den enkelte familie. Å ta seg tid og sette av ressurser til å møte følgende punkter i praksis kan imidlertid tenkes å bidra til å legge et godt grunnlag for et kultursensitivt barnevern.

5.2 Styrker og begrensninger ved studien

Dette prosjektet bygger på 7 kvalitative individuelle forskningsintervju. Dette kan ses på som et lite utvalg, og således bidra til å begrense studiens generaliseringskraft. En måte å styrke empirien på kunne være å gjennomføre fokusgruppeintervju i tillegg til individuelle intervju blant barnevernsarbeidere. Dette kunne bidratt til å få frem diskusjoner og erfaringsutvekslinger, og således bidra til å gi undersøkelsen mer empirisk tyngde. Det kan også tenkes at gjennomføring av fokusgruppeintervju kunne frembrakt ideer og innspill blant deltakerne til utviklingsrettede tiltak som kan implementeres i flerkulturelt barnevernsarbeid.

Det kan tenkes at studiens generaliserbarhet ville blitt styrket ved å foreta en kvantitativ undersøkelse som en del av prosjektet. Samtidig kan det tenkes at en «mixed methods»-studie ville bidratt til å begrense mulighetene for å gå i dybden på tematikken i lys av oppgavens omfang. En styrke ved studien slik den foreligger kan være at erfaringer belyses, og at det dermed ikke er til å komme unna resultater og funn som fremkommer i denne studien, til tross for et begrenset utvalg.

5.3 Forslag til videre forskning

Basert på hva jeg har funnet av tilgjengelig forskning, kan det se ut til at det er behov for mer forskning rettet mot tematikken. Det kunne vært interessant å foreta en større kvantitativ undersøkelse om hvordan barnevernsarbeideres erfarer sitt møte med etniske minoritetsfamilier som i større grad bidrar til generalisering. En annen innfallsvinkel kan være å gå mer i dybden på det tidligere forskning peker på som sosioøkonomiske og flykningerelaterte faktorer (Berg et al., 2017; Paulsen, Thorshaug & Berg, 2014), og se nærmere på disse faktorenes påvirkning i et helhetlig bilde sett fra barnevernsarbeideres perspektiv. Det kan også tenkes å være nyttig å gjøre en undersøkelse blant barnevernsledere omkring tid- og ressursaspektet ved tematikken, og i hvilken grad tiltak rettet mot kompetanseheving og kvalitetsutvikling settes på dagsordenen og prioriteres i kommunalt barnevern. Det hadde også vært interessant å foreta en evalueringstudie med barnevernansatte og minoritetsmiljøer som forskningsdeltakere med fokus på hvilke tiltak som kan implementeres for å videreutvikle det flerkulturelle barnevernet.

Referanseliste

- Askeland, G. A. (2011) Teorigrunnlag for kritisk refleksjon. I: Askeland, G. A. red. *Kritisk refleksjon i sosialt arbeid*. Oslo, Universitetsforlaget, s. 25-41.
- Barnevernloven. (1992) *Lov om barneverntjenester av 17. juli 1992 nr. 100*. Tilgjengelig fra: < <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevernloven> > [Lest 16.02.2019].
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2014) *Tolking i offentlig sektor – et spørsmål om rettssikkerhet og likeverd*. NOU 2014: 8. Oslo, Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. Tilgjengelig fra: < <https://www.regjeringen.no/contentassets/a47e34bc4d7344a18192e28ce8b95b7b/no/pdfs/nou201420140008000dddpdfs.pdf> > [Lest 05.03.2019].
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2015) *Retningslinjer om behandlingen av barnevernsaker der barn har tilknytning til andre land*. Rundskriv Q-42/2015. Tilgjengelig fra: < <https://www.regjeringen.no/contentassets/8a7d3215226b4d4bb497d171ec564ec1/rundskriv-q-42-2015.pdf> > [Lest 15.12.2018].
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016a) *Ny barnevernslov – Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. NOU 2016: 16. Oslo, Barne- og likestillingsdepartementet. Tilgjengelig fra: < <https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf> > [Lest 16.12.2018].
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2016b) *Retningslinjer om hjelpetiltak, jf. barnevernloven § 4-4*. Rundskriv Q-0982. Tilgjengelig fra: < https://www.regjeringen.no/contentassets/8d3be0078d4d496e8f7a64d55b10ec0f/no/pdfs/2016_05-retningslinjer-om-hjelpetiltak.pdf > [Lest 10.01.2019].
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2017a) *Barnevernstiltak blant barn med ulik landbakgrunn* [Internett]. Tilgjengelig fra: <

- https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barnevernstiltak_blant_barn_med_ulik_landbakgrunn/ > [Lest 18.02.2019].
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2017b) *Handlingsplan for å bedre tillit mellom etniske minoritetsmiljøer og barnevern 2016-2021* [Internett]. Tilgjengelig fra: < https://www.bufdir.no/global/Handlingsplan_for_a_bedre_tillit_mellom_barnevern_og_etniske_minoritetsmiljoer_2016_2021.pdf > [Lest 22.02.2019].
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2017c) *Kompetansebehov i barneverntjenesten – Innspillsrunde april – juni 2017* [Internett]. Tilgjengelig fra: < https://www.bufdir.no/Global/Aktuelt/Barnevern/Kompetansebehov%20i%20barnevernstjenesten_innspillsrunde.pdf > [Lest 21.02.2019].
- Berg, B. et al. (2017) *Myter og realiteter – Innvandreres møter med barnevernet*. Trondheim, NTNU Samfunnsforskning. Tilgjengelig fra: < <https://samforsk.no/Publikasjoner/2017/Myter%20og%20realiteter%20-%20endelig.pdf> > [Lest 14.11.2018].
- Boine, E. M. (2010) *Kulturorientert praksis – en veileder*. Tromsø, Barnevernets Utviklingscenter i Nord-Norge. Tilgjengelig fra: < <https://uit.no/Content/232808/Kulturorientert%20praksis%20-%20en%20veileder.pdf> > [Lest 22.02.2019].
- Bredal, A. (2009) Barnevernet og minoritetsjenters opprør – Mellom det generelle og det spesielle. I: Eide, K. et al. red. *Over profesjonelle barrierer – Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 38-58.
- Brochmann, G. (2010) Innvandring og det flerkulturelle Norge. I: Frønes, I. & Kjølrsrød, L. red. *Det norske samfunn*. 6. Utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 435-456.
- Brottveit, G. (2008) Barnevern og foreldreskap. I: Bø, B. P. & Olsen, B. C. R. red. *Utfordrende foreldreskap – Under ulike livsbetingelser og tradisjoner*. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 177-193.

- Bø, B. P. (2017) Sosialt arbeid i et flerkulturelt samfunn – Nye forståelser, utfordringer og kunnskapsbehov. *Fontene forskning* [Internett], 10 (2), s. 71-83. Tilgjengelig fra: < <http://fonteneforskning.no/pdf-15.62551.0.3.cf25a1605e> > [Lest 22.01.2019].
- Czarnecki, M. (2018) *Norsk barnevern sett utenfra – Stiller det urimelige krav?* Bergen, Fagbokforlaget.
- Dyrhaug, T. & Sky, V. (2015) *Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet 2012:* rapport fra Statistisk sentralbyrå (SSB-publikasjon Mars 2015). Oslo, Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: < <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/attachment/222464?ts=14c4ba14350> > [Lest 08.11.2018].
- Dyrhaug, T. (2016) *Barn og unge med innvandrerbakgrunn i barnevernet – Kvart fjerde barn i barnevernet har innvandrerbakgrunn* (SSB-publikasjon 1. Juli 2016) [Internett]. Tilgjengelig fra: < <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/kvart-fjerde-barn-i-barnevernet-har-innvandrerbakgrunn> > [Lest 08.11.2018].
- Døving, C. A. (2009) *Integrering – Teori og empiri*. Oslo, Pax Forlag A/S.
- Eriksen, T. H. (2010) *Små steder – store spørsmål: Innføring i sosialantropologi*. 3. Utgave. Oslo, Universitetsforlaget.
- Eriksen, T. H. & Sajjad, T. A. (2015) *Kulturforskjeller i praksis – Perspektiver på det flerkulturelle Norge*. 6. Utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Eriksen, T. H. (16.07.2018) *Flerkulturelle samfunn* [Internett]. Oslo, Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: < https://snl.no/flerkulturelle_samfunn > [Lest 26.02.2019].
- Epland, J. & Kirkeberg, M. I. (2017) *Barn i lavinntektshusholdninger – Ett av ti barn tilhører en husholdning med vedvarende lavinntekt* [Internett] Oslo, Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: < <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/ett-av-ti-barn-tilhorer-en-husholdning-med-vedvarende-lavinntekt> > [Lest 06.02.2019].

- Epland, J. (2018) *Flere barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt* [Internett] Oslo, Kongsvinger, Statistisk sentralbyrå. Tilgjengelig fra: < <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt> > [Lest 06.02.2019].
- Elstad, J. I. (2010) Helse. I: Frønes, I. & Kjølørød, L. red. *Det norske samfunn*. 6. Utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 261-283.
- Forvaltningsloven. (1967) *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker av 10. februar 1967*. Tilgjengelig fra: < <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven> > [Lest 16.02.2019].
- Fylkesnes, M. K. & Netland, M. (2012) God praksis i møte med etniske minoritetsfamilier i barnevernet: saksbehandlers og foreldres erfaringer. *Tidsskriftet Norges Barnevern* [Internett], 89 (4), s. 220-235. Tilgjengelig fra: < https://www.idunn.no/file/pdf/59607156/tnb_2012_04_pdf.pdf > [Lest 21.02.2019].
- Fylkesnes, M. K. et al. (2015) Frykten for barnevernet – En undersøkelse av etniske minoritetsforeldres oppfatninger. *Tidsskriftet Norges Barnevern* [Internett], 92 (2), s. 80-96. Tilgjengelig fra: < https://www.idunn.no/file/pdf/66786930/tnb_2015_02_pdf.pdf > [Lest 08.02.2019].
- Fylkesnes, M. K. (2018) *Frykt, forhandlinger og deltakelse – Ungdommer og foreldre med etnisk minoritetsbakgrunn i møte med den norske barnevernstjenesten*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Bergen.
- Gobo, G. (2007) *Sampling, Representativeness and Generalizability*. I: Seale, C. et al. red. *Qualitative Research Practice*. London, Sage Publications, s. 405-427.
- Haugen, G. M. D., Paulsen, V. & Caspersen, J. (2017) *Barnevernets arbeid med vold i minoritetsfamilier*. Trondheim, NTNU Samfunnsforskning. Tilgjengelig fra: < https://samforsk.no/Publikasjoner/2017/Vold_minoritetsfamilier_2017_240417_WEB.pdf > [Lest 18.11.2018].
- Holm-Hansen, J., Haaland, T. & Myrvold, T. (2007) *Flerkulturelt barnevern – En kunnskapsoversikt*. NIBR-rapport 2007:10. Oslo, Norsk institutt for by- og

- regionforskning. Tilgjengelig fra: <
<http://www.hioa.no/extension/hioa/design/hioa/images/nibr/files/2007-10.pdf> > [Lest 22.01.2019].
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2008) *Bruk av tolk i barnevernet*. IMDi-rapport 5-2008. Oslo, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Tilgjengelig fra: <
<https://www.tolkeportalen.no/Global/IMDi-rapport%205-2008tolkibv.pdf> > [Lest 05.03.2019].
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (26.06.2018) *Retningslinjer for god tolkeskikk* [Internett], Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. Tilgjengelig fra: <
<https://www.imdi.no/tolk/tolkens-yrkesetikk/> > [Lest 05.03.2019].
- Jacobsen, D. I. (2005) *Hvordan gjennomføre undersøkelser? - Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. 2. Utgave. Kristiansand, Høyskoleforlaget.
- Jávo, C. (2010) *Kulturens betydning for oppdragelse og atferdsproblemer - Transkulturell forståelse, veiledning og behandling*. Oslo, Universitetsforlaget.
- Jørgensen, H. & van der Weele, J. (2009) Vold i storfamiliekontekst – Erfaringer fra alternativ til vold. I: Eide, K. et al. red. *Over profesjonelle barrierer – Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 59-79.
- Kojan, B. H. (2011) *Klasseblikk på et barnevern i vekst*. Doktorgradsavhandling, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Tilgjengelig fra: <
<https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/267808> > [Lest 06.02.2019].
- Kojan, B. H. (2013) Hvordan kan et strukturelt perspektiv med fokus på begreper som klasse og levekår påvirke barnevernstjenestens praksis? I: Marthinsen, E. & Lichtwarck, W. red. *Det nye barnevernet*. Oslo, Universitetsforlaget, s. 70-84.
- Kristiansen, T. G. S. (2014) *Kjønnslikestillingens tvetydigheter i det flerkulturelle barnevernet*. Doktorgradsavhandling, Universitetet i Nordland. Tilgjengelig fra: <

- <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2375767/Kristiansen.pdf?sequence=3&isAllowed=y> > [Lest 18.11.2018].
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015) *Det kvalitative forskningsintervju*. 3. Utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Madsen, C. & Backe-Hansen, E. (2015) Barn og unge som mottok hjelpetiltak 1993-2010. I: Christiansen, Ø. et al. *Forskningkunnskap om barnevernets hjelpetiltak*. Bergen/Oslo, Uni Research Helse og Regionalt kunnskapssenter for barn og unge (RKBU Vest), s. 31-63. Tilgjengelig fra: < https://www.bufdir.no/global/Forskningkunnskap_om_barnevernets_hjelpetiltak.pdf > [Lest 26.11.2018].
- Magelssen, R. (2008) *Kultursensitivitet – Om å finne likhetene i forskjellene*. 2. Utgave. Oslo, Akribe AS.
- Malterud, K. (2017) *Kvalitative forskningsmetoder for medisin og helsefag*. 4. Utgave. Oslo, Universitetsforlaget.
- Mason, J. (2002) *Qualitative Researching*. 2nd edition. London, Sage Publications.
- Moen, B. (1996) *Samspill mellom innvandrere og barnevernsarbeidere – Uløselige dilemmaer?* NIBR-rapport 1996:3. Oslo, Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Norsk Innvanderforum. (2013) *Flerkulturelt barnevern? Hvordan fremme dialog mellom barnevernet og etniske minoriteter*. Oslo, Norsk Innvanderforum. Tilgjengelig fra: < <http://norskinnvanderforum.no/wp-content/uploads/2014/05/Rapport-Norsk-Innvanderforum-20131.pdf> > [Lest 05.02.2019].
- NSD. (19.07.2018) *Når utvalget har taushetsplikt* [Internett], Norsk senter for forskningsdata. Tilgjengelig fra: < <https://nsd.no/personvernombud/hjelp/forskningstema/taushetsplikt.html> > [Lest 19.03.2019].
- Paulsen, V., Thorshaug, K. & Berg, B. (2014) *Møter mellom innvandrere og barnevernet – Kunnskapsstatus*. Trondheim, NTNU samfunnsforskning AS. Tilgjengelig fra: <

<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/2365796/Kunnskapsstatus+barn+evern+og+innvandring.pdf?sequence=3> > [Lest 16.11.2018].

- Paulsen, V., Michelsen, H. & Brochmann, M. (2015) *Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen – Faglige utfordringer og barrierer i mottaksapparatet*. Trondheim, NTNU Samfunnsforskning. Tilgjengelig fra: <
<https://samforsk.no/Publikasjoner/Barnevernets%20arbeid%20med%20barn%20i%20asyls%C3%B8kerfasen%20WEB.pdf> > [Lest 18.11.2018].
- Prop. 106 L (2012-2013). *Endringer i barnevernloven: Tiltråding fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 5. april 2013, godkjent i statsråd samme dag: (Regjeringen Stoltenberg II)*. Tilgjengelig fra: <
<https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf> > [Lest 15.02.2019].
- Prop. 169 L (2016-2017). *Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre): Tiltråding fra Barne- og likestillingsdepartementet 1. september 2017, godkjent i statsråd samme dag: (Regjeringen Solberg)*. Tilgjengelig fra: <
<https://www.regjeringen.no/contentassets/23e2789a4faf47a4b32ea0867ad3a111/no/pdfs/prp201620170169000dddpdfs.pdf> > [Lest 16.12.2018].
- Qureshi, N. A. (2009) Kultursensitivitet i profesjonell yrkesutøvelse. I: Eide, K. et al. red. *Over profesjonelle barrierer - Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 206-230.
- Rugkåsa, M. (2009) Etniske minoritetskvinnens inntreden i arbeidslivet og konsekvenser for barn og familieliv. I: Eide, K. et al. red. *Over profesjonelle barrierer – Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 129-148.
- Rugkåsa, M., Ylvisaker, S. & Eide, K. (2017) *Barnevern i et minoritetsperspektiv – Sosialt arbeid med barn og familier*. Oslo, Gyldendal Akademisk.

- Røkenes, O. H. & Hanssen, P.- H. (2012) *Bære eller briste – Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. 3. Utgave. Bergen, Fagbokforlaget.
- Saus, M. (2006a) *Fargerikt barnevern*. Hefte 6, Kultur og barnevernsarbeid. Skriftserie 4/2006. Tromsø, Barnevernets Utviklingssenter i Nord-Norge. Tilgjengelig fra: < <https://uit.no/Content/233095/Hefte%206,%20Fargerikt%20barnevern,%20Saus%20006.pdf> > [Lest 24.10.2018].
- Saus, M. (2006b) *Kontekstuellet barnevern*. Hefte 2, Kultur og barnevernsarbeid. Skriftserie 2/2006. Tromsø, Barnevernets Utviklingssenter i Nord-Norge. Tilgjengelig fra: < <https://uit.no/Content/233091/Hefte%25202,%2520Kontekstuellet%2520barnevern,%252020%2520Saus%25202006.pdf> > [Lest 06.03.2019].
- Skytte, M. (2008) *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. 2. Utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Statistisk sentralbyrå. (2018) *14 prosent av befolkningen er innvandrere, 5. mars 2018* [Internett]. Tilgjengelig fra: < <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/14-prosent-av-befolkningen-er-innvandrere> > [Lest 13.10.2018].
- Thagaard, T. (2013) *Systematikk og innlevelse – En innføring i kvalitativ metode*. 4. Utgave. Bergen, Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2017) *Kvalitative forskningsmetoder – i praksis*. 3. Utgave. Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Valenta, M. (2015) Tjenestetilbudets innvirkning på asylsøkende barns levekår. I: Berg, B. & Tronstad, K. R. red. (2015) *Levekår for barn i asylsøkerfasen*. Trondheim, NTNU Samfunnsforskning, s. 73-98. Tilgjengelig fra: < https://www.buudir.no/Global/Barnevern/Kunnskap/Laevekar_for_barn_i_asylsoekerfasen.pdf > [Lest 18.11.2018].
- Vike, H. & Eide, K. (2009) Kulturanalyse, minoritetsperspektiv og psykososialt arbeid. I: Eide, K. et al. red. *Over profesjonelle barrierer – Et minoritetsperspektiv i psykososialt arbeid med barn og unge*. Oslo, Gyldendal Akademisk, s. 13-37.

Aadland, E. (2011) «Og eg ser på deg ...» - Vitenskapsteori i helse- og sosialfag. 3. Utgave. Oslo, Universitetsforlaget.

Aadnesen, B. N. & Hærem, E. (2007) *Interkulturelt barnevernsarbeid*. Oslo, Universitetsforlaget.

Aarset, M. F. & Bredal, A. (2018) *Omsorgsovertakelser og etniske minoriteter – En gjennomgang av saker i fylkesnemnda*. NOVA-Rapport nr. 5/2018. Oslo, OsloMet Storbyuniversitetet. Tilgjengelig fra: < <http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2018/Omsorgsovertakelser-og-etniske-minoriteter> > [Lest 08.02.2019].

Vedlegg 1: Informasjons- og samtykkeskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

«Kultursensitivt barnevern – Hvordan opplever barnevernsarbeidere sitt samarbeid med etniske minoritetsfamilier?»

Jeg inviterer deg herved til å delta i mitt mastergradsprosjekt om tematikken «kultursensitivt barnevern». Hovedfokus vil være hvordan barnevernsansatte opplever sitt møte med etniske minoritetsfamilier.

Bakgrunn og formål

Mitt navn er Pål Wessel, og jeg er student på Master i barnevern ved Universitetet i Tromsø. I den forbindelse skal jeg gjennomføre et kvalitativt mastergradsprosjekt med temaet «Kultursensitivt barnevern». Jeg ønsker å bruke individuelle intervju som metode for å samle inn data. Formålet med studien er å få innsikt og forståelse i samhandlingen mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier sett fra barnevernsarbeiderens ståsted. Aktuelle problemstillinger knyttet til prosjektet vil være hvordan barnevernsarbeidere opplever sitt samarbeid med etniske minoritetsfamilier, og hvilke utfordringer som kan oppstå i møtet mellom barnevernsansatte og minoritetsfamilien.

Tema for mastergradsprosjektet vil omhandle kultursensitiv praksis i barnevernet, og derfor vil det være svært relevant å intervju barnevernsansatte som har erfaring fra arbeid med denne målgruppen.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg vil samle inn data ved bruk av kvalitative individuelle intervju. Det vil si at jeg ønsker å intervju barnevernsansatte omkring tematikken. Intervjuet vil ha en tidsramme på inntil 1 time. Jeg ønsker å benytte meg av lydopptak i intervjuet; Dette for at kunnskapen som fremkommer gjennom intervjuet skal kunne anvendes på en korrekt, tydelig og forsvarlig måte. Spørsmålene vil overordnet omhandle hvordan barnevernsansatte opplever sitt samarbeid med etniske minoritetsfamilier, hvilke utfordringer som kan oppstå i møtet mellom barnevernsansatte og etniske minoritetsfamilier. Andre spørsmål vil være hvilke forhold som kan skape trygge rammer for minoritetsfamilien, hva skal til for å skape godt samarbeid og trygghet, og hvilke forhold som kan skape tillit. Jeg vil også fokusere på spørsmål knyttet til språk- og kulturelle utfordringer fra barnevernsansattes ståsted. Det er viktig å presisere at jeg i denne undersøkelsen er ute etter dine tanker og refleksjoner, og at det ikke finnes noe fasitsvar på noe av spørsmålene. Jeg vil også være åpen for andre perspektiver omkring tematikken.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Personopplysninger som fremkommer i intervjuet gjennom lydopptak vil kun være tilgjengelig for daglig ansvarlig (veileder) og meg. Lydfilen og datamateriale vil oppbevares på en konfidensiell og forsvarlig måte nedlåst, og vil slettes umiddelbart etter at datamaterialet er transkribert. Jeg vil starte transkriberingen rett etter at intervjuet er gjennomført. Deltakere som ønsker å delta i undersøkelsen vil bli anonymisert, og vil dermed ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.05.2019. Transkriberingsmateriale vil bli slettet straks prosjektet er avsluttet. På forespørsel kan du få tilsendt masterprosjektet etter at prosjektet er avsluttet for å få innsyn i resultatet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Pål Wessel. Telefon: 95836270 eller E-mail: paal_wessel@hotmail.com . Du kan også kontakte veileder/daglig ansvarlig Marcela Douglas ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge Nord, RKBU Nord v/ UiT. Telefon: 77646471 eller E-mail: marcela.douglas@uit.no .

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD – Norsk senter for forskningsdata AS.

Håper du ønsker å bidra med din kunnskap,

På forhånd, takk for hjelpen!

Med vennlig hilsen

Pål Wessel

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Kvalitative individuelle intervju

«Kultursensitivt barnevern – Hvordan opplever barnevernsarbeidere sitt samarbeid med etniske minoritetsfamilier?»

Denne intervjuguiden er utformet for semistrukturerte intervjuer vedrørende tematikken. Det vil si at det på forhånd vil være fastlagte spørsmål som utgangspunkt for intervjuene. De samme spørsmålene stilles til alle deltakere, men disse kan stilles i ulik rekkefølge etter hva som blir naturlig i det enkelte intervju. Det vil også være rom for ulike oppfølgingsspørsmål/avklaringer underveis. Det vil også være rom for andre viktige perspektiver innenfor problemstillingen. Med tanke på at barnevernsarbeideren har taushetsplikt, vil jeg minne deltakerne på å utelate direkte- og indirekte identifiserbare personopplysninger som kan gjenkjenne etniske minoriteter i barnevernet.

Varighet: Inntil 1 time.

1. Formål/bakgrunnsinformasjon:

- Forklare formålet med undersøkelsen/intervjuet. Informere om prosjektet og problemstillingen.
- Informere om bruk av lydbåndopptak i intervjuet.
- Informasjon om hva intervjuet skal brukes til/hvordan data oppbevares og hvor lenge datamateriale oppbevares. Forklar prinsippet om anonymitet og konfidensialitet for deltakelse.
- Informere om at deltakere kan trekke sitt samtykke når som helst uten å måtte begrunne dette noe nærmere.
- Er det noe som er uklart, eller har du andre spørsmål knyttet til studien?

Start lydbåndopptak

2. «Kultursensitivt barnevern»: Barnevernsarbeideres erfaringer i arbeid med etniske minoritetsfamilier:

- Hvilke erfaringer har du med å arbeide med etniske minoritetsfamilier? Utdyp gjerne i tillegg hvilke tanker du har omkring muligheter og utfordringer som kan skapes i møtet mellom saksbehandler i barnevernet og etniske minoritetsfamilier.
 - På hvilken måte får minoritetsfamilier informasjon om hva barnevernet er og hva barnevernets oppgaver går ut på fra barneverntjenesten?
-Oppfølgingsspørsmål: Opplever du at minoritetsfamiliers forforståelse av hva barnevernet er påvirker samhandlingen mellom saksbehandler og minoritetsfamilien?
 - Hva tenker du skal til for å skape et godt samarbeid mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier?
-Tilleggsspørsmål: Hva tenker du er det viktigste å være bevisst på i møte med familier fra en annen kulturbakgrunn?
 - Hvilke forhold kan skape tillit mellom barnevernsarbeider og etniske minoritetsfamilier?
 - Hvordan behandler du barnevernssaker som skaper utfordringer på grunn av kulturelle forskjeller?
 - Oppfølgingsspørsmål 1: Kan det være utfordrende å forsøke å skape tillit med tanke på kulturelle forskjeller og språkbarrierer?
 - Oppfølgingsspørsmål 2: Er det eventuelt andre utfordringer i møte med minoritetsfamilien som kan vanskeliggjøre etablering av tillit?
 - Hva tenker du kan bidra til å skape trygge rammer for minoritetsfamilien i en barnevernssak?
-
- Bruk av tolk kan bli sett på som viktig for å ivareta rettssikkerhet for minoritetsspråklige familier. Hvilke erfaringer har du i forhold til bruk av tolk?
 - Oppfølgingsspørsmål: Hva er den mest vanlige tolkemethoden; oppmøtetolkning, videotolkning eller telefontolk? Evt. Hvilke fordeler og ulemper byr disse tolkemethodene på i forhold til samhandlingen mellom saksbehandler og minoritetsfamilien?
 - Hvordan vurderer du som barnevernsarbeider de norskspråklige ferdighetene til minoritetsfamilien?
Tilleggsspørsmål: Hvilke kriterier ligger til grunn for vurderingen av om det skal benyttes tolk eller ikke?
 - Opplever du språkutfordringer som hemmende for møtet og samhandling med minoritetsfamilien? Hvis ja, hvordan sikrer du at minoritetsfamilien har forstått innholdet i et møte?

3. «Kultursensitivt barnevern»: Teoretiske tilnærminger til tematikken

- Hva legger du i begrepet kultursensitivitet?
- Hvordan utøver du kultursensitivitet i praksis?
- Hva legger du i begrepet kulturkompetanse?

- Hvordan arbeider du som saksbehandler for å forsøke å forstå kulturen til minoritetsfamilier?
- I forhold til kulturelle forskjeller, hva er du opptatt av/bevisst på når du møter etniske minoritetsfamilier?

4. Oppsummering:

- Avklare eventuelle misforståelser. Har jeg forstått deg riktig? (dersom noe er uklart).
- Er det noe mer du vil legge til på det vi har snakket om?
- Er det andre perspektiver du tenker er viktig for denne tematikken?
- Helt til slutt: Har du noen andre spørsmål knyttet til undersøkelsen?

Stopp lydbåndopptak

Vedlegg 3: Prosjektvurdering fra NSD

Marcela Douglas

9037 TROMSØ

Vår dato: 03.05.2018

Vår ref: 60420 / 3 / L T

Deres dato:

Deres ref:

Forenklet vurdering fra NSD Personvernombudet for forskning

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 19.04.2018.

Meldingen gjelder prosjektet:

60420

Kultursensitivt barnevern - Hvordan opplever barnevernsarbeidere sitt samarbeid med etniske minoritetsfamilier?

Behandlingsansvarlig

UiT Norges arktiske universitet, ved institusjonens øverste leder

Daglig ansvarlig

Marcela Douglas

Student

Pål Wessel

Vurdering

Etter gjennomgang av opplysningene i meldeskjemaet med vedlegg, vurderer vi at prosjektet er omfattet av personopplysningsloven § 31. Personopplysningene som blir samlet inn er ikke sensitive, prosjektet er samtykkebasert og har lav personvernulempe. Prosjektet har derfor fått en forenklet vurdering. Du kan gå i gang med prosjektet. Du har selvstendig ansvar for å følge vilkårene under og sette deg inn i veiledningen i dette brevet.

Vilkår for vår vurdering

Vår anbefaling forutsetter at du gjennomfører prosjektet i tråd med:

- opplysningene gitt i meldeskjemaet
- krav til informert samtykke
- at du ikke innhenter [sensitive opplysninger](#)
- veiledning i dette brevet
- UiT Norges arktiske universitet sine retningslinjer for datasikkerhet

Veiledning

Krav til informert samtykke

Utvalget skal få skriftlig og/eller muntlig informasjon om prosjektet og samtykke til deltakelse. Informasjon må minst omfatte:

- at UiT Norges arktiske universitet er behandlingsansvarlig institusjon for prosjektet
- daglig ansvarlig (eventuelt student og veileder) sine kontaktopplysninger
- prosjektets formål og hva opplysningene skal brukes til
- hvilke opplysninger som skal innhentes og hvordan opplysningene innhentes
- når prosjektet skal avsluttes og når personopplysningene skal anonymiseres/slettes

På nettsidene våre finner du mer informasjon og en veiledende mal for [informasjonsskriv](#).

Forskningsetiske retningslinjer

Sett deg inn i [forskningsetiske retningslinjer](#).

Meld fra hvis du gjør vesentlige endringer i prosjektet

Dersom prosjektet endrer seg, kan det være nødvendig å sende inn endringsmelding. På våre nettsider finner du svar på hvilke [endringer](#) du må melde, samt endringsskjema.

Opplysninger om prosjektet blir lagt ut på våre nettsider og i Meldingsarkivet

Vi har lagt ut opplysninger om prosjektet på nettsidene våre. Alle våre institusjoner har også tilgang til egne prosjekter i [Meldingsarkivet](#).

Vi tar kontakt om status for behandling av personopplysninger ved prosjektslutt

Ved prosjektslutt 16.12.2018 vil vi ta kontakt for å avklare status for behandlingen av personopplysninger.

Gjelder dette ditt prosjekt?

Dersom du skal bruke databehandler

Dersom du skal bruke databehandler (ekstern transkriberingsassistent/spørreskjemaleverandør) må du inngå en databehandleravtale med vedkommende. For råd om hva databehandleravtalen bør inneholde, se [Datatilsynets veileder](#).

Hvis utvalget har taushetsplikt

Vi minner om at noen grupper (f.eks. opplærings- og helsepersonell/forvaltningsansatte) har [taushetsplikt](#). De kan derfor ikke gi deg identifiserende opplysninger om andre, med mindre de får samtykke fra den det gjelder.

Dersom du forsker på egen arbeidsplass

Vi minner om at når du [forsker på egen arbeidsplass](#) må du være bevisst din dobbeltrolle som både forsker og ansatt. Ved rekruttering er det spesielt viktig at forespørsel rettes på en slik måte at frivilligheten ved deltakelse ivaretas.

Se våre nettsider eller ta kontakt med oss dersom du har spørsmål. Vi ønsker lykke til med prosjektet!

Vennlig hilsen

Marianne Høgetveit Myhren

Lis Tenold

Kontaktperson: Lis Tenold tf: 55 58 33 77 / lis.tenold@nsd.no